

Europeiska unionens officiella tidning

C 347

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

femtiofjärde årgången

18 december 2010

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning	Sida
I	<i>Resolutioner, rekommendationer och yttranden</i>	
	YTTRANDEN	
	Europeiska ekonomiska och sociala kommittén	
	460:e plenarsessionen den 17 och 18 februari 2010	
2010/C 347/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Anpassning av kompetens till behoven inom branscher och tjänster i omvandling – bidrag till ett eventuellt inrättande av sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd på europeisk nivå" (förberedande yttrande)	1
2010/C 347/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Lissabondagordningen och inre marknaden" (yttrande på eget initiativ)	8
2010/C 347/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Integration och den sociala agendan" (initiativytttrande)	19
2010/C 347/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "De ekonomiska partnerskapsavtalens effekter på de yttersta randområdena (Västindien)" (initiativytttrande)	28
2010/C 347/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Den framtida strategin för den europeiska mjölksektorn för perioden 2010–2015 och därefter" (initiativytttrande)	34
2010/C 347/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Jordbruket inom Euromed (bland annat betydelsen av kvinnornas arbete inom jordbrukssektorn och kooperativens roll)" (initiativytttrande)	41
2010/C 347/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Främjande av de socioekonomiska aspekterna i förbindelserna mellan EU och Latinamerika" (initiativytttrande)	48
2010/C 347/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förbindelserna mellan EU och Marocko" (initiativytttrande)	55

SV

Pris: 4 EUR

(forts. på nästa sida)

III Förberedande akter

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén**460:e plenarsessionen den 17 och 18 februari 2010**

2010/C 347/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utsläppande på marknaden och användning av biocidprodukter" KOM(2009) 267 slutlig – 2009/0076 COD	62
2010/C 347/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om transportabla tryckbärande anordningar" KOM(2009) 482 slutlig – 2009/0131 (COD)	68
2010/C 347/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om administrativt samarbete och kampen mot skatteundandragande i fråga om mervärdesskatt" (omarbetning) KOM(2009) 427 slutlig – 2009/0118 (CNS)	73
2010/C 347/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/71/EG om de prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel och av direktiv 2004/109/EG om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad" KOM(2009) 491 slutlig – 2009/0132 (COD)	79
2010/C 347/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Översyn av miljöpolitiken 2008" KOM(2009) 304 slutlig	84

I

(Resolutioner, rekommendationer och yttranden)

YTTRANDEN

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

460:e PLENARSESSIONEN DEN 17 OCH 18 FEBRUARI 2010

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Anpassning av kompetens till behoven inom branscher och tjänster i omvandling – bidrag till ett eventuellt inrättande av sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd på europeisk nivå"

(förberedande yttrande)

(2010/C 347/01)

Föredragande: **Marian KRZAKLEWSKI**

Medföredragande: **András SZÚCS**

I ett brev av den 29 juni 2009 bad Europeiska kommissionens vice ordförande Margot Wallström Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget utarbeta ett förberedande yttrande om

"Anpassning av kompetens till behoven inom branscher och tjänster i omvandling – bidrag till ett eventuellt inrättande av sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd på europeisk nivå."

Rådgivande utskottet för industriell omvandling, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 149 röster för, 6 emot och 5 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén ser med stort intresse på idén om att inrätta sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd på europeisk nivå. **Sektorsspecifika råd** som är organiserade och förvaltas på lämpligt sätt med olika berörda aktörer kan enligt kommittén vara **ett viktigt stöd vid hanteringen av sektorsspecifika förändringar**, framför allt när det handlar om att förutse behov av sysselsättning och färdigheter och **anpassa färdigheter till utbud och efterfrågan**.

1.2 Kommittén är övertygad om att de sektorsspecifika råden på europeisk nivå kan fungera som ett stöd vid hanteringen av

förändringar inom sektorerna och bidra till att uppfylla målen för initiativet "Ny kompetens – nya arbetstillfällen" samt att de vore ändamålsenliga vid framtida beslut om sektorsspecifika förändringar på europeisk nivå.

1.3 Kommittén har i en genomförbarhetsstudie undersökt fördelarna och nackdelarna med de politiska alternativen i fråga om rådets utformning och tenderar att stödja idén om sektorsspecifika råd som bygger på den europeiska sociala dialogen. De sektorsspecifika råden skulle (enligt samarbetsprincipen) kunna dra stor nytta av kontakten med strukturerna för den europeiska branschvisa sociala dialogen och deras politiska verksamhet.

1.4 Enligt kommittén kan de europeiska branschvisa dialogkommittéerna för arbetsmarknadens parter tjäna som operativ modell för de europeiska sektorsspecifika råden.

1.4.1 Man bör dock understryka att de europeiska sektorsspecifika råden kan täcka in ett bredare område om man ser till antalet berörda parter som ingår i dem och spela en mer självständig roll än de europeiska branschvisa dialogkommittéerna för arbetsmarknadens parter, genom att de är mer inriktade på färdigheter och arbetsmarknad än på social dialog.

1.4.2 Kommittén anser att europeiska sektorsspecifika råd bör kunna inrättas också för sådana sektorer där det inte finns någon dialogkommitté. Ett sådant råd skulle i så fall kunna fungera som inspirationskälla för en ny europeisk branschvis dialogkommitté för arbetsmarknadens parter.

1.5 Kommittén anser att framtidens sektorsspecifika råd på europeisk nivå bör bedriva ett nära och regelbundet samarbete med liknande råd på nationell nivå. **Kommittén anser att de sektorsspecifika råden på europeisk nivå bör stödja arbetet med att inrätta nationella råd i de fall där det inte finns sådana genom att erbjuda råd och exempel på god praxis.**

1.6 De sektorsspecifika råden på europeisk nivå skulle, vid sidan om stödet vid hantering av sektorsspecifika förändringar, som viktigaste uppgift kunna ha att

- analysera kvantitativa och kvalitativa trender på arbetsmarknaden inom sektorn,
- lägga fram rekommendationer för att fylla och eliminera kvantitativa och kvalitativa luckor på arbetsmarknaden samt driva igenom program och åtgärder för detta ändamål,
- stödja samarbetet mellan företagen och de institutioner som tillhandahåller yrkesutbildning (VET ⁽¹⁾).

1.7 För att de ekonomiska sektorsspecifika råden ska fungera effektivt är följande viktigt:

- De bör fungera som ett forum för arbetsmarknadsparter, utbildningsorganisationer och utbildningsinstitutioner, institutioner, organisationer och myndigheter, fackföreningar och organisationer som tillhandahåller yrkesutbildning och grundläggande yrkesutbildning.
- De bör bara sektorsspecifika, dvs. vara inriktade på sektorer i bred bemärkelse och kunna ägna sig åt de yrken som är specifika för sektorerna.
- De bör ta hänsyn till dynamiska förändringar i sektorernas verksamhetsområde och till att nya sektorer uppstår.
- Det bör finnas möjlighet för företrädare för arbetsgivare och arbetstagare och i tillämpliga fall även för utbildningsorganisationer och politiska myndigheter att delta.

— De bör ingå starka strategiska partnerskap. Detta innebär att de bygger upp kontakter med gymnasieskolor, institutioner för postgymnasial yrkesutbildning, högskolor, företag, sektorsspecifika råd och myndigheter på lokal och regional nivå.

— De bör tillämpa förnuftiga och produktiva strategier i sitt arbete, med inriktning på de verkliga förhållandena inom branschen och de akuta behoven, t.ex. efterfrågan på information om arbetsmarknaden och sätt att locka till sig och hålla kvar arbetstagare inom sektorn, samt ta hänsyn till de små och medelstora företagens behov.

— De bör i första hand ta hänsyn till situationen och behoven på arbetsmarknaden ur ett europeiskt perspektiv.

— De främjar utarbetandet av en strategi (t.ex. Storbritanniens yrkesnormer) som använder en gemensam metod grundad på uppgifterna (resultaten) i företagen, för att skapa en tydlig verifieringskedja från uppgifterna på arbetsplatsen till den slutliga utbildningen och behörigheten.

1.8 För att de europeiska sektorsspecifika rådets förmåga att påverka förändringarna inom branscherna ska stärkas, bör de överväga frågan om fortlöpande utbildning på alla nivåer, framför allt fortlöpande yrkesutbildning (CVET) – tillsammans med grundläggande yrkesutbildning (IVET) – och andra former för utveckling och erkännande av färdigheter under hela livet.

1.9 Kommittén föreslår att sektorer med starka kunskapsbaserade komponenter ägnas särskild uppmärksamhet, helst i samband med sådana aspekter som "en grön ekonomi".

1.10 Inrättandet av de sektorsspecifika råden bör bygga vidare på vad som uppnåtts i de politiska processerna, t.ex. **de europeiska ramarna för kvalifikationer (ERK)**, det europeiska systemet för överföring av studiemeriter (ECTS), det europeiska systemet för meritöverföring inom yrkesutbildningen (Ecvet), den europeiska referensramen för kvalitetssäkring av yrkesutbildning (EQARF) samt Europass, och bidra till att dessa stärks ytterligare.

1.10.1 När man tillämpar den öppna samordningsmetoden är det viktigt att röra sig mot en harmonisering av politiska strategier för fortlöpande utbildning.

1.11 De europeiska sektorsspecifika råd som planeras bör bedriva ett kontinuerligt samarbete med europeiska universitet och högskolor. Detta bör leda till en koppling mellan näringslivet och den vetenskapliga forskningen på utbildningsområdet. Forumet för dialog mellan universiteten och näringslivet har här visat vilka positiva effekter samarbetet mellan näringsliv och högskola kan ha ⁽²⁾.

(2) Kommissionens meddelande "Ett nytt partnerskap för modernisering av universiteten: EU-forumet för dialogen mellan universiteten och näringslivet", KOM(2009) 158 slutlig, 2.4.2009.

(1) VET – vocational education and training.

1.12 När det gäller **förhållandet mellan å ena sidan de europeiska sektorsspecifika råden och Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) och Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Eurofound) å andra sidan** anser kommittén att det strukturella stödet och informationsstödet från Cedefop och Eurofound till de sektors-specifika rådens arbete bör tas med i uppgiftskatalogen för dessa institutioner. Detta innebär att dessa fonder måste få ytterligare medel.

1.13 Kommittén vill med eftertryck betona rekommendationen att de sektorsspecifika råden på både europeisk och nationell nivå bör samarbeta och till och med skapa kontakter med **observationsgrupper för sysselsättning och färdigheter** och nationella och europeiska nät för dessa. Detta gäller de råd där det inte finns några sådana observationsgrupper i den egna organisationen. Vi anser att man i de medlemsstater där det inrättas sektorsspecifika råd bör stödja arbetet med att inrätta sådana observationsgrupper och samarbetet i nätverk med territoriella observationsgrupper, om sådana ännu inte inrättats.

1.14 När det gäller **finansieringen av de sektorsspecifika rådens inrättande och verksamhet** på europeisk nivå anser kommittén att medlen för detta måste fastställas redan när råden börjar inrättas. Dessutom bör man avsätta medel för att stödja råden och utveckla de observationsgrupper för arbetsmarknad och färdigheter som ska samarbeta med eller ingå i dem.

1.14.1 Kommittén anser att kommissionen i samband med pilotprojektet med de europeiska sektorsspecifika råden bör överväga möjligheten att först inrätta ett begränsat antal råd och inte genast inrätta sådana för cirka 20 sektorer. Detta har att göra med budgetkraven. Det är lättare att finansiera inrättandet av 4–5 råd per år. Att det finns en sådan finansiell garanti på medellång sikt för projektet med de europeiska sektorsspecifika råden tycks vara en avgörande fråga.

1.15 EESK **efterlyser en bättre professionell hantering** i fråga om innovation på utbildningsområdet. En förbättring av EU:s olika utbildningssystem är en förutsättning för ökad anställbarhet och minskade orättvisor. De institutionella förändringarna på utbildningsområdet går inte så fort som samhället skulle behöva. Institutionerna måste **ta hänsyn till behovet av en stark koppling mellan förändringar, innovation och utbildning**.

1.16 EESK anser att **utbildning återigen måste bli en del av det verkliga livet** och att utbildningen i högre grad måste motsvara både allmänhetens behov och vanorna hos den nya generationen inlärare.

2. Bakgrund till det förberedande yttrandet

2.1 I en skrivelse av den 29 juni 2009 bad kommissionens vice ordförande Margot Wallström EESK att utarbeta ett förberedande yttrande om "Anpassning av kompetens till behoven inom branscher och tjänster i omvandling – bidrag till ett eventuellt inrättande av sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd på europeisk nivå".

2.1.1 I denna skrivelse talar hon om den rådande krisen och om vilka åtgärder man kan vidta på arbetsmarknaden för att anpassa den till produktionens behov. Hon talar också om att införa en mer socialt inriktad hantering av förändringarna inom tjänstesektorn och näringslivet.

2.1.2 För att uppnå detta mål måste man i dag och i framtiden ge arbetstagarna de färdigheter som företagen behöver och som gör det möjligt för dem att anpassa sig till förändringarna. Denna fråga behandlades nyligen i kommissionens meddelande "Ny kompetens för nya arbetstillfällen" (KOM(2008) 868 slutlig), som syftade till att identifiera och bedöma behoven av färdigheter i Europa fram till 2020 och att förbättra förmågan att förutse behoven och matcha färdigheter och arbetstillfällen i EU.

2.1.3 Den 4 november 2009 antog EESK ett yttrande om detta meddelande ⁽³⁾.

2.2 Till följd av meddelandet, och på kommissionens rekommendation, pågår just nu en genomförbarhetsstudie om förslaget att inrätta sektorsspecifika sysselsättnings- och kompetensråd på europeisk nivå. Under arbetet med detta yttrande har kommittén haft tillgång till en preliminär version av genomförbarhetsstudien ⁽⁴⁾.

3. Trender och nyheter på utbildningsområdet i EU

a) Behovet av innovation i systemen för inläring

3.1 För att till fullo kunna utnyttja den europeiska arbetskraftens potential måste humankapitalet stärkas. Detta är viktigt med tanke på anställbarheten och arbetstillfällena, förmågan att anpassa sig till förändringar – framför allt mot bakgrund av den rådande ekonomiska krisen – och den sociala sammanhållningen.

3.2 Medborgarnas behov av större rörlighet inom unionen är ett viktigt mål som fastställts i Lissabonfördraget. För att arbetstagarna ska kunna vara rörliga över gränser och mellan olika branscher måste arbetsgivarna kunna kontrollera om en potentiell ny arbetstagares kunskaper (resultat) motsvarar företagets behov. Detta är huvudprincipen bakom kommissionens begäran om ett yttrande om "Anpassning av kompetens till behoven inom olika branscher".

⁽³⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 74.

⁽⁴⁾ *Feasibility study on the setup of Sectoral Councils on Employment and Skills at the European Level*, genomförd av ECORYS / KBA (2009) för Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter.

3.3 De sektorsspecifika råd på europeisk nivå som ska inrättas bör främja utarbetandet av en strategi som använder en gemensam metod grundad på uppgifterna (resultaten) i företagen, för att skapa en tydlig verifieringskedja från uppgifterna på arbetsplatsen till den slutliga utbildningen och behörigheten.

3.4 EESK **efterlyser en bättre professionell hantering** i fråga om innovation på utbildningsområdet. En förbättring av EU:s olika utbildningssystem är en förutsättning för ökad anställbarhet och minskade orättvisor. De institutionella förändringarna på utbildningsområdet går inte så fort som samhället skulle behöva. Institutionerna måste **ta hänsyn till behovet av en stark koppling mellan förändringar, innovation och utbildning**.

3.5 Det finns viktiga samband mellan innovation på utbildningsområdet och kunskaps- och informationssamhället. Utbildningsinstitutionerna bör överväga nya former av inläring och inse vikten av dessa. Med nya inlärningsmetoder, bl.a. samarbetsmodeller med IKT-stöd, borde man kunna underlätta **samordningen mellan olika områden av livslångt lärande** – t.ex. vuxenutbildning, högskoleutbildning, skolutbildning och informellt lärande – och på så sätt minska den institutionella splittringen.

3.6 **Att fästa större vikt vid tidigare inläring och vid att denna erkänns** är av strategisk betydelse, framför allt när det handlar om att motivera arbetstagare att utnyttja möjligheterna till livslångt lärande. Ackrediteringssystemen och yrkeskvalifikationerna bör i större utsträckning kopplas till inlärningsresultaten, de byråkratiska hindren bör minskas.

3.7 I de politiska strategierna bör man föra samman **informellt och icke-formellt lärande** och ta hänsyn till att livslångt lärande håller på att bli en realitet, bland annat tack vare inläringen i digitala och sociala nätverk.

b) *Strävan efter ett starkare engagemang från de berörda aktörernas sida*

3.8 Den pågående globaliseringen och de snabba tekniska förändringarna leder till problem på grund av luckor i arbetstagarnas färdigheter och behovet av en bättre integrering av utbildning och arbete. Genom att göra de berörda aktörerna mer delaktiga i det livslånga lärandet borde man kunna förbättra villkoren för arbetet med att utforma, genomföra och bedöma innovationen i inlärningsystemen och för att på ett effektivt sätt förvalta den föränderliga portföljen av färdigheter och kompetens. **Företagens kunskaper och medvetenhet om och deras engagemang i denna process måste öka**.

3.9 Arbetsgivarna måste i högre grad inse att utbildning av arbetstagarna inte bara bidrar till att tillgodose de ekonomiska krav som finns i dag utan också är ett stöd för att öka human-kapitalet på medellång och lång sikt.

3.10 Man bör i större utsträckning tänka på värdet av att **utveckla företagarandan**. I åtgärderna för att stärka arbetsmarknaderna bör man tänka mer på fri rörlighet för arbetstagare och insatserna för att öka **arbetskraftens rörlighet**. Det borde finnas mer och bättre information om arbetsmarknaderna, om trenderna på dessa och om kompetenskraven samt **bättre vägledning och stödtjänster** för de arbetssökande.

c) *Utbildning med större anknytning till det verkliga livet*

3.11 EESK anser att utbildning **återigen måste bli en del av det verkliga livet** och att utbildningen i högre grad måste motsvara både allmänhetens behov och vanorna hos den nya generationen inlärare. Innovativa former av utbildning bör leda till effektiva investeringar i utbildning och att inläringen anpassas till företagets behov.

3.12 Det behövs en övergång **från en kursorienterad utbildning till en utbildning med inriktning på inlärningsresultat och yrkeskvalifikationer**.

3.13 Det blir allt vanligare med överlappningar mellan arbete och inläring i kunskapsamhället. Alla former av **inläring på arbetsplatsen** bör därför uppmuntras. **Att öka den enskilda individens motivation att lära sig** och företagets beslutsamhet att motivera arbetstagarna att lära sig bör här prioriteras.

4. **Bakgrund: sektorsspecifika och sektorsövergripande råd på olika nivåer** ⁽⁵⁾

4.1 De sektorsspecifika och sektorsövergripande **råden** ⁽⁶⁾ har som mål att få insikt i hur behoven av **sysselsättning och färdigheter** förmodligen kommer att utvecklas. Syftet är att kunna ge stöd vid utformningen av politiken. Råden kan begränsa sig till analytiskt arbete men de kan också ägna sig åt anpassnings- och genomförandestrategier.

4.2 Dessa råd fungerar organiserat och permanent. De är också ett forum för olika berörda parter, som deltar i rådets ledning. De berörda aktörerna utgörs framför allt av offentliga organ, institutioner och myndigheter, arbetsmarknadsparter, utbildningsinstitutioner och forskningsinstitutioner.

4.3 De sektorsspecifika råden kan vara organiserade på olika geografiska nivåer. De har till uppgift att studera förändringar i efterfrågan på färdigheterna hos en eller fler yrkesgrupper, inom branscher eller (sektoriella) kluster. I vissa fall har det sektorsspecifika rådet på nationell nivå regionala avdelningar.

⁽⁵⁾ Bygger på genomförbarhetsstudien (se fotnot 4).

⁽⁶⁾ Om alla arbetstagare eller alla företag på ett visst territorium omfattas av rådets verksamhet talar vi om ett "sektorsövergripande" råd.

4.3.1 Enligt Dublinfonden är den regionala nivån eller klusternivån avgörande för rådets utformning. Fonden betonar att råden på nationell och europeisk nivå bör agera i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen. För att underlätta kommunikationen mellan de regionala rådets/klusterrådets ledningsorgan bör man försöka utnyttja möjliga samverkans effekter, till exempel i samband med övervakning och vetenskaplig forskning.

4.4 De nationella råden kan delas upp i råd för grundläggande yrkesutbildning (IVET) och råd för fortlöpande yrkesutbildning (CVET). I vissa länder är de aktiva på båda områdena. Detta skapar samverkans effekter och gör det möjligt att undvika dubbelarbete.

4.5 De råd som behandlas i genomförbarhetsstudien har ett liknande allmänt mål: att åstadkomma en bättre matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, både kvantitativt (arbetstillfällen) och kvalitativt (färdigheter och kompetens). Det finns dock skillnader om man ser till hur detta allmänna mål förverkligas och även till om råden koncentrerar sig på IVET å ena sidan och CVET å andra sidan (detta gäller de länder där det finns en uppdelning i utbildningen mellan IVET och CVET).

4.6 Det främsta målet för **de nationella sektorsövergripande råden** i de flesta av medlemsstaterna är att identifiera, kvantitativt analysera och förutse långsiktiga trender på arbetsmarknaden och föreslå aktiva åtgärder som svar på nya utvecklingstendenser.

4.7 I många fall ägnar sig **de sektorsövergripande råden** inte bara åt kvantitativa utan också åt kvalitativa frågor. Medlemmarna i dessa råd, t.ex. medlemmarna i Danmarks rådgivande kommitté för utbildning och yrkesutbildning, studerar trenderna på arbetsmarknaden och ger därefter råd till utbildningsministern inte bara om identifiering av nya kvalifikationer eller sammanslagning eller avskaffande av befintliga kvalifikationer utan också om allmänna aspekter på yrkesutbildningen, t.ex. om samordning av utbildningsprogram.

4.8 I en del medlemsstater finns det sektorsövergripande råd på regional nivå som har samma mål som sina nationella motsvarigheter. De förser forskningsinstitut med regionala data för att antalet framtida arbetstillfällen och behoven av färdigheter ska kunna förutses. Ett intressant konstaterande är att vissa sektorsövergripande råd på regional nivå gör allt vad de kan för att matcha framtida kvalitetsbehov i fråga om färdigheter och aktuella kvantitativa data om unga människor som söker sig till grundläggande yrkesutbildning (IVET).

4.9 De sektorsspecifika råd på nationell nivå som ägnar sig åt grundläggande yrkesutbildning har som främsta mål att nya arbetstagare ska ha den grundläggande kompetens som krävs.

4.10 Det främsta målet för de nationella sektorsspecifika råd som ägnar sig åt fortlöpande yrkesutbildning (CVT) är att höja kompetensen hos dem som redan befinner sig på arbetsmarknaden. Råden identifierar därför arbetstagarnas utbildningsbehov

och genomför utbildningar genom att antingen anordna dem själva eller finansiera kurser som ges av andra.

4.11 Råden på nationell och regional nivå skiljer sig åt med avseende på sina **uppgifter**. Här följer några exempel på uppgifter som utförs av sektorsspecifika och sektorsövergripande råd:

- Analys av kvantitativa trender på arbetsmarknaden.
- Analys av kvalitativa trender på arbetsmarknaden.
- Förslag till politiska strategier för att fylla kvantitativa luckor.
- Förslag till politiska strategier för att eliminera kvalitativa luckor.
- Förslag till hur kvalifikationer och certifieringar kan uppdateras.
- Stöd till samarbete mellan företag och organisationer som tillhandahåller yrkesutbildning (VET).
- Genomförande av program och åtgärder för att eliminera (kvantitativa och kvalitativa) luckor.

4.11.1 Endast ett fåtal sektorsspecifika råd i medlemsstaterna ägnar sig åt alla dessa uppgifter. Nästan alla sektorsspecifika och sektorsövergripande råd analyserar kvalitativa och kvantitativa trender på arbetsmarknaden. I något mindre utsträckning lägger de sektorsspecifika och sektorsövergripande råden också fram politiska förslag. De flesta av dem genomför eller beställer däremot undersökningar.

4.11.2 Råden ägnar sig mycket oftare åt att analysera kvalitativa trender på arbetsmarknaden, att utarbeta förslag om politiska strategier, bland annat för att utveckla inlärningsprofiler för olika yrken, och att ange hur man kan fylla kvalitativa luckor. Många råd stöder samarbete mellan företag och organisationer som tillhandahåller yrkesutbildning (VET).

4.11.3 Ett fåtal nationella råd genomför program och åtgärder för att minska kvalifikationsbristerna på arbetsmarknaden. Framför allt de regionala sektorsövergripande råden i de nya medlemsstaterna ägnar sig åt att formulera förslag om hur kvalitetsbrister på arbetsmarknaden kan åtgärdas.

4.12 Vilka instrument olika råd använder beror i stor utsträckning på deras mål och uppgifter. Råden fäster stor vikt vid uppgifter om kvalitativa och kvantitativa trender på arbetsmarknaden. En allmän tendens är att uppgifter samlas in och analyseras av externa organisationer, utom i de fall där det exempelvis finns en observationsgrupp för arbetsmarknaden i rådets egen organisation.

4.12.1 Man bör skilja på insamling och analys av uppgifter om arbetsmarknaden, å ena sidan, och politiska beslut om hur man ska reagera på trenderna på arbetsmarknaden, å andra sidan.

4.13 När det gäller ledningen för de sektorsspecifika råd som för närvarande finns i och utanför EU har man sett till att det i rådets styrelse ingår företrädare för arbetsgivarna (vanligtvis med en ledande roll), arbetstagarna och i tillämpliga fall för utbildningsorganisationer och för regeringen (för de lokala myndigheterna i råd med regional räckvidd). De har antingen en liten styrelse (för att stärka beslutsprocessen) eller en tämligen stor styrelse (för att rådet ska vara så representativt som möjligt). Medlemmarna i rådets styrelse bör som regel komma från näringslivet och måste åtnjuta stor prestige inom branschen och trovärdighet.

4.13.1 I en bedömning av rådets styrning betonas att frågor om arbetsmarknadsrelationerna inte bör föras upp på rådets dagordning. Dessa faller inom de branschvisa dialogkommittéernas uppgiftsområde. Genom att ta upp många andra frågor av stor vikt för arbetsgivare och arbetstagare bidrar å andra sidan råden till att minska spänningen i den sociala dialogen.

4.13.2 De sektorsspecifika råden samarbetar ofta organisatoriskt sinsemellan. I Kanada sker detta samarbete genom *Alliance of Sector Councils* (de sektorsspecifika rådets förbund), där ett utbyte sker av information och instrument och där gemensamma procedurer utarbetas, t.ex. om hur nationella yrkesnormer ska utvecklas.

5. Särskilda kommentarer

Observationsgrupperna för arbetsmarknaden är ett viktigt stöd för de sektorsspecifika rådets effektivitet

5.1 I EU:s medlemsstater finns det olika slags observationsgrupper för arbetsmarknaden på nationell, sektoriell och regional nivå. Ibland finns det observationsgrupper inom redan existerande sysselsättningsråd. I andra fall verkar de under ett annat namn.

5.1.1 Observationsgrupperna inrättas för att

- följa trender och politiska strategier på arbetsmarknaden,
- samla in, analysera och tolka uppgifter,
- tillhandahålla användarna uppgifter efter behov.

5.1.2 Det är viktigt att observationsgrupperna förs samman i nationella och gränsöverskridande nät. På den europeiska och den globala marknaden, som kännetecknas av flexibilitet, får observationsgrupperna inte vara isolerade från varandra.

5.1.3 Som ett prognosinstrument med uppgift att bättre föregripa förändringar på arbetsmarknaden kommer varje observationsgrupp att utvecklas och bli viktigare om den koncentrerar sig på de egna målen men samtidigt också har regelbundna och systematiska kontakter med andra observationsgrupper.

5.2 Observationsgrupperna för sysselsättning och färdigheter har till uppgift att förse de olika aktörerna i förändringsarbetet med strategisk information. Det handlar inte bara om arbetsmarknadsparter och statliga myndigheter utan också om små och medelstora företag, utbildningsinstitutioner, lokala myndigheter, arbetsförmedlingar och stödtjänster för företag.

5.3 Följande moment bör ingå i verksamheten för en observationsgrupp för arbetsmarknaden:

- Att identifiera utbildningsprioriteringar och verka för ett mer effektivt samspel mellan utveckling av färdigheter och skapande av arbetstillfällen.
- Att följa förändringar och efterfrågeläget på arbetsmarknaden.
- Att analysera statistiska uppgifter om arbete och utbildning.
- Att tillhandahålla information och se till att det i observationsgruppen finns en instans som ska stödja övergången från "utbildning till arbete", där det främsta målet är
- att övervaka de utbildningsvägar som leder till arbete,
- att identifiera förändringar och inbördes samband mellan utbud och efterfrågan inom ekonomiska sektorer och mellan olika yrken.
- Att samordna undersökningar och delta i arbetet för att främja innovation och utvecklingspolitik.
- Att sprida information om sysselsättning och färdigheter bland olika målgrupper.

5.4 Observationsgruppen kan erbjuda systematiska undersökningar av arbetsmarknaden på nationell, lokal och sektoriell nivå. Gruppen gör jämförande undersökningar inom sektorn och undersöker efterfrågan på olika yrken och inriktningar på territoriell, sektoriell och lokal nivå i syfte att förutsäga den framtida efterfrågan på färdigheter.

5.5 Observationsgrupperna kan också utföra följande stöduppgifter och komplettera arbetet i de sektorsspecifika och sektorsövergripande råden för arbetsmarknad och färdigheter:

- Att göra och analysera prognoser om sociala och ekonomiska förändringar på nationell, sektoriell eller regional nivå, vilket gör det möjligt att identifiera och ge form åt nya arbetstillfällen inom sektorer eller regioner där risken är särskilt stor.
- Att aktualisera definitionerna av mönstren inom traditionella sektorer för att göra arbetstagarnas färdigheter mer anpassade.
- Att stimulera partnerskap på området förändringar och innovation genom
- att skapa nät som omfattar andra observationsgrupper och även berörda parter,

- att utveckla strategier för fortlöpande utbildning,
- att tillhandahålla yrkesrådgivning,
- att utforma utbildningar där företag, sektorer och lokala initiativ på sysselsättningsområdet involveras.

5.6 Observationsgrupperna för arbetsmarknaden som för samman olika berörda parter bör också delta i diskussionen mellan relevanta aktörer, t.ex. de sektorsspecifika och sektorsövergripande råden för sysselsättning, om den europeiska, nationella, sektoriella, regionala och lokala ekonomins utveckling. Observationsgrupperna är särskilt viktiga när det handlar om att identifiera nya arbetstillfällen och få förståelse för nya ekonomiska aktiviteter, nya sysselsättningsmönster och nya färdigheter.

5.7 När det gäller de aktuella förbindelserna mellan branschråd och observationscentra för arbetsmarknaden finns det i flera EU-länder (t.ex. Frankrike och Sverige) branschvisa

observationscentra för arbetsmarknaden som fastställer utbildningsbehov inom sektorn för de nationella branschvisa yrkesfortbildningsråden (i Frankrike genomför observationsgruppen sådan forskning för kommissionen för branschutbildningsfonderna (7)).

5.7.1 På begäran av regionala övergripande råd identifierar i vissa medlemsstater regionala observationscentra för arbetsmarknaden vilka sektorer som ökar eller minskar. Resultatet av denna undersökning är mer omfattande och enhetliga uppgifter som beaktas av de regionala myndigheterna, arbetsmarknadsparterna och utbildningsanordnarna i diskussionerna om vilka typer av kurser inom grundläggande yrkesutbildning (IVET) och yrkesutbildning (VET) som behövs i de regionala utbildningsinrättningarnas utbud.

5.7.2 I fråga om de planerade ekonomiska och sociala råden kan den roll som spelas av de europeiska observationscentra som samarbetar med dem också spelas av Dublinfonden (Eurofund) och Cedefop, särskilt vad gäller pilotprojekt. I framtiden kan de ekonomiska och sociala råden samarbeta med överstatliga nätverk av observationscentra för arbetsmarknaden.

Bryssel den 17 februari 2010

europiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

(7) Bygger på genomförbarhetsstudien (se fotnot 4).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Lissabondagordningen och inre marknaden"

(yttrande på eget initiativ)

(2010/C 347/02)

Föredragande: **Edwin CALLEJA**

Den 26 februari 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Lissabondagordningen och inre marknaden".

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 184 röster för, 16 röster emot och 34 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och rekommendationer

1.1 Lissabonstrategins mål är att Europa före 2010 ska bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen, en högre grad av social sammanhållning och respekt för miljön. Efter översynen 2005 tog de nationella regeringarna ansvar för sina egna nationella reformprogram och de genomför varje år en översyn av de framsteg som gjorts i förhållande till de fastställda målen om hållbar utveckling. Även om målen inte kommer att uppnås före 2010 som planerat skulle ett bättre styre på europeisk nivå kunna bidra till att man vidtog de kortfristiga åtgärder som krävs. Nu är det hög tid för en ny översyn av Lissabonstrategin. Rådet kommer dock att ägna sitt vårtoppmöte till beslut i denna fråga. Kommissionens dokument "Samråd om framtidsstrategin 'EU 2020'" ⁽¹⁾ utgör ett bra beslutsunderlag.

1.1.1 EESK uppmanar därför kommissionen och medlemsstaterna att vidta de nödvändiga viktiga och avgörande åtgärderna för att fullborda inre marknaden och samtidigt värna om och vidareutveckla ekonomiska standarder, sociala standarder och miljöstandarder. Kommittén betonar den inneboende kopplingen mellan Lissabonstrategin och inre marknaden trots deras olika styresformer. En dynamisk inre marknad är både en förutsättning och ett stöd för en framgångsrik EU 2020-strategi.

1.2 EESK rekommenderar att medlemsstaterna ändrar sin strategi och sin inställning i fråga om bestämmelserna för inre marknaden, och kommittén skulle vilja se följande förbättringar:

- **Bättre bestämmelser:** Det är av grundläggande betydelse att ha mer transparenta och entydiga bestämmelser som kan administreras bättre till lägre kostnad och utan tidsförluster för företagen och allmänheten. Dessa principer måste följas om man vill underlätta gränsöverskridande verksamhet.

Samtidigt är det uppenbart att problemen på finansmarknaderna, behovet av en grönare ekonomi och stärkandet av industri- och tjänstesektorn för att beakta de demografiska förändringarna kräver en ny strategi. Bättre regler betyder inte automatiskt färre regler eller avreglerade marknader, men de måste skapa de förutsättningar som krävs för att man ska kunna undanröja protektionism och konkurrerande system som ger vissa medlemsstater orättvisa fördelar. Reglerna måste beakta ekonomiska och sociala förhållanden och samtidigt skapa lika konkurrensvillkor för företagen, säkerställa sammanhållning och social rättvisa samt främja fri rörlighet för mänskliga och finansiella resurser.

- **Bättre genomförande:** Bestämmelserna bör införlivas på samma sätt i alla medlemsstater, med en konsekvent tolkning och så få undantag som möjligt. Det ömsesidiga erkännandet på områden som inte är harmoniserade måste förbättras.
- **Bättre övervakning:** Kommissionen fungerar som den inre marknads vaktare, och dess befogenheter bör därför stärkas. Övervakningen och kontrollen av efterlevnaden skulle kunna samordnas bättre om man skapar en enda instans i varje medlemsstat som utövar befogenheterna och gentemot kommissionen ansvarar för den enhetliga tillämpningen av inre marknads bestämmelser.
- **Mer gränsöverskridande samarbete, information och bättre system för snabb hantering av klagomål:** Ömsesidigt förtroende och förståelse måste byggas upp mellan medlemsstaternas ansvariga myndigheter genom att man skapar starkare arbetsrelationer mellan dem. De nätverk som redan inrättats av kommissionen bör utgöra grunden för samarbetet under förutsättning att man i alla medlemsstater får dem att fungera så att de skyddar och informerar medborgarna. Ett fullt fungerande nätverk ger effektiv övervakning och kommer att innebära en drastisk minskning av import som inte överensstämmer med EU:s standarder från tredjeländer, vilket dels förbättrar produktstandarder och konsumentssäkerhet, dels skapar lika konkurrensvillkor för företagen inom EU.

⁽¹⁾ KOM(2009) 647 slutlig, 24.11.2009.

- **Ökad rättvisa för medborgarna:** Det rättsliga genomförandet av inre marknadens bestämmelser kommer att förbättras om nationella domare får lämplig utbildning i EU-rätt. Arbetsmarknadens parter granskar för närvarande olika alternativ för att hantera spänningarna mellan friheterna på inre marknaden och de grundläggande rättigheterna. Tydliga principer behöver fastställas så att de fyra friheterna och arbetstagarnas kollektiva rättigheter inte hamnar i konflikt.
- **Fortsatt och stärkt övervakning av inre marknaden:** Denna förväntas leda till de bästa sätten att ta itu med arbetet med att utforma och genomföra bättre lagstiftning och politiska åtgärder. Arbetssättet kommer att vara pragmatiskt och beröra specifika frågor på lands- och marknadsnivå. Man bör också undersöka och komma till rätta med handels hinder som rapporterats inom inre marknaden (2).
- **Frågor om inre marknaden bör prioriteras:** EU:s prioriteringar bör ses över för de kommande åren eftersom kvarstående problem på dagordningen för inre marknaden kan bromsa framstegen mot Lissabonmålen.
- Det är särskilt viktigt att tjänstedirektivet genomförs helt i enlighet med andan och reglerna på inre marknaden. Ett stort problem i sammanhanget är att det fortfarande inte råder fri rörlighet för arbetskraft från några av de medlemsstater som tillkom genom den senaste utvidgningen. Det krävs effektiva och tydliga nationella tillämpningsföreskrifter för att direktivet om utstationering av arbetstagare ska kunna tillämpas korrekt, och för att målen i det, nämligen rättvis konkurrens mellan företag, respekt för arbetstagarnas rättigheter och undvikande av social dumpning, ska kunna uppnås.
- Ett av problemen med den europeiska inre marknaden är att löner och arbetsvillkor har förvandlats till konkurrensfaktorer. Det kommer att bli allt viktigare att skydda arbetsmarknadsnormer, en fråga som måste ingå i den nya EU 2020-strategin.
- Onödiga och miljöskadliga långväga transporter gynnas på den inre marknaden. Detta strider mot ökade krav från miljöpolitiken och politiken om hållbar utveckling.
- EESK stöder slutsatserna från rådet (miljö) (3), där man understryker behovet av internalisering av externa kostnader för att fastställa korrekta priser, av att bli medveten om kostnaderna för att inte göra något och värdet av ekosystemtjänster. Kommittén har avgett ett yttrande i frågan (4).

(2) För en översikt över de återstående hindren för den inre marknaden, se den studie som EESK:s observationsgrupp för inre marknaden har utarbetat: http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp (finns ej översatt till svenska).

(3) 14891/09, 23.10.2009.

(4) EUT C 317, 23.12.2009, s. 80.

1.3 Strategin EU 2020 är beroende av att inre marknaden fungerar effektivt. I nästa översyn av Lissabonprocessen måste EU ta djärva steg mot ett globalt ledarskap på området ekonomisk och social utveckling. Detta bör göras genom att unionen använder de olika ekonomiska konkurrens fördelar som finns i olika regioner som agerar på en effektiv och väl fungerande inre marknad.

1.4 Strategin EU 2020 måste ta itu med de mest brådskande frågorna:

- Genomföra återhämtningsplanen för att hjälpa EU ur krisen och medlemsstaterna att nå de mål som fastställts. Denna strategi måste utgöra ett stöd för de förändringar som krävs för att man ska få industrin att satsa på en grönare strategi samtidigt som man påverkar konsumentbeteendet till stöd för en grönare ekonomi.
- Fastställa konkreta åtgärder och utarbeta riktlinjer för miljöeffektivitet med en integrerad strategi och en handlingsplan för främjande av miljöinnovation under detta år samt den kommande europeiska innovationsplanen för att skapa en konkurrenskraftig och harmoniserad inre marknad på detta område.
- Utveckla en verklig exitstrategi för statligt ingripande i bank-, försäkrings- och finanssektorn samtidigt som övervakning och reglering stärks. Denna bör omfatta en strategisk metod för gradvis minskning av statens stöd till skapandet av en livskraftig finanssektor och innehålla tydliga mål för att säkerställa effektivitet inom sektorn, minska den offentliga skuldbördan och samtidigt garantera de finansiella aktiviteternas bidrag till ekonomisk stabilitet och tillväxt.
- Större fokus på nödvändiga strukturella anpassningar som tar hänsyn till demografiska förändringar och därtill kopplade frågor. Konkreta åtgärder bör nu vidtas för att praktiskt omsätta *Small Business Act* i medlemsstaterna.

1.5 En strategi för fortsatt utvidgning av EU. Fortsatt utvidgning bör endast äga rum om kandidatländerna på förhand uppnår rättslig anpassning till gemenskapslagstiftningen och uppfyller samtliga krav i fråga om gott styresskick, rättsstat och en långsiktigt hållbar ekonomi.

1.6 Att klara av finanskrisen:

- Eftersom finanskrisen hotar grundvalarna för de ekonomiska och sociala framstegen måste den lösas så snabbt och smidigt som möjligt. Att finansiera företag och stimulera investeringar i FoU är av central betydelse om sysselsättningsnivåerna och det ekonomiska väståndet ska kunna upprätthållas.

- En del av lösningen ligger i att återställa förtroendet för den europeiska finanssektorn. Detta kan bara åstadkommas genom en grundlig översyn av den offentliga tillsynen och en stramare lagstiftning som tar hänsyn till finansmarknadernas globala dimension och verksamhet. Det är också mycket önskvärt att bindande finanslagstiftning och övervakning samordnas på global nivå på grund av de snabba och massiva spridningseffekter som en finansiell kris i ett land kan få i en värld där alla i allt större utsträckning är beroende av varandra.
- Medlemsstaterna bör stödja Europeiska centralbankens strategi som beaktar den ekonomiska dimensionen och sysselsättningsdimensionen parallellt med prisstabiliteten, och där banken ansvarar för fortlöpande övervakning av ekonomin i euroområdet och för att lämna rekommendationer till eko-finrådet. Man bör också ompröva eurogruppens ansvarsområde och effektivitet och dess bidrag till utformningen av den monetära politiken i euroområdet.
- För att inte den finansiella och ekonomiska krisen ska förvärra läget ytterligare vad avser sysselsättning och sociala frågor måste alla nödvändiga åtgärder på nationell nivå och EU-nivå vidtas för att anpassa socialpolitiken till de nuvarande omständigheterna. Man bör också försöka undvika att undergräva de sociala trygghetssystemen och försämra arbetstagarnas köpkraft. Sammanhållningen på den inre marknaden bör bevaras med hänsyn till hållbarheten i de sociala systemen och behovet av en sund skattepolitik. Samtidigt måste arbetsmarknaderna i avvaktan på en ekonomisk uppgång stabiliseras genom fortsatta och intensiva heltäckande åtgärder för utbildning av arbetstagare och åtgärder för kunskapsbaserad utbildning som leder till mer produktiva jobb av högre kvalitet.
- Bättre metoder för att bedöma framsteg på det sociala, ekonomiska och miljömässiga området. Andra indikatorer än BNP bör utarbetas för att man ska få bättre förståelse för de framsteg som görs inom hållbar utveckling och välfärd.

1.7 Att förbättra Europas läge på den globala marknaden

1.7.1 Europas ställning på den internationella scenen måste förbättras. Det kan uppnås genom att man vidtar åtgärder för att möta interna ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningar och stärka den europeiska integrationen och det internationella samarbetet.

1.7.2 EU:s industri bör uppmuntras att ge sig in i teknikintensiva branscher som i första hand har ett inbyggt klimatvänligt arbetssätt. Detta kommer att ge EU en konkurrensfördel, förbättra utrikeshandeln och skapa "gröna" jobb för arbetstagarna samtidigt som unionen siktar på och säkerställer långsiktig ekonomisk hållbarhet.

1.7.3 Innovativt tänkande krävs för att uppnå denna balans så att sociala och miljömässiga framsteg kan bidra till konkurrenskraften.

1.7.4 Om man kunde begränsa de ekonomiska och rättsliga hindren ytterligare skulle detta bidra avsevärt till att integrationen inom marknaden intensifierades med den generella effekten att Europas konkurrenskraft⁽⁵⁾ skulle stärkas. Om arbetsmarknadens parter och det organiserade civila samhället i högre grad medverkar i den nya EU 2020-strategin kan framsteg uppnås snabbare.

1.7.5 Den globala dimensionen kräver ytterligare gemensamma insatser. Varje medlemsstat bör ta itu med sin egen nationella dagordning och samtidigt samarbeta med övriga medlemsstater för att uppnå de gemensamma mål som fastställts. De bör omfatta följande:

- Ett åtagande att spela en framträdande roll i världen samtidigt som vi måste ta hänsyn till att tyngdpunkten förskjuts mot Asien och tillväxtekonomierna.
- En strategisk energipolitik som främjas genom bilaterala avtal mellan EU och andra länder, tillsammans med utvecklingen av en ny, decentraliserad och intelligent energiinfrastruktur som präglas av låga koldioxidutsläpp.
- EU bör insistera på att de länder som unionen har handelsutbyte med ska ansluta sig till och efterleva relevanta internationella avtal och konventioner som utarbetats av FN och dess underorgan, t.ex. ILO, och andra internationella organ som fastställer miljöstandarder och arbetstagares rättigheter, inbegripet lika lön för lika arbete och förbud mot barnarbete.

2. Inledning

2.1 Lissabonmålen

2.1.1 När Lissabondagordningen lanserades våren 2000 fastställde Europeiska rådet ett strategiskt mål som unionen skulle uppnå senast år 2010 i sina ansträngningar för att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning och respekt för miljön. EU var fast beslutet om att även fortsättningsvis anpassa den befintliga politiken på ett flertal områden, liksom institutionella och finansiella instrument, till de strategiska prioriteringarna. Kommittén har understrukit Lissabonstrategins betydelse och framhållit att den har varit till stor nytta för att hålla farten uppe i de reformer som behövts för att stärka inre marknaden och se till att den utvecklas ytterligare och befästs⁽⁶⁾. Reformerna på marknaderna för varor och tjänster, kapital och arbetskraft förväntas bidra till att inre marknaden fungerar fullt ut och på ett effektivt sätt och till en ytterligare integrering av medlemsstaterna efter år 2010 i ett ekonomiskt område som är mer konkurrenskraftigt och har kommit närmare Lissabondagordningens mål, samtidigt som en balans upprätthålls mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga pelarna för hållbar utveckling.

⁽⁵⁾ EUT C 277, 17.11.2009, s. 6.

⁽⁶⁾ EUT C 77, 31.3.2009, s. 15.

2.2 Lissabondagordningens andra etapp

2.2.1 Den andra etappen inleddes med halvtidsöversynen 2005 då varje medlemsstat blev ansvarig för genomförandet på nationell nivå. Prioriteringarna behövde klargöras och nya politiska och finansiella instrument lanserades. Nya integrerade riktlinjer antogs för den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken, och de skulle inarbetats i nationella reformprogram.

2.3 Lissabonstrategin efter 2010

2.3.1 I mars 2008 fastställde Europeiska rådet också uppgiften att inleda en diskussion om Lissabondagordningens framtid efter 2010, med inriktning på följande:

- Investera i människor och modernisera arbetsmarknader.
- Frigöra företagens potential.
- Investera i kunskap och innovation.
- Klimatförändringar, energi och därtill hörande investering i infrastrukturer.

2.4 Europa dras in i finanskrisen

2.4.1 EU befinner sig nu mitt i den globala finanskris som startade i USA men som har antagit pandemiska proportioner och påverkar den globala ekonomin, skadar investeringarna, berövar företagen de krediter de behöver och bidrar till en minskning av världshandeln i en utsträckning som inte har upplevts sedan senaste världskriget. I hela unionen når de sociala konsekvenserna i fråga om förlorade arbetstillfällen och minskad köpkraft för arbetstagarna oroväckande dimensioner, och det tycks inte finnas några omedelbara utsikter till återhämtning. Europeiska centralbanken (ECB) har hittills vidtagit åtgärder för att skydda euron mot inflation och deflation. Medlemsstaterna bör stödja Europeiska centralbankens synsätt, där den ekonomiska dimensionen och sysselsättningsdimensionen beaktas parallellt med prisstabiliteten och där banken ges ansvar för en fortlöpande övervakning av ekonomin i euroområdet och för att lämna rekommendationer till ekofinrådet. I detta sammanhang kan det vara lämpligt att se över eurogruppens ansvarsområde och effektivitet och dess bidrag till fastställandet av den monetära politiken i euroområdet. Öppnandet av marknaderna inom finanssektorn var ett steg framåt. Den offentliga tillsynen och lagstiftningen höll emellertid inte jämna steg med finansmarknadernas globala dimension. Dessa nya utmaningar måste Europa ta itu med och övervinna genom att se över och stärka lagstiftningen.

2.5 Ett bakslag för inre marknaden och Lissabondagordningen

2.5.1 Globaliseringens utmaningar. Med tanke på situationen i EU är det uppenbart att inre marknaden och Lissabondagordningen kommer att påverkas kraftigt. Globaliseringen och dess utmaningar kommer att finnas kvar efter krisen. Europa behöver därför ett bättre läge på den internationella scenen och måste göra

framsteg när det gäller att lösa de interna ekonomiska, sociala och miljömässiga utmaningarna och stärka den europeiska integrationen och det internationella samarbetet. Om den strategin ska bli effektiv och ligga i linje med Lissabondagordningens reviderade prioriteringar måste en jämvikt uppnås mellan utvecklingens ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner.

2.5.2 Social sammanhållning

2.5.2.1 När Lissabonstrategin lanserades år 2000 var den sociala sammanhållningen en viktig fråga – och det är den fortfarande. Men sett till situationen både mellan och i medlemsstaterna har det inte gjorts några större framsteg när det gäller att bekämpa fattigdom och ojämlikhet. Fattigdom och ojämlikhet hör fortfarande till de största problemen i Europa. Vid revideringen av Lissabonstrategin måste fattigdom och social sammanhållning tas på större allvar, och det behövs ambitiösare mål för en ekonomisk och social utveckling för att få till stånd en drastisk minskning av fattigdom och ojämlikhet.

2.5.2.2 Skillnaderna inom EU när det gäller välfärdssystem är påtagliga. Vissa av dem beror på att beskattningssystemen ser helt olika ut, eller på skattekonkurrens. Bolagsskatten och skatten på utdelning och ränta är i vissa länder hög, i andra låg. Modeller med platt skatt har ökat skillnaderna mellan medlemsstaterna när det gäller inkomstskatt och inkomster. De sociala utgifterna ligger uttryckt i procent av BNP på över 30 i vissa länder och på under 15 i andra länder med en låg enhetlig skattesats. För samtliga länder ser välfärdssystemens framtid problematisk ut.

2.5.2.3 Högre utbildningsstandarder, bättre och mer marknadsanpassade färdigheter och fler forskare bör vara hörnstenarna i en högre grad av konkurrenskraft för en grönare industri i EU som ska ta ledningen inom innovation, med hjälp av högteknologi, ökad produktivitet och högre mervärde. Detta bör skapa fler och bättre arbetstillfällen och en snabbare ekonomisk och social utveckling, vilket leder till minskad fattigdom och ojämlikhet.

2.5.2.4 Den öppna samordningsmetoden och en stark betoning på samtidiga och interaktiva insatser på EU-nivå, nationell och regional nivå rekommenderas. Medverkan av de nationella parlamenten och arbetsmarknadsparterna och det övriga organiserade civila samhället på medlemsstatsnivå bör leda till förståelse och egenansvar för de viktigaste problemområdena och de insatser som måste göras.

2.5.2.5 Leverantörer av offentliga tjänster är en del av svaret på problemen med den sociala sammanhållningen och den pågående ekonomiska och finansiella krisen, eftersom de fyller en viktig uppgift i regeringarnas ansträngningar för att stabilisera såväl ekonomin som arbetsmarknaderna. Den offentliga sektorn fungerar som en katalysator för ekonomisk tillväxt och tillhandahåller infrastruktur för ett välfungerande privat företagande. Bättre offentliga tjänster (utbildning, hälso- och sjukvård och sociala trygghetstjänster) bör vara grundläggande i den nya EU-strategin för ekonomisk tillväxt och sysselsättning och för alla EU-medborgare.

2.6 Att vända den nedåtgående trenden

2.6.1 En effektivare inre marknad bör bidra till EU:s utveckling på medellång sikt och till en snabbare återhämtning från den nuvarande finansiella och ekonomiska krisen. Strukture reformer bör utformas med sikte på en sund och långsiktig återhämtning. Utan att man tappar den nödvändiga sociala balansen ur sikte bör de också syfta till att vända den nuvarande nedåtgående trenden och hindra en fortsatt försämring av EU:s produktionsförmåga. Om medlemsstaterna kan samverka och komma överens om att agera tillsammans för att på nytt styra ekonomierna mot hållbar tillväxt skulle detta i stor utsträckning stärka känslan av mål och mening. Medlemsstaterna bör vara redo att stimulera efterfrågan på inre marknaden och återställa konsumenternas köpkraft i takt med de framsteg som görs för att stoppa den nuvarande finansiella och ekonomiska krisen och den åtföljande recessionen.

3. Allmänna kommentarer

3.1 I detta yttrande identifieras vissa områden där inre marknaden skulle kunna bidra till Lissabondagordningen efter 2010. Dessa behandlas nedan.

3.2 Inre marknadens storlek

3.2.1 Handeln med varor inom EU:s inre marknad är nästan dubbelt så stor som handelsutbytet med resten av världen, vilket återspeglar de integreringsåtgärder som har gjorts under åren (7). EU:s inre marknad för varor anses ha stora konkurrensfördelar och ger medlemsstaterna en god grund för att nå framgång på marknader utanför EU och för att skapa mer välstånd och arbetstillfällen för medborgarna. En fortsatt utvidgning av EU kommer i sinom tid att övervägas, och inre marknadens storlek kommer därmed att öka.

3.3 Framsteg i det fortsatta arbetet och genomförandet av inre marknaden

3.3.1 Inre marknaden är ett "pågående projekt", men vissa viktiga frågor kräver snabba åtgärder. En korrekt tillämpning av bestämmelserna för inre marknaden är av central betydelse. Konsekvens och balans mellan de olika intressena måste upprätthållas. Dessutom bör konkurrensen mellan medlemsstaterna på inre marknaden inriktas på att ge EU:s konsumenter förbättrad kvalitet och säkrare produkter till bästa möjliga pris, samtidigt som industrin får en starkare och mer effektiv grundval för expansion i utrikeshandeln. I en rapport som publicerades i januari 2009 (8) framhålls vissa aspekter ur 1992 års program för inre marknaden

(7) Resultattavlan för den inre marknaden, december 2008.

(8) *When will it really be 1992 – Specific Proposals for Completing the Internal Market*, offentliggjord av de nederländska arbetsgivarorganisationerna VNO – NCW, MKB (se http://www.eesc.europa.eu/smo/prism/moreinformation/literature/7/index_en.asp).

som ännu inte har uppnåtts. Av rapporten framgår att de nuvarande bestämmelserna leder till skillnader i tolkning och genomförande samt bristande harmonisering. Där nämns också höga administrativa kostnader och där framförs förslag på hur de befintliga hindren för företag skulle kunna undanröjas helt.

3.3.2 EU har infört ett nytt koncept för internalisering av alla externa kostnader för samtliga transportsätt. EESK har redan haft tillfälle att kommentera detta (9) och uppmanar sina rekommendationer att den önskade effekten endast kan uppnås om denna princip tillämpas i samma utsträckning överallt där externa kostnader förekommer. I rådets slutsatser från den 23 oktober 2009 betonades behovet av att tillämpa denna princip som ett medel för att fastställa korrekta priser, och medlemsstaterna uppmanades att intensifiera diskussionerna om hur man på bästa sätt kan använda kostnadseffektiva ekonomiska instrument för att bättre avspegla de verkliga miljökostnaderna och nyttoeffekterna för miljön samt ange ett förutsägbart pris på koldioxidutsläppen. Rådet uppmanade också kommissionen att peka på konkreta åtgärder och utarbeta riktlinjer för eko-effektivitet i den nya EU 2020-strategin och att lägga fram en integrerad strategi och en handlingsplan för främjande av miljöinnovation under loppet av detta år och den kommande europeiska planen för innovation för att skapa en konkurrenskraftig och harmoniserad inre marknad på detta område. För närvarande belastar inte de externa kostnaderna de enskilda transportsätten och deras användare. Detta kan innebära en konkurrensfördel för de transportsätt som orsakar stora kostnader för samhället. Internalisering skulle få bort denna snedvridning av konkurrensen, vilket skulle medföra en övergång till miljövänligare transportsätt. Det är viktigt att tillämpa denna princip mer effektivt, eftersom den också skulle kunna leda till en ändrad struktur vad avser operatörer och användare inom transportsektorn.

3.4 Tjänstesektorn

3.4.1 Inre marknaden för tjänster visar fortfarande tecken på svaghet. Det finns förhoppningar om att framsteg kommer att ske då tjänstedirektivet träder i kraft i början av detta år. Gränsöverskridande frågor är fortfarande mycket känsliga, särskilt inom sektorer som energi, postväsende och finans. I vissa frågor saknas europeiska lösningar på grund av medlemsstaternas motstånd, och det finns spänningar och tecken på ökad protektionism. Regeringarna måste motstå sådana kortsiktiga och kortsynta åtgärder. De bör övervaka situationen och se till att sociala normer och kvalitets-, miljö- och säkerhetsstandarder inte försämras på ovannämnda områden. EESK uppmanar medlemsstaterna att låta förvaltningspersonal få nödvändig utbildning så att genomförandet av tjänstedirektivet sker så smidigt som möjligt. Tjänstesektorn måste utvecklas för att möta utmaningarna med de demografiska förändringarna, som också kommer att bli en utmaning för inre marknaden – vissa sociala tjänster omfattas nämligen inte av tjänstedirektivet.

(9) EUT C 317, 23.12.2009, s. 80, och CESE 1947/2009, 17.12.2009 (TEN/356).

3.5 Den monetära unionen

3.5.1 Den monetära unionen och eurons framgång är av grundläggande betydelse för fördjupad integration och förstärkning av den inre marknaden för kapital. Under perioder av ekonomisk nedgång har inre marknaden och euroområdet visat att de bidrar till stabilitet för företagen eftersom handeln inom området minskar mindre än handeln med länder utanför EU. Dessa indikationer pekar på att det finns en potential för fortsatt integration.

3.6 Eurons externa effekter

3.6.1 Handeln bedöms ha ökat med nästan 5 % sedan euron infördes⁽¹⁰⁾. Marknaderna kommer att gynnas ytterligare av ett fördjupat samarbete inom euroområdet, inbegripet samordning av den makroekonomiska politiken, representationen utåt och regleringen av finansmarknaderna, i synnerhet mot bakgrund av den nuvarande ekonomiska nedgången.

3.7 Hinder för genomförandet av de fyra friheterna

3.7.1 Den fria rörligheten har bidragit till att stärka ekonomin i EU:s medlemsstater eftersom den förbättrar konkurrensen och förser konsumenterna med ett bredare urval av produkter av högre kvalitet och till lägre priser. Den hjälper också företagen i EU att konkurrera på marknaden i tredjeländer. Det finns emellertid belägg för att otydliga tillämpningsföreskrifter av direktivet för utstationering av arbetstagare leder till illojal konkurrens mellan företag, bristande respekt för arbetstagarnas rättigheter och social dumpning.

3.7.2 Under de senaste åren har sysselsättningsriktlinjerna i huvudsak inriktat sig på arbetskraftens rörlighet som ett sätt att förbättra arbetsmarknadens struktur. Att främja aktiv arbetsmarknadspolitik, flexicuritysystem som förhandlats fram mellan arbetsmarknadsparterna och staten, livslångt lärande, stabila, lämpliga och hållbara sociala trygghetssystem, lika möjligheter, jämställdhet mellan könen, möjligheter att förena arbete och privat- och familjeliv och eliminera alla typer av diskriminering är väsentliga faktorer om arbetsmarknaden ska kunna bidra mer till Lissabonmålen.

3.8 Lagstiftningsmässiga hinder

3.8.1 Sedan 1980-talet har EU:s lagstiftning varit inriktad på den fria rörligheten för varor, tjänster, arbetskraft och kapital. Den regleringsmiljö som företag verkar i är en viktig beståndsdel i deras konkurrenskraft och förmåga att växa och skapa jobb. Genom bestämmelser kan rättvis konkurrens skapas, men

bestämmelserna kan också hämma ett gott företagsklimat. Lagstiftningen behöver därför ses över och förenklas så att företagen snabbt kan anpassa sig till förändringar samtidigt som marknaderna förblir rättvisa och tämligen säkra. Alla 27 medlemsstater bör vidta samordnade åtgärder för att effektivt stabilisera Europas marknadssystem. Det behövs också snabba åtgärder för att se till att bankerna fokuserar mer effektivt på sin kärnverksamhet och tillhandahåller likviditet till den reala ekonomin med användning av stabila finansieringskällor som skapas genom sparande i ekonomin själv – mer riskabla och spekulativa aktiviteter på finansmarknaden ska överlämnas till separata operatörer med specialkunskaper på detta område.

3.8.2 Under de senaste fem åren har inre marknaden förbättrats betydligt när det gäller lagstiftningsramen för den fria rörligheten för varor och tjänster. Dessa förbättringar berodde i huvudsak på förordningen om ömsesidigt erkännande, med gemensamma tekniska bestämmelser som håller nere administrationen och produktionskostnaderna. Förordningen om krav för ackreditering och marknadsövervakning har också i princip förbättrat den fria rörligheten genom att främja bättre standarder till förmån för konsumenterna och genom att främja bättre produktsäkerhet.

3.8.3 Det är viktigt att skapa harmoniserade normer för fri rörlighet för kapital, varor, tjänster och människor. Vissa begränsningar hindrar fortfarande inre marknaden från att fungera fullt ut.

3.8.4 Det finns nätverk som redan inrättats av kommissionen. De bör fungera i alla medlemsstater och ges tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sin funktion. EESK syftar särskilt på informationssystemet för den inre marknaden (IMI), systemet för snabbt informationsutbyte om farliga konsumtionsvaror (RAPEX), systemet för tidig varning för livsmedel och foder (RASFF) samt SOLVIT. Dessa instrument ger information och skydd i EU-medborgarnas intresse, och säkerställer en smidigare användning och övervakning av inre marknadens bestämmelser. Ökad medvetenhet bland allmänheten borde generellt sett underlätta genomförandet av värdefulla reformer för en förbättring av inre marknaden.

3.9 Externa miljöeffekter

3.9.1 På medellång till lång sikt måste EU som gemenskap bli det mest energi- och resurseffektiva ekonomiska området, och klimatpolitiken måste inriktas på hållbarhet. Alla möjligheter att spara energi måste granskas, och lokala, förnybara och regionala strukturer måste utnyttjas. Att förbättra energi- och resurseffektiviteten kommer att vara en av de viktigaste beståndsdelarna i en ny strategi.

3.9.2 En bättre hållbar ekonomisk utveckling kräver en starkare koppling till EU:s externa åtgärder så att man kan påverka globaliseringen och främja internationell strategisk konvergens mot hållbar utveckling.

⁽¹⁰⁾ Study on the Impact of the Euro on Trade and Foreign Direct Investment (http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12590_en.pdf).

3.9.3 Om varumarknaden mot den bakgrunden ska kunna bidra mer till att uppnå Lissabonmålen måste EU entretligt och konsekvent tala med en röst i internationella förhandlingar.

3.9.4 Det krävs ytterligare investeringar i forskning om energi och klimatförändringar. Framtida industriinvesteringar inom EU bör baseras på en strategisk energipolitik som underbyggs av bilaterala överenskommelser mellan EU och andra länder. Utvecklingen av en ny, decentraliserad och intelligent energiinfrastruktur som präglas av låga koldioxidutsläpp är också viktig.

3.10 Försörjningstrygghet i fråga om energiprodukter och basvaror

3.10.1 Det är mycket viktigt att EU:s ekonomi har en fortlöpande och säker tillgång till energi och basvaror, vilket innebär att EU bör eftersträva en högre självförsörjningsgrad i detta avseende.

3.10.2 Mot bakgrund av de stora fluktuationerna i energi- och varupriserna under de senaste åren har euron gett skydd mot instabiliteten på finansmarknaderna. Eurons styrka har också lindrat en del av effekterna av de höjda priser som den ökade efterfrågan på de globala livsmedels- och energimarknaderna ledde till.

3.10.3 Kapitalmarknadernas öppenhet är också viktig i detta avseende, särskilt mellan medlemsstater. Detta bör uppmuntras i syfte att finansiera handel med energitillgångar och främja investeringar i energisektorn.

3.10.4 EU:s interna energimarknad måste också omvandlas så att den blir ett verkligt sammanhängande system som fungerar inom enhetliga politiska ramar med fullständiga möjligheter till sammankoppling och driftskompatibilitet som säkerställer fri konkurrens och värnar om konsumenternas rättigheter och intressen. EU:s konkurrenspolitik, stärkta nationella tillsynsmyndigheter och en politik för tjänster i allmänhetens intresse skulle garantera konsumenterna en tillräcklig, säker och oavbruten distribution av en energimix som är både hållbar och överkomlig.

3.11 Transport- och kommunikationsinfrastruktur

3.11.1 Med tanke på globaliseringen är transporterna en viktig faktor för att inre marknaden ska kunna fungera korrekt. De ökar det gränsöverskridande samarbetet och handelsutbytet mellan medlemsstaterna. Effektiva transportsystem möjliggör ekonomisk effektivitet genom ett större utbud av varor till konkurrenskraftiga priser. Järnvägsinfrastrukturen inom Europa möjliggör ett effektivt och miljövänligt sätt att frakta varor, i motsats till vägtransporter, som bidrar till större utsläpp.

3.11.2 Sjötransportstrategin för 2009–2018 kommer också att bidra till en hållbar ekonomisk utveckling. När antalet fartyg inom när sjöfart och internationell handel ökar måste emellertid frågan om klimatförändringar och andra miljöproblem tas upp till behandling.

3.11.3 Förändringar i EU:s transportsystem förväntas minska belastningen på infrastrukturen samtidigt som de bidrar till att EU:s ekonomi anpassar sig till globaliseringens utmaningar. Ett effektivt transportsystem förbättrar affärsmöjligheterna och satsningen samtidigt som långsiktig konkurrenskraft inom och utom EU säkerställs. Transporter främjar också innovation och uppmuntrar ekonomisk tillväxt.

3.11.4 Frågor om möjligheter till sammankoppling och driftskompatibilitet mellan medlemsländerna måste utvärderas, särskilt med avseende på energinät och alla medborgares tillgång till internet via bredband. Dessa frågor påverkar särskilt perifera områden.

3.11.5 Avlägsna regioner är fortfarande mycket eftersatta i fråga om luftfartstjänster. EU borde angripa detta problem på ett nytt sätt och verka för att ge medborgarna i dessa regioner samma möjligheter som finns på det europeiska fastlandet.

3.12 Konkurrenskraft på inre marknaden

3.12.1 Lissabonstrategin har varit tämligen framgångsrik när det gäller vissa aspekter av marknaden för varor. EU:s inre marknad har underlättat handeln med varor, och konsumenterna erbjuds ett mycket bredare utbud av produkter till mycket konkurrenskraftiga priser. Det krävs emellertid lojal konkurrens, något som skulle kunna uppnås med hjälp av effektiv övervakning på nationell nivå genom samarbete mellan medlemsstaterna.

3.12.2 Det tycks emellertid finnas en klyfta mellan mål och resultat när det gäller åtagandena på nationell och europeisk nivå. I takt med att den internationella konkurrensen när det gäller varor och tjänster ökar, blir det allt viktigare att förbättra konkurrenskraften också på europeisk nivå. Det finns starka belägg för att en bättre samordning av FoU-verksamheten mellan kluster av små och medelstora företag samt storföretag ökar konkurrenskraften också bortom inre marknaden.

3.12.3 Det är också viktigt att notera att valutaunionen har bidragit till att EU:s marknad blivit mer konkurrenskraftig genom lägre kostnader och ökad öppenhet i fråga om kostnaderna i samband med gränsöverskridande verksamhet. Detta har också underlättat för nya företag att komma in på den europeiska marknaden, samtidigt som de minst effektiva företagen har försvunnit eller köpts upp. Det finns emellertid fortfarande utrymme för förbättringar när det gäller flexibiliteten på inre marknaden och arbetskraftens rörlighet. Den största svagheten för alla marknader är att EU:s inre marknad måste säkerställa att de kvarvarande interna hindren avlägsnas.

3.13 Den inre marknadens externa dimension

3.13.1 Öppenheten gentemot resten av världen har bidragit till EU:s välbefinnande. Det ligger därför i unionens intresse att utveckla den externa dagordningen, att skydda och tjäna EU-befolkningens intressen. I framtiden bör politiken utvecklas bort från den inåtvändhet som har stått i centrum sedan Romfördraget 1957. EU bör i stället rikta blicken mot den globaliserade ekonomin, där vi bör vara beslutna att spela en framträdande roll samtidigt som vi måste ta hänsyn till att tyngdpunkten förskjuts mot Asien och tillväxtekonomierna, särskilt de så kallade BRIK-länderna (dvs. Brasilien, Ryssland, Indien och Kina). EU bör också utveckla det ekonomiska samarbetet med grannländerna inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken, inbegripet det östliga partnerskapet och Medelhavsunionen, i syfte att utvidga frihandelsområdet. Principerna om en öppen marknad bör vara en förutsättning för sådana partnerskap. Att samtidigt fördjupa och förbättra inre marknaden är av största vikt om EU ska kunna behålla sin ledande roll på världsmarknaden.

3.13.2 Europa har också en skyldighet att ta itu med globala problem och bidra till att bestämma i vilken takt och på vilket sätt globaliseringen ska ske. EU har följt de övriga stora handelsblocken i sin strävan efter en liberalisering av handeln på den globala marknaden för varor och tjänster. Unionen förhandlar om bilaterala frihandelsavtal med Korea, Asean och Indien. Framstegen i det transatlantiska ekonomiska rådet har också varit positiva. Denna strategi återspeglar delvis en bristande tro på att Doharundans förhandlingar kommer att krönas med framgång inom kort. Sådana bilaterala uppgörelser kan emellertid motverka hela syftet med multilaterala förhandlingar. De politiska fördelarna med ömsesidighet i öppnandet av internationella marknader måste framhävas, och ett avslut på Doha-rundan bör fortfarande vara en prioritering. EESK vädjar till kommissionen och stats- och regeringscheferna i medlemsstaterna att i förhandlingar om handelsavregleringar kräva att tredjeländers regeringar respekterar de mänskliga rättigheterna, ILO-konventionerna och skyddet av naturresurser samt ekonomiska och kulturella resurser.

3.13.3 Det är önskvärt, och faktiskt hög tid, att EU inför ett gemensamt och harmoniserat skydd i form av ett gemenskapspatent. De immateriella rättigheterna behöver ett starkt skydd, och handel med piratkopior av märkesprodukter måste bekämpas effektivt ⁽¹¹⁾

3.13.4 Frånvaron av en effektiv kontroll och övervakning av marknaden inom EU har understrukits under senare år i rapporter om undermåliga livsmedel och leksaker som importeras från tredje land. På grund av bristande övervakning av varor som importeras från tredje land utsätts EU:s konsumenter för eventuell hälsofara genom produkter som är undermåliga och av låg kvalitet. Konkurrensen snedvrids också, vilket kan få negativa effekter på framtida investeringar och sysselsättning i Europa.

3.13.5 En strikt och samordnad strategi bör också beaktas som ett sätt att skydda EU:s konsumenter mot import av varor och tjänster från tredje land som inte respekterar tekniska, sociala och miljömässiga standarder och arbetsvillkor. Medlemsstaterna bör se till att de länder som de har handelsutbyte med respekterar de standarder som utarbetats av ILO, FN och dess underorgan och andra internationella organ om individuella rättigheter, fackföringsfrihet, organisationsrätt, rätt till kollektiva förhandlingar samt avskaffande av barnarbete och tvångsarbete.

3.13.6 Den nuvarande krisen har visat på ett ökat ömsesidigt beroende mellan länder på de globala finansmarknaderna och handelsmarknaderna. Världens finanssystem måste stärkas med regler som uppmuntrar till försiktighet och leder till bättre samordning och kommunikation mellan tillsynsmyndigheter och centralbanker och inte bara skapar ökad insyn utan också striktare kontroll av flöden av svarta pengar med koppling till narkotika, brottslighet och olaglig vapenhandel.

3.13.7 Mot den bakgrunden bör EU:s modell för social dialog fungera som förebild för länder utanför unionen, och EESK bör öka satsningarna på att främja detta arbetssätt.

3.14 Den sociala dimensionen

3.14.1 En förutsättning för att den inre marknaden ska kunna vidareutvecklas är att den accepteras av EU-medborgarna. Inre marknadens sociala dimension har nu stärkts genom stadgan för grundläggande rättigheter som införlivats i Lissabonfördraget. Detta bör öka det organiserade civila samhällets betydelse i arbetet med att vidareutveckla inre marknaden.

3.14.2 EU:s strategi för tiden efter 2010 bör främja ett rättvisare och rättfärdigare samhälle genom att säkerställa och utveckla den europeiska samhällsmodellen i linje med en integrerad utvecklingspolitik. Alla medlemsstater bör anpassa sig till globaliseringen och de tekniska förändringarna genom att förbättra kvaliteten och tillgängligheten när det gäller fortbildning. Den nuvarande krisen bör användas för att uppmuntra ett kunskapslyft som förbereder arbetskraften för framtiden. Arbetslösa bör ges möjlighet till omskolning och plats i utbildningsprogram, inbegripet högre utbildning, som ger dem möjlighet att komma tillbaka på arbetsmarknaden med utsikter till bättre arbetsvillkor för dem själva och mer uppmuntran för arbetsgivarna att investera i nya marknadsbehov som framtida teknik kan ge upphov till. Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter och Europeiska socialfonden bör användas bättre och anpassas till utmaningar av detta slaget på inre marknaden. Mot bakgrund av den ekonomiska krisens följder bör man snarast prioritera en anpassning av de program som särskilt syftar till fattigdomsbekämpning.

⁽¹¹⁾ EGT C 116, 28.4.1999, s. 35 och EGT C 221, 7.8.2001, s. 20.

4. Avslutande kommentarer

4.1 I den nuvarande krisen måste EU anpassa Lissabonstrategins åtgärder på medellång och lång sikt. Kortfristiga åtgärder måste införas i den strukturella reformagendan, samtidigt som man fortsätter att investera i framtiden. Detta bör huvudsakligen ske genom ytterligare investeringar i FoU, innovation och utbildning, genom att aktivt uppmuntra fritt kunskapsutbyte mellan

medlemsstater och genom att stödja företagen (särskilt småföretagen) så att de kan bidra till en mer dynamisk inre marknad. Åtgärder för en grönare ekonomi är också viktiga som ett sätt att skapa nya arbetstillfällen och ny teknik, samtidigt som man utvecklar ett alternativt energiutbud och uppnår miljömålen. Detta kan ske om det europeiska styresskicket stärks så att EU:s kollektiva dimension förbättras och så att man undviker onödigt dubbelarbete och resurslöseri.

Bryssel den 17 februari 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI*

BILAGA

till yttrandet från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Följande ändringsförslag avsågs, men fick minst en fjärdedel av rösterna (artikel 54.3 i arbetsordningen):

Punkt 1.2, åttonde, nionde och tionde strecksatsen Ändra enligt följande:

- *”Det är särskilt viktigt att tjänstedirektivet genomförs helt i enlighet med andan och reglerna på inre marknaden. Ett stort problem i sammanhanget är att det fortfarande inte råder fri rörlighet för arbetskraft från några av de medlemsstater som tillkom genom den senaste utvidgningen. Det krävs effektiva och tydliga nationella tillämpningsföreskrifter för att målen i direktivet om utstationering av arbetstagare, nämligen rättvis konkurrens mellan företag, och respekt för arbetstagarnas rättigheter och undvikande av social dumpning, ska tillämpas korrekt och uppnås.*
- *Ett av problemen med den europeiska inre marknaden är att löner och arbetsvillkor varierar stort mellan olika medlemsstater och regioner och utgör därför förvandlingsfaktorer. Det kommer att bli allt viktigare att skydda arbetsmarknadsnormer som grundar sig på ILO-konventioner, en fråga som måste ingå i den nya EU 2020-strategin.*
- *Onödiga och miljöskadliga Den ökande handeln inom inre marknaden medför en ökning av långväga transporter gynnas på den inre marknaden. Detta strider mot ökade krav från miljöpolitiken och politiken om Transporternas inverkan på miljön och en hållbar utveckling måste därför tas i beaktande då man fastställer transportpolitiken inom ramen för EU 2020-strategin.”*

Motivering

Begreppet dumpning används i dag allmänt endast inom internationell handelsrätt, där dumpning enligt definitionen innebär att en producent exporterar en produkt till ett annat land till ett pris som antingen ligger under priset på den inhemska marknaden eller under produktionspriset. Användningen av begreppet ”social dumpning” ovan i samband med direktivet om utstationering av arbetstagare är således felaktig, eftersom företaget (ofta från en ekonomiskt sett mindre utvecklad medlemsstat) som tillhandahåller produkter och tjänster i en annan medlemsstat inte gör det till priser som underskrider företagets kostnader. Det är förolämpande att använda begreppet ”social dumpning” i samband med de nya medlemsstaterna, varför detta bör undvikas.

Att påstå att skillnaderna i löner och arbetsvillkor utgör ett problem på inre marknaden står i strid med det faktum att lönerna alltid är en del av konkurrensen mellan företagen, som utgör grunden för den fria marknadsekonomi och som gynnar konsumenterna. Vad gäller skyddet av arbetsmarknadsnormerna är det nödvändigt att ange vilken typ av normer som bör skyddas. Det finns ILO-konventioner som fastställer dessa normer och som har undertecknats av merparten av medlemsstaterna.

Att beskylla inre marknaden för ökningen av de skadliga transporterna är ett ensidigt synsätt. I så fall borde vi också beskylla den fria rörligheten för personer för att bidra till miljöbelastningen. Då EU 2020-strategin fastställs måste miljön och en hållbar utveckling beaktas.

Röstningsresultat

Röster för: 93

Röster emot: 131

Nedlagda röster: 8

Punkt 3.7.1

Ändra enligt följande:

”Den fria rörligheten har bidragit till att stärka ekonomin i EU:s medlemsstater eftersom den förbättrar konkurrensen och förser konsumenterna med ett bredare urval av produkter av högre kvalitet och till lägre priser. Den hjälper också företagen i EU att konkurrera på marknaden i tredjeländer. Det råder fortfarande inte fri rörlighet för arbetskraft från några av de medlemsstater som tillkom genom den senaste utvidgningen. Det krävs effektiva och tydliga nationella tillämpningsföreskrifter för att målen i direktivet om utstationering av arbetstagare, nämligen rättvis konkurrens mellan företag och respekt för arbetstagarnas rättigheter, ska tillämpas korrekt och uppnås. Det finns emellertid belegg för att otydliga tillämpningsföreskrifter av direktivet för utstationering av arbetstagare leder till illojal konkurrens mellan företag, bristande respekt för arbetstagarnas rättigheter och social dumpning.”

Motivering

Det finns fortfarande hinder för den fria rörligheten för arbetstagare på den inre marknaden trots att det bevisats att situationen på arbetsmarknaden inte försämrats i de länder som tagit bort hindren.

Begreppet dumpning används i dag allmänt endast inom internationell handelsrätt, där dumpning enligt definitionen innebär att en producent exporterar en produkt till ett annat land till ett pris som antingen ligger under priset på den inhemska marknaden eller under produktionspriset. Användningen av begreppet "social dumpning" ovan i samband med direktivet om utstationering av arbetstagare är således felaktig, eftersom företaget (ofta från en ekonomiskt sett mindre utvecklad medlemsstat) som tillhandahåller produkter och tjänster i en annan medlemsstat inte gör det till priser som underskrider företagets kostnader. Det är förolämpande att använda begreppet "social dumpning", varför detta bör undvikas.

Röstningsresultat

Ändringsförslag 5 (punkt 3.7.1) var avhängigt ändringsförslag 3 (punkt 1.2, åttonde, nionde och tionde strecksatsen) och blev inaktuellt som en följd av resultatet av omröstningen om detta.

Punkt 3.8.1

Ändra enligt följande:

"Sedan 1980-talet har EU:s lagstiftning varit inriktad på den fria rörligheten för varor, tjänster, arbetskraft och kapital. Den regleringsmiljö som företag verkar i är en viktig beståndsdel i deras konkurrenskraft och förmåga att växa och skapa jobb. Genom bestämmelser kan rättvis konkurrens skapas, men bestämmelserna kan också hämma ett gott företagsklimat. Lagstiftningen behöver därför ses över och förenklas så att företagen snabbt kan anpassa sig till förändringar samtidigt som marknaderna förblir rättvisa och tämligen säkra. Alla 27 medlemsstater bör vidta samordnade åtgärder för att effektivt stabilisera Europas marknadssystem. EESK rekommenderar att bankerna koncentrerar sig på finansiering av företag och överläter de transaktioner av mer spekulativ art som genomförs på finansmarknaderna till aktörer som är specialiserade på detta slag av transaktioner. Det behövs också snabba åtgärder för att se till att bankerna fokuserar mer effektivt på sin kärnverksamhet och tillhandahåller likviditet till den reala ekonomin med användning av stabila finansieringskällor som skapas genom sparande i ekonomin själv — mer riskabla och spekulativa aktiviteter på finansmarknaden ska överlämnas till separata operatörer med specialkunskaper på detta område."

Motivering

Första delen av meningen är orealistisk. Vilka åtgärder skulle kunna vidtas? Om man inte ange vilka, är det bättre att inte tala om dem, eftersom det bara leder till förvirring och osäkerhet. Dessutom är det inte finansieringskällorna som är problemet, utan förtroendet för den reala ekonomin.

Jag anser att de aktuella finansiella problemen och lösningarna på dessa behandlas på ett fullkomligt klargörande sätt i yttrandets punkt 1.6.

Röstningsresultat

Röster för: 82

Röster emot: 127

Nedlagda röster: 19

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Integration och den sociala agendan”

(initiativytttrande)

(2010/C 347/03)

Föredragande: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Medföredragande: **Pedro ALMEIDA FREIRE**

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén beslutade den 16 juli 2009 att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativytttrande om

”Integration och den sociala agendan”.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 26 januari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 158 röster för, 3 röster emot och 3 nedlagda röster:

1. Slutsatser och förslag

1.1 I egenskap av institution med ett starkt engagemang både när det gäller att främja och utveckla den socialpolitiska agendan och främja integrering av invandrare och etniska minoriteter har Europeiska ekonomiska och sociala kommittén beslutat att utarbeta detta initiativytttrande i syfte att **Europeiska unionen ska stärka kopplingen mellan integrationspolitiken och den socialpolitiska agendan.**

1.2 År 2010 kommer att bli ett mycket viktigt år för EU:s socialpolitik. Det är det europeiska året för bekämpning av utslagning och fattigdom, EU2020-strategin ska utarbetas och en ny social agenda antas.

1.3 Kommittén anser att man i samband med översynen av den sociala agendan 2010 bör ta större hänsyn till invandringens sociala konsekvenser.

1.4 Eftersom invandring, integration och den sociala agendan sorterar under flera olika kommissionsledamöter och generaldirektorat föreslår EESK att det politiska och administrativa samarbetet inom kommissionen förbättras.

1.5 Integrationspolitiken bör kopplas till den europeiska socialpolitikens grundläggande mål. Därigenom skulle alla kunna ta vara på de möjligheter som står till buds, även tredjelandsmedborgare, EU-medborgare med invandrarbakgrund och minoriteter. Vidare bör bekämpningen av social utslagning omfatta alla, alltså även invandrare, vare sig de är EU-medborgare eller tredjelandsmedborgare.

1.6 Vi anser att man bör prioritera en ökad integration på EU-nivå mot bakgrund av den ekonomiska krisen, samt invandrarnas och minoriteternas situation med avseende på sysselsättning, social integration, jämställdhet mellan könen, fattigdom,

utbildning, hälso- och sjukvård, socialt skydd och bekämpning av diskriminering.

1.7 Den mångfald som invandringen innebär bör införlivas på ett övergripande sätt vid utarbetandet och genomförandet av socialpolitiken, samtidigt som man utarbetar specifik politik och konkreta åtgärder som syftar till att integrera invandrare och etniska minoriteter.

1.8 Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts på andra politikområden **föreslår EESK därför att integrationsaspekten ska genomsyra** EU:s olika politiska, rättsliga och finansiella instrument i syfte att främja integration, lika behandling och icke-diskriminering.

2. Bakgrund

2.1 Europeiska unionen är i färd med att genomföra en gemensam invandringspolitik som vi bidrar till genom våra yttranden, där vi framhåller integrationens betydelse som ”nyckeln till lyckad invandring”. Vi anser också att de europeiska samhällena måste förbättra sin kapacitet när det gäller att hantera den mångfald som uppstår till följd av invandringen i syfte att stärka den sociala sammanhållningen.

2.2 Under de senaste tio åren har invandrarna i mycket hög grad bidragit till den ekonomiska och sociala utvecklingen i Europa ⁽¹⁾. Ett stort antal kvinnor och män från tredjeländer har integrerats på den europeiska arbetsmarknaden och bidrar därigenom till tillväxten inom ekonomin, fler arbetstillfällen, inbetalningar av sociala avgifter och skatteintäkter.

⁽¹⁾ KOM(2008) 758 slutlig.

2.3 EESK har föreslagit konceptet "medborgarintegration". Det bygger på att "invandrare gradvis skall jämföras med resten av befolkningen, både när det gäller rättigheter och skyldigheter och även när det gäller tillgång till varor och tjänster och medborgarinflytande på lika villkor" (2).

2.4 År 2010 ska Lissabonstrategin ersättas av EU2020-strategin. Samtidigt ska den sociala agendan och integrationsfonden utvärderas. Vidare gäller nu Lissabonfördraget och stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU, det kommer att finnas en ny kommission (3) och Europaparlamentet befinner sig i första delen av sin nya mandatperiod.

2.5 År 2010 är även det europeiska året för bekämpning av fattigdom och social utestängning, vilket är anledning nog för oss att förnya vårt engagemang till förmån för solidaritet, social rättvisa och ökad integration.

2.6 Integrationspolitiken bör knytas till den europeiska socialpolitikens grundläggande mål. Vi föreslår därför en förbättrad politisk och administrativ samordning inom kommissionen.

2.7 I samband med den ekonomiska krisen återfinns många invandrare i de mest utsatta grupperna och de blir de första offren. De är de första som förlorar arbetet, har större svårigheter att åter komma in på arbetsmarknaden och löper risk att hamna i fattigdom, vilket i ännu högre grad gäller kvinnliga invandrare (4).

2.8 I många fall är det även större risk att invandrarbarn inte avslutar sin skolgång.

2.9 EESK anser att man måste intensifiera kampen mot diskriminering genom att vidareutveckla den befintliga lagstiftningen, samt förstärka den offentliga politiken och samhällets åtaganden när det gäller integration.

2.10 I samband med den ekonomiska krisen förekommer det allt häftigare verbala angrepp mot invandrararnas rättigheter i vissa medlemsstater, vilket leder till strängare lagstiftning och ökad främlingsfientlighet.

2.11 Vissa regeringar är redan i färd med att skära ned på de medel som öronmärks för integrationspolitiken, trots att man i kristider inte bör minska utan i stället öka bidragen till socialpolitiken.

2.12 Vi anser att en adekvat integrationspolitik inom ramen för en väl avvägd gemensam invandringspolitik bidrar till ekonomisk effektivitet och social sammanhållning.

(2) EGT C 125, 27.5.2002.

(3) Integration och den sociala agendan sorterar under olika kommissionsledamöter och generaldirektorat.

(4) Eurostat.

2.13 På grund av olika sociala, politiska och rättsliga traditioner inom EU finns det också stora skillnader i fråga om integrationspolitiken. Integrationsmålen är emellertid knutna till socialpolitiken i samtliga medlemsstater.

2.14 Invandrare integreras olika snabbt inom EU. Migrationsströmmarna är mindre omfattande i de nya medlemsstaterna i Central- och Östeuropa och större i söder och väster. Men erfarenheten visar att alla EU-länder kommer att ha en stor invandring i framtiden.

2.15 Kommittén efterlyser en starkare koppling mellan invandring och utveckling inom ramen för en övergripande strategi för EU:s invandringspolitik. Med detta som utgångspunkt har EESK utarbetat två yttranden (5).

3. Integration

3.1 Den sociala integrationsprocessen äger rum på många olika områden i människors liv: familjen, kvarteret och staden, arbetet, fackföreningen, arbetsgivarorganisationen, skolan, utbildningscentrumet, föreningslivet, trossamfundet, idrottsföreningen, militärtjänsten, etc.

3.2 Eftersom integration är en pågående process som äger rum inom vissa sociala strukturer krävs det goda styresformer för att säkra att denna sociala process stöds och åtföljs av en adekvat offentlig politik. Inom ramen för sina befogenheter har de lokala och regionala myndigheterna i de olika medlemsstaterna vissa politiska, rättsliga och ekonomiska instrument som de bör använda på ett effektivt sätt i integrationspolitiken.

3.3 Enligt den tionde av de gemensamma grundprinciperna (bilaga 1) bör integrationen finnas med på alla politiska dagordningar på samtliga myndighetsnivåer (*mainstreaming*).

3.4 Kommittén har utarbetat en rad initiativytttranden (6) där man förespråkar en proaktiv integrationspolitik inom EU som bygger på ömsesidighet och där fokus ligger både på värdssamhället och på invandrarna. Målet är att skapa ett samhälle där alla medborgare oberoende av ursprung har samma rättigheter och skyldigheter och delar de värderingar som kännetecknar ett demokratiskt, öppet och pluralistiskt samhälle.

(5) Se följande yttranden:

EUT C 44, 16.2.2008, s. 91.

EUT C 120, 16.5.2008, s. 82.

(6) Se följande yttranden:

EUT C 27, 3.2.2009, s. 95.

EGT C 125, 27.5.2002, s. 112.

EUT C 80, 30.3.2004, s. 92.

EUT C 318, 23.12.2006, s. 128.

3.5 Vi anser att det civila samhällets organisationer spelar en grundläggande roll i detta sammanhang. Såväl invandrarna som värdsamhället måste sträva efter integration. Arbetsmarknadens parter och civilsamhällets organisationer måste engagera sig i integrationspolitiken och i kampen mot diskriminering.

3.6 Integration är en social process som inte bara berör invandrarna utan också värdlandet. De olika offentliga myndigheterna och de sociala aktörerna måste engagera sig. De europeiska, nationella, regionala och lokala myndigheterna måste utforma program inom sina respektive behörighetsområden. För att säkra programmens och åtgärdernas effektivitet och övergripande samstämmighet måste de komplettera varandra och samordnas på ett adekvat sätt.

3.7 I ett annat yttrande (7) har EESK föreslagit att de lokala myndigheterna ska visa ett större engagemang, eftersom integration framför allt är en utmaning på lokal och regional nivå. Dessa åtgärder kommer att få större inverkan om de lokala och regionala myndigheterna är involverade och aktivt samarbetar med organisationerna i det civila samhället.

3.8 Integration är en ömsesidig process baserad på lika rättigheter och skyldigheter för tredjelandsmedborgare och värdsamhället, och som ger invandrarna möjlighet att integreras fullt ut. I ett annat yttrande framhöll EESK att integration innebär "att invandrare gradvis skall jämföras med resten av befolkningen, både när det gäller rättigheter och skyldigheter och även när det gäller tillgång till varor och tjänster och medborgarinflytande på lika villkor" (8).

3.9 Vi anser att invandrare bör ha en positiv inställning till integration och att ömsesidigheten innebär att integration inte bara berör invandrarna utan också värdlandet.

3.10 Politiken för integration och social integrering bör fokuseras på olika områden, bland annat det första mottagandet, språkundervisning, information om lagstiftning och förhållanden i mottagarlandet, bekämpning av diskriminering, arbetsmarknads- och utbildningspolitik, jämställdhet mellan könen, undervisning av minderåriga, familjepolitik, ungdomspolitik, bostäder, hälso- och sjukvård, kampen mot fattigdomen, utökning av socialtjänsten, samt en förbättring av möjligheterna för personer med invandrarbakgrund att delta i samhällslivet.

3.11 En sådan politik bör underlätta för människor med invandrarbakgrund att leva ett harmoniskt liv i de europeiska världlanderna, där den etniska och kulturella mångfalden ökar allt mer.

3.12 Vid en konferens år 2002 (9), som anordnades i samarbete med kommissionen, föreslog EESK att EU-institutionerna skulle utarbeta ett europeiskt program för integration samt inrätta en gemenskapsfond. Kommissionen lanserade ett pilotprogram för integrering (INTI) och föreslog 2006 att en integrationsfond skulle inrättas, vilket godkändes av rådet. Fonden ingår nu i budgeten för 2007–2013.

3.13 I november 2004 antog rådet "gemensamma grundprinciper för en integrationspolitik för invandrare inom Europeiska unionen" (10). Dessa principer utgör ett komplement till lagstiftningen om de mänskliga rättigheterna, icke-diskriminering och lika möjligheter, däribland social integration.

3.14 Vi vill framhålla vikten av **en gemensam europeisk strategi**, eftersom det innebär ett mycket stort mervärde för integrationspolitiken och integrationsprocessen: kopplingen till övrig EU-politik, bland annat till EU2020-strategin, den sociala agendan och sammanhållningspolitiken. Den kan även stärka banden mellan integration och EU:s värden och principer i enlighet med stadgan om de grundläggande rättigheterna och Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna.

3.15 Integrationsfonden är ett finansieringsinstrument som syftar till att utveckla integrationspolitiken, med ett europeiskt fokus och ett europeiskt mervärde som avspeglar de gemensamma grundläggande värderingarna. Den rättsliga grunden för integrationspolitiken är artikel 63 i fördraget och den riktar sig till tredjelandsmedborgare, medan Europeiska socialfonden är avsedd för hela EU:s befolkning, däribland invandrarna. Integrationsfonden och Europeiska socialfonden kompletterar därför varandra.

3.16 Kommittén stöder integrationsfondens sex politiska mål och väntar på resultatet av halvtidsutvärderingen av fonden 2010 för att kunna föreslå vissa förändringar.

3.17 Man har nyligen inrättat ett **europeiskt integrationsforum** i syfte att underlätta för det civila samhället och invandrarorganisationerna att engagera sig i EU:s integrationspolitik. Kommittén är mycket engagerad i forumets verksamhet.

3.18 Europeiska rådet ansåg i slutsatserna om integration från juni 2007 att man måste bygga vidare på den gemensamma agendan för integration 2005 och utveckla vissa gemensamma grundläggande principer.

3.19 Vi skulle vilja komplettera denna strategi och anser att man bör prioritera en ökad integration på EU-nivå mot bakgrund av invandrarernas och minoriteternas situation med avseende på sysselsättning, social integration, jämställdhet mellan könen, fattigdom, utbildning, hälso- och sjukvård, socialt skydd och bekämpning av diskriminering.

(7) EUT C 318, 23.12.2006, s. 128.

(8) EGT C 125, 27.5.2002, punkt 1.4 (föredragande: Luis Miguel Pariza Castaños).

(9) Konferens om "Invandring: Det civila samhällets roll för att främja integration", Bryssel den 9–10 september 2002.

(10) Handling nr 14615/04 av den 19 november 2004.

4. Den socialpolitiska agendan

4.1 Den internationella finanskrisen har orsakat en allvarlig ekonomisk kris inom EU, vilket i sin tur lett till en allvarlig försämring av de sociala förhållandena. Krisen har mycket negativa konsekvenser för integrationen.

4.2 Beroende på den tidpunkt då den utarbetades har man i den förnyade sociala agendan ⁽¹¹⁾ (2008) inte tagit hänsyn till de negativa effekterna av den ekonomiska krisen, den ökande arbetslösheten, samt försämringarna av de offentliga finanserna och den sociala situationen.

4.3 Kommissionen förutspår att den ekonomiska återhämtningen kommer att gå långsamt och att det kommer att ta tid innan det skapas nya arbetstillfällen.

4.4 Kommittén tror att den sociala återhämtningen i vilket fall som helst kommer att ta mycket längre tid än den ekonomiska. Därför kommer den europeiska socialpolitikens bidrag att vara oerhört viktigt.

4.5 År 2010 kommer att bli ett mycket viktigt år för EU:s socialpolitik. Det är det europeiska året för bekämpning av utslagning och fattigdom, den nya EU2020-strategin ska utarbetas och en ny social agenda med nödvändiga åtgärder och instrument ska antas.

4.6 I den förnyade sociala agendan (2008), där man fastslår invandringens viktiga bidrag till sysselsättningen i Europa, förslår man att integrationen ska förbättras och att socialpolitiken ska genomföras på områdena undervisning, hälso- och sjukvård och bostäder.

4.7 I sitt yttrande ⁽¹²⁾ från januari 2009 om den förnyade sociala agendan konstaterade kommittén att den nya strategin är framgångsrik och gjorde vissa kommentarer beträffande de problem som uppstår i samband med de ökande migrationsströmmarna och den otillräckliga socialpolitiken.

4.8 Det franska ordförandeskapet uppmanade kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande ⁽¹³⁾ om "Nytt europeiskt socialt handlingsprogram", som antogs i juli 2008. Vi anser att det nya sociala handlingsprogrammet bör vara användbart när det gäller att ta itu med den svåra ekonomiska och sociala situationen. Kommittén har föreslagit att det nya programmet ska ta hänsyn till integrationspolitiken, lika behandling, utvecklingen av den öppna samordningsmetoden, samt ökningen av de resurser som örnmärkts för integrationsfonden.

4.9 Den 6 maj 2009 antog Europaparlamentet en resolution ⁽¹⁴⁾ om den sociala agendan, i vilken man konstaterade att invandringens politik bör grundas på de mänskliga rättigheterna och bidra till att stärka lagstiftningen mot diskriminering samt främja en strategi för integration och lika möjligheter.

⁽¹¹⁾ KOM(2008) 412 slutlig.

⁽¹²⁾ EUT C 182, 4.8.2009, s. 65.

⁽¹³⁾ EUT C 27, 3.2.2009, s. 99.

⁽¹⁴⁾ 2008/2330 (INI).

4.10 Personer som vistas illegalt i ett land ("papperslösa") är mycket sårbara. De kan bli offer för nätverk som exploaterar deras arbetskraft, fattigdom och total social utestängning. Kommittén har därför föreslagit att man inom ramen för den europeiska pakten för invandring och asyl bör göra det möjligt för dessa personer att regularisera sin situation, och att man ska ta hänsyn till i vilken utsträckning de har etablerat sig socialt och yrkesmässigt. För övrigt anser vi att EU:s socialpolitik inte bör exkludera de "papperslösa" från Europeiska socialfondens mål och program för social integrering.

4.11 Under de närmaste åren kommer EU-medborgarnas interna mobilitet att öka, liksom invandringen av tredjelandsmedborgare till EU. Därigenom kommer även den nationella, etniska, religiösa och kulturella mångfalden inom EU att öka.

4.12 I den nya sociala agendan tar man emellertid endast begränsad hänsyn till de europeiska samhällenas mångfald, integrationen av invandrare och minoriteter, samt lika behandling och bekämpning av diskriminering. Kommittén anser att man i samband med översynen av den sociala agendan 2010 bör ta större hänsyn till invandringens sociala konsekvenser såväl för invandrarna som för värdlandet.

4.13 Följaktligen bör man stärka kopplingen mellan den sociala agendan och integrationen. EESK föreslår därför att man ska främja integrationen genom att se till att den införlivas med EU:s olika politiska, rättsliga och finansiella instrument.

5. Politikområden

5.1 Barn och ungdomar

5.1.1 Inom ungdomspolitikens bör man ta hänsyn till unga invandrades behov och situation vid deras övergång till vuxenlivet och deras sociala integration.

5.1.2 Många ungdomar som är barn till invandrare lyckas väl i yrkeslivet och blir mycket aktiva samhällsmedlemmar, men det finns också många, även andra och tredje generationens invandrarbarn, som befinner sig i en mycket utsatt situation eller upplever ett socialt utanförskap. Många av dem misslyckas med studierna och löper därför större risk att bli arbetslösa.

5.1.3 **Stödet till familjerna** är av grundläggande betydelse. Som kommittén redan föreslagit ⁽¹⁵⁾ bör EU föra en aktivare familjepolitik.

5.1.4 Den öppna samordningsmetoden bör när det gäller ungdomar omfatta indikatorer med utgångspunkt i mångfald, invandring och icke-diskriminering.

⁽¹⁵⁾ EUT C 161, 13.7.2007, s. 66 och EUT C 120, 16.5.2008, s. 66.

5.1.5 Det är viktigt att utnyttja de möjligheter som erbjuds genom EU-programmen för livslångt lärande, rörlighet, entreprenörsanda och ett aktivt medborgarskap i syfte att övervinna de specifika hinder som unga invandrare möter, samt främja utbyte av erfarenheter.

5.2 Utbildning

5.2.1 Utbildning är en grundläggande faktor i medlemsstaternas integrationspolitik. Unga invandrare och minoriteter möter emellertid ofta specifika hinder och utmaningar som kräver särskild uppmärksamhet.

5.2.2 Skolorna står ofta inför alltför många problem och utmaningar som de inte har tillräckliga resurser för att kunna hantera och lösa. Därför bör skolorna få ytterligare resurser och man måste bli mer lyhörd, samtidigt som lärarna bör få utbildning i interkulturella frågor och i att hantera mångfalden.

5.2.3 Man bör utveckla kvalitetsindikatorer för utbildning som är tillräckligt flexibla för att tillgodose behoven hos eleverna, som utgör en allt mer heterogen grupp.

5.2.4 Den ram som den öppna samordningsmetoden utgör på utbildningsområdet bör användas för att identifiera god praxis i fråga om hur problemet med misslyckad skolgång bland invandrarungdomar ska hanteras.

5.2.5 Detta innebär att man måste fastställa **indikatorer** som exempelvis socioekonomisk status, slutförande av utbildningen (den obligatoriska skolgången), lärares kompetens i fråga om mångfald och interkulturella frågor, undervisningssystemets förmåga att möjliggöra social rörlighet, koncentrationen av elever med invandrarbakgrund, främjande av flerspråkighet i utbildningssystemet, samt i vilken utsträckning utbildningssystemen är öppna för alla barn och ungdomar, etc.

5.2.6 I sitt yttrande om "Migration & rörlighet: utmaningar och möjligheter för EU:s utbildningssystem" ⁽¹⁶⁾ betonade kommittén att den ofördelaktiga situation som personer med invandrarbakgrund befinner sig i är ett problem också inom vuxenutbildningen. De vidareutbildar sig i mindre utsträckning, och de kurser som de erbjuds är till stor del språkkurser. För att förbättra integrationen bör man utvidga kursutbudet inom vuxenutbildningen så att den omfattar hela befolkningen, och personer med invandrarbakgrund måste ha likvärdig tillgång till denna utbildning.

5.2.7 I EU:s utbildningsprogram bör det ingå program som förmedlar de europeiska demokratiernas sedvänjor, historia, värderingar och principer, liksom kännedom om kultur och värderingar i invandrarernas ursprungsländer (om antalet tillåter det).

5.3 Sysselsättning

5.3.1 EESK håller på att utarbeta ett förberedande yttrande ⁽¹⁷⁾ på begäran av det spanska ordförandeskapet om "**Integrering av invandrade arbetstagare**", som även innehåller förslag till EU:s sociala agenda.

5.3.2 Att få **tillträde till arbetsmarknaden** är av avgörande betydelse och en grundläggande del i den sociala integrationsprocessen, eftersom arbete med anständiga villkor är avgörande för att invandrarna ska bli ekonomiskt oberoende samtidigt som det bidrar till de sociala relationerna och till att invandrarna och motparlandet får bättre kunskaper om varandra.

5.3.3 Invandrade arbetstagare befinner sig emellertid ofta i underläge och utsätts för direkt eller indirekt diskriminering. De möter även rättsliga problem när det gäller erkännandet av deras kvalifikationer, och i vissa fall begränsas deras möjligheter till karriärutveckling och byte av arbete genom invandringslagstiftningen.

5.3.4 Följaktligen har de invandrade arbetstagarna ofta okvalificerade arbeten med sämre löner och osäkra förhållanden. Särskilt kvinnorna befinner sig i en svår situation.

5.3.5 De "papperslösa", som vistas illegalt i ett land, lever i mycket stor otrygghet. De arbetar inom den informella sektorn och utnyttjas ibland av arbetsgivare.

5.3.6 Den nya generationens arbetsmarknadspolitik, liksom Europeiska socialfondens och Progressprogrammets åtgärder bör omfatta särskilda kriterier och indikatorer för att förbättra invandrarernas möjligheter att utnyttja de åtgärder som ingår i en integrerad strategi för inträde på arbetsmarknaden och social integration, bland annat egenföretagande. Där skulle bland annat kunna ingå (utöver undervisning i språk och kultur) åtgärder för att förbättra invandrarernas utbildning i fråga om ny teknik och förebyggande av arbetsskador.

5.3.7 På sysselsättningsområdet bör lagstiftningen och den statliga politiken komplettera varandra genom samarbete med **arbetsmarknadsparterna**, eftersom integration på arbetsmarknaden också är en fråga som berör samhällets attityder och arbetsmarknadsorganisationernas åtaganden.

5.3.8 De invandrade arbetstagarnas **rörlighet** är i allmänhet större, även om den hindras och begränsas av viss nationell lagstiftning. Direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning ⁽¹⁸⁾ (som inte genomförts på ett tillfredsställande sätt i vissa länders lagstiftning) kan underlätta rörligheten. Vidare kan Euresnätverket användas mer effektivt för att underlätta de invandrade arbetstagarnas rörlighet i EU.

⁽¹⁶⁾ EUT C 218, 11.9.2009, s. 85.

⁽¹⁷⁾ EESK:s förberedande yttrande om "Integrering av invandrade arbetstagare".

⁽¹⁸⁾ Direktiv 2003/109/EG.

5.4 Invandrares företaggaranda

5.4.1 Många invandrare ägnar sig åt självständig verksamhet och startar företag. Antalet företag som startas av personer med invandrarbakgrund ökar ständigt.

5.4.2 Vi anser att EU bör stödja invandrarnas företaggaranda och att Europeiska socialfondens instrument, som syftar till att stödja företaggarandan, därför bör ta hänsyn till den del av befolkningen som har invandrarbakgrund.

5.4.3 Även arbetsgivarorganisationerna och handelskamrarna bör öppna sina dörrar för företagare som har invandrarbakgrund och aktivt hjälpa dem att nå ledande positioner.

5.4.4 Många av invandrarnas entreprenörsinitiativ sker dessutom inom den **sociala ekonomin**, och vi anser därför att de bör stödjas genom Europeiska socialfondens instrument och av de nationella myndigheterna.

5.5 Social trygghet

5.5.1 Det finns en rad olika nationella pensionssystem i Europa, och man måste säkra att de invandrade arbetstagarna betalar in avgifter till pensionssystemen och att de har rätt till motsvarande förmåner utan att diskrimineras.

5.5.2 I syfte att öka rörligheten bör möjligheterna att överföra pensionsrättigheter säkras, liksom att invandrarna inte mister sina pensionsrättigheter om de återvänder till sitt eget land.

5.5.3 Den öppna samordningsmetoden bör omfatta indikatorer i syfte att utvärdera om de invandrade arbetstagarna täcks av pensionssystemen, och att inte någon utestängs eller diskrimineras.

5.6 Boende

5.6.1 Som en följd av den ekonomiska krisen ökar antalet bostadslösa i många städer, och en stor del av dessa har invandrarbakgrund.

5.6.2 Många människor, framför allt ungdomar, har svårigheter att finna en bostad.

5.6.3 Invandrare och minoriteter har dessutom många specifika svårigheter när det gäller att finna en lämplig bostad. EESK anser följaktligen att medlemsstaternas *bostadspolitik* bör ingå i integrationspolitiken och kampen mot fattigdom och social utslagning.

5.6.4 De flesta européer, däribland invandrare och minoriteter, bor i städer. I ett tidigare yttrande ⁽¹⁹⁾ har kommittén framhållit de lokala och regionala myndigheternas roll i integrationspolitiken. En lyckad *stadspolitik* kan främja integrationen och förhindra uppkomsten av de förslummade stadsgetton som håller på att uppstå i vissa städer.

5.6.5 Bostadspolitiken bör därför omfatta kriterier, åtgärder och indikatorer som syftar till att avlägsna existerande hinder. Det behövs en proaktiv strategi som involverar hela samhället samt myndigheterna och arbetsmarknadens parter.

5.7 Hälso- och sjukvård samt övrig samhällsservice

5.7.1 I vissa medlemsstater har många invandrare enligt den nationella lagstiftningen inte tillgång till hälso- och sjukvård och är följaktligen totalt oskyddade.

5.7.2 Systemet för samordning på hälso- och sjukvårdsområdet och EU:s invandringslagstiftning bör säkra att invandrarna har tillgång till den offentliga hälso- och sjukvården och högkvalitativ vård på lika villkor. Likaså bör hälso- och sjukvårdssystemen anpassas till den sociala mångfalden.

5.7.3 Kommittén understryker att en stor del av vårdpersonalen i vissa medlemsstater är invandrare.

5.7.4 Man måste också intensifiera ansträngningarna när det gäller företagshälsovården, eftersom invandrade arbetstagare ofta är utsatta för större risker och inte har tillräcklig kunskap om relevant lagstiftning och förebyggande åtgärder.

5.7.5 I vissa medlemsstater har personer med invandrarbakgrund inte full tillgång till de **sociala tjänsterna**, som i sin tur inte är förberedda på denna mångfald bland befolkningen. Vi föreslår att kommissionen ska utvärdera kvaliteten hos de offentliga tjänsterna ur följande perspektiv: integrering, mångfald och icke-diskriminering.

5.7.6 EESK anser att invandrare inte får utsättas för diskriminering inom hälso- och sjukvårdspolitiken och socialpolitiken, eftersom de betalar skatt och sociala avgifter precis som den övriga befolkningen. Mot bakgrund av den pågående ekonomiska krisen och budgetproblemen är det viktigt att se till att alla betalar skatt och sociala avgifter för att säkra den offentliga servicens fortbestånd.

5.8 Fattigdom och social utestängning

5.8.1 Många människor med invandrarbakgrund lever i fattigdom eller löper risk att hamna i fattigdom. Situationen förvärras genom den pågående ekonomiska krisen och den ökande arbetslösheten och undersysselsättningen. Det är absolut nödvändigt att personer med invandrarbakgrund och minoriteter får tillgång till programmen för omskolning, arbetslöshetsskydd, bostäder och andra offentliga sociala tjänster.

5.8.2 År 2010 lanserar EU det europeiska året för bekämpning av utslagning och fattigdom. Vi anser att den **aktiva integratio-**nen med avseende på invandrare och minoriteter måste förbättras för att säkra minimilöner, förbättra tillgången till offentliga tjänster och medel, samt underlätta tillträdet till arbetsmarknaden.

⁽¹⁹⁾ EUT C 318, 23.12.2006, s. 128.

5.8.3 EESK vill fästa uppmärksamheten på verksamheten hos vissa kriminella nätverk som utnyttjar "papperslösa" invandrare, särskilt för handel med och prostitution av minderåriga och kvinnor. Förutom den polisiära och rättsliga kampen mot denna mafia bör offren erbjudas hjälp och stöd.

5.9 Kampen mot diskriminering

5.9.1 Europaparlamentet antog nyligen en resolution⁽²⁰⁾ om det nya direktivet mot diskriminering, som utgör ett komplement till de tre tidigare direktiven⁽²¹⁾. EESK har även utarbetat ett yttrande⁽²²⁾ i vilket vi stöder kommissionens förslag och föreslår att man även beaktar diskriminering på flera grunder.

5.9.2 Då det nya direktivet om genomförandet av artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt slutligen antagits kommer principen om icke-diskriminering att utvidgas till områden som utbildning, hälsa, socialt skydd och bostäder. EESK uppmanar rådet att beakta kommitténs yttrande då man antar detta direktiv.

5.9.3 Människor med invandrarbakgrund, såväl kvinnor som män och äldre som yngre, utsätts ofta för diskriminering, som förvärras av att de i egenskap av tredjelandsmedborgare har ett sämre rättsligt skydd. Många drabbas av diskriminering på flera grunder.

5.9.4 Vi föreslår att kommissionen ska utarbeta en handlingsplan för att bekämpa diskriminering på flera grunder och erbjuda oss att medverka vid utarbetandet.

5.9.5 Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter⁽²³⁾ bör fortsätta att utarbeta rapporter om direkt och indirekt diskriminering av många invandrare.

5.10 Jämställdhet mellan könen

5.10.1 Kvinnor med invandrarbakgrund upplever särskilda svårigheter enbart på grund av det faktum att de är kvinnor, och integrationspolitiken måste därför ha ett adekvat jämställdhetsperspektiv.

5.10.2 EESK anser att man måste förstärka jämställdhetsstrategin såväl i fråga om de gemensamma grundprinciperna för integrationspolitiken som i den sociala agendan i syfte att invandrarkvinnor och kvinnor från etniska minoriteter ska åtnjuta lika möjligheter och inte utsättas för diskriminering.

⁽²⁰⁾ Europaparlamentets lagstiftningsresolution av den 2 april 2009 om "Förslag till rådets direktiv om genomförande av principen om lika behandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning".

⁽²¹⁾ Direktiv 2000/43/EG, direktiv 2004/113/EG, direktiv 2000/78/EG.

⁽²²⁾ EUT C 182, 4.8.2009, s. 19 och EUT C 77, 31.3.2009, s. 102.

⁽²³⁾ I samband med studien EU-MIDIS (European Union Minorities and Discrimination) tillfrågades 23 000 invandrare och personer tillhörande etniska minoriteter om sina erfarenheter av diskriminering, rasistiskt motiverade brott och polisens förhållningssätt inom EU.

5.11 Invandring och utveckling

5.11.1 EESK har i andra yttranden⁽²⁴⁾ konstaterat att invandringsspolitiken kan bidra till den ekonomiska och sociala utvecklingen i ursprungsländerna, och att EU följaktligen bör göra invandringslagstiftningen mer flexibel.

5.11.2 När det gäller utrikespolitiken bör EU inom FN:s ram främja en internationell rättslig ram för migration och under-teckna den nu gällande konventionen⁽²⁵⁾.

6. Den sociala agendans instrument

6.1 Införlivande av integrationen i alla politikområden

6.1.1 Att införliva integrationen innebär att (om)organisera, utveckla och utvärdera de politiska processerna så att alla aktörer som är involverade i antagandet, på alla nivåer och i alla faser, införlivar integrationsperspektivet, lika möjligheter och lika behandling samt icke-diskriminering av invandrare i den sociala agendans samtliga målsättningar, åtgärder och instrument.

6.1.2 Eftersom det finns många olika kulturella modeller inom EU bör införlivandet av integrationen på ett överordnat sätt säkra att samtliga initiativ på det sociala området, oberoende av typ och sociala följdverkningar, tar hänsyn till människors erfarenheter, kompetens, intressen och behov, med utgångspunkt i integration och mångfald, samt att åtgärderna utvärderas.

6.1.3 Detta arbete bör inledas med en konsekvensanalys för att kunna förutse behoven och därmed säkra att den sociala mångfalden verkligen beaktas inom samtliga berörda områden. Detta innebär att man bör påskynda fastställandet av indikatorer för integration som komplement till dem som fastställts i samband med den öppna samordningsmetoden för social integration. Det europeiska integrationsforumet skulle kunna bidra till utarbetandet av dessa indikatorer.

6.1.4 De viktigaste kriterierna för att införlivandet av integrationsaspekten ska lyckas är att de politiskt ansvariga går i spetsen, och att samtliga berörda offentliga och privata aktörer deltar. I detta syfte bör det utarbetas en ram för samarbetet som kan utgöra utgångspunkten för den beslutsprocess som ska leda till förändringar.

6.2 Lagstiftningen

6.2.1 Kommittén anser att det är nödvändigt att kvaliteten på EU:s invandringslagstiftning förbättras, och att direktiven ger invandrare ett adekvat skydd. Med detta mål för ögonen har vi utarbetat ett initiativytttrande⁽²⁶⁾, där vi hävdar att de mänskliga rättigheterna till fullo måste respekteras i EU:s invandringslagstiftning.

⁽²⁴⁾ EUT C 44, 16.2.2008, s. 91.

⁽²⁵⁾ FN:s konvention om skydd av migrerande arbetstagares rättigheter.

⁽²⁶⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 29.

6.2.2 Efter antagandet av Stockholmsprogrammet anser EESK att det kommer att bli lättare att göra framsteg med avseende på att harmonisera invandrings- och asylslagstiftningen.

6.2.3 Vid utarbetandet av EU:s invandringslagstiftning bör man ta hänsyn till den nya antidiskrimineringslagstiftning som håller på att utarbetas på grundval av artikel 13 i EG-fördraget.

6.3 Den sociala dialogen

6.3.1 Arbetsmarknadens parter har ansvaret för att främja lika-behandling inom företagen genom dialog och förhandlingar. EESK och Dublinstiftelsen har anordnat en hearing i samband med utarbetandet av ett yttrande ⁽²⁷⁾. Slutsatserna från denna hearing, som återfinns i bilaga 3, kan vara till stor nytta för arbetsmarknadens parter och kommissionen och kan bidra till att integrationen på arbetsmarknaden sker på ett jämlikt sätt och utan diskriminering mellan arbetstagare från värdlandet och invandrare.

6.3.2 Den sociala dialogen på olika områden kan bidra till att invandrade arbetstagare och minoriteter aktivt integreras på arbetsmarknaden. Ute på företagen är det lättare att få till stånd en aktiv integrering av arbetstagare med invandrarbakgrund.

6.3.3 Arbetsmarknadsparterna i Europa bör konsulteras på ett lämpligt sätt och deras åsikter bör beaktas i samband med utarbetandet av den nya sociala agendan.

6.3.4 Det spanska ordförandeskapet har uppmanat EESK att utarbeta ett förberedande yttrande ⁽²⁸⁾ om "Integrering av invandrade arbetstagare". I detta yttrande föreslår kommittén en rad olika initiativ för att förbättra integrationen på arbetsmarknaden.

6.4 Den civila dialogen

6.4.1 Den civila dialogen är tillsammans med den sociala dialogen ett utmärkt styrmedel. Den är en del av den europeiska sociala modellen, och kommittén anser att den är ett redskap som är absolut nödvändigt för utvecklingen av den sociala agendan och för integrationen.

6.4.2 På EU-nivå måste man få de organisationer inom det civila samhället som är specialiserade på mänskliga rättigheter och stöd till invandrare och flyktingar att delta i större utsträckning i integrationspolitiken och den sociala agendan.

6.4.3 Det europeiska integrationsforumet bör konsulteras, och forumet bör delta aktivt i utarbetandet av EU:s nya sociala agenda.

6.4.4 EU bör även fortsättningsvis främja den interkulturella dialogen, som är ett komplement till integrationen och de social-politiska målsättningarna.

⁽²⁷⁾ EUT C 318, 23.12.2006, s. 128.

⁽²⁸⁾ EESK:s förberedande yttrande om "Integrering av invandrade arbetstagare", föredragande Luis Miguel Pariza Castaños.

6.5 Den öppna samordningsmetoden

6.5.1 En öppen samordningsmetod för *integration* bör införas i invandringspolitiken, vilket kommissionen och EESK redan föreslagit.

6.5.2 Rådet har beslutat att förbättra samordningen och ge kommissionen en mer framträdande roll. Vi stöder detta beslut, men vi anser att det borde vara mer ambitiöst.

6.5.3 Denna samordningsmetod bör omfatta specifika kvalitativa och kvantitativa indikatorer, vilka skulle kunna utarbetas i samarbete med EESK och det europeiska integrationsforumet.

6.5.4 De olika **öppna samordningsmetoder** som finns inom socialpolitiken bör förbättra målen och indikatorerna för integration med avseende på politiken för sysselsättning, socialt skydd, hälso- och sjukvård, samt kampen mot fattigdom och social utslagning.

6.6 Finansiering

6.6.1 Kommittén anser att synergieffekterna och samspelet mellan socialfonden och integrationsfonden måste förbättras.

6.6.2 *Europeiska socialfonden* är avsedd för människor med speciella svårigheter när det gäller att hitta arbete, exempelvis kvinnor, ungdomar och äldre arbetstagare. Genom denna fond får företag och anställda hjälp att anpassa sig till de förändringar som den nya tekniken och den åldrande befolkningen innebär. Det mångfaldsperspektiv som är en följd av invandringen bör införlivas med Europeiska socialfondens mål och program såväl under den nuvarande programperioden (2007/2013) som i framtiden.

6.6.3 Efter 2013 kommer det att bli nödvändigt att öka *integrationsfondens* ekonomiska resurser och ge kommissionen större förvaltningsbefogenheter.

6.6.4 *Progressprogrammet*, vars syfte är att tillhandahålla ekonomiskt stöd när det gäller genomförandet av EU:s mål på området sysselsättning och sociala frågor, bör även öka integrationen och mångfalden på de fem viktigaste insatsområdena, nämligen sysselsättning, socialt skydd och integration, arbetsvillkor, icke-diskriminering, samt mångfald och jämställdhet mellan könen.

7. Ett EU-medborgarskap med större inriktning på integration

7.1 De europeiska demokratierna är fria och öppna samhällen som bör grundas på integration av alla. Integrationspolitiken och invandringslagstiftningen får aldrig användas som politiska förändringar för att inte ge invandrare och minoriteter samma medborgerliga rättigheter.

7.2 EESK anser att man bör bredda basen för våra demokratier och inkludera nya medborgare, med samma rättigheter och skyldigheter. De nationella och europeiska medborgarrättigheterna bör inbegripa all form av mångfald, utan diskriminering.

7.3 EESK erinrar om det förslag som lades fram i ett annat yttrande⁽²⁹⁾, där man efterlyste ett EU-medborgarskap för medborgare från tredjeland som är varaktigt bosatta inom unionen. Kommittén föreslår kommissionen, Europaparlamentet och rådet att ta hänsyn till detta förslag i målsättningarna för den nya mandatperioden.

7.4 Kommissionen bör anta ett nytt initiativ i syfte att öka tredjelandsmedborgarnas medborgerliga ansvarstagande och främja deras sociala och politiska engagemang.

8. Den nya kommissionen

8.1 Med tanke på målet om integration anser vi inte att det är lämpligt att invandringspolitiken tillhör samma portfölj som

säkerhetsfrågorna i den nya kommissionen, samtidigt som det inrättas en ny portfölj för rättsliga frågor och grundläggande rättigheter.

8.2 Att sammanföra invandringspolitiken med säkerhetsfrågorna innebär att man sänder en negativ signal både till det europeiska samhället och till invandrarna, som inte stämmer överens med den första av de grundläggande principerna för integration, nämligen att det handlar om en ömsesidig process. Det finns alltför många budskap i Europa som kriminaliserar invandring!

8.3 Ett mer integrationsvänligt budskap skulle vara att som vi föreslagit låta invandrings- och asylfrågorna tillhöra portföljen för rättsliga frågor och grundläggande rättigheter.

8.4 I detta sammanhang är det särskilt viktigt att se till att integrationen verkligen genomsyrar den sociala agendan och EU:s övriga politik, i synnerhet när det gäller att försvara och skydda invandrarnas grundläggande rättigheter.

Bryssel den 17 februari 2010

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI*

⁽²⁹⁾ Initiativyttrande, EUT C 208, 3.9.2003.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”De ekonomiska partnerskapsavtalens effekter på de yttersta randområdena (Västindien)”

(initiativyttrande)

(2010/C 347/04)

Föredragande: **Hervé COUPEAU**

Den 26 februari 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativyttrande om

”De ekonomiska partnerskapsavtalens effekter på de yttersta randområdena (Västindien)”.

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Tillämpningsområdet för det avtal om ekonomiskt partnerskap (EPA) som de 15 medlemsstaterna i AVS-ländernas ⁽¹⁾ forum för stater i Västindien (Cariforum) ⁽²⁾ och EU undertecknade den 15 oktober 2008 är mycket vidsträckt. Det finns dock ett antal faktorer som, även om de tas upp i avtalet, står i vägen för målsättningarna om regional integration, hållbar utveckling och samarbete mellan staterna i Cariforum och de yttersta randområdena. Även om dessa områden har gamla band med Europa hänger de geografiskt, historiskt, kulturellt och ekonomiskt samman med staterna i Cariforum. Deras strategiska läge möjliggör hållbara handelsförbindelser med grannöarna och gör dem till de första europeiska områdena som påverkas av avtalet.

1.2 EESK tar hänsyn till förhandlingarnas komplexitet, de möjliga riskerna och de möjligheter som det ekonomiska partnerskapsavtalet ger både staterna i Cariforum och de yttersta randområdena samt EU mer generellt.

1.3 EESK rekommenderar starkt att man samråder med de lokala myndigheterna i de yttersta randområdena vid alla överläggningar med anknytning till det ekonomiska partnerskapsavtalet mellan EU och Cariforum. Dessa områden skiljer sig från staterna i Cariforum genom att de också är franska departement i Amerika, men de kan ändå bidra till arbetet för en verklig regional integration.

1.4 Enligt EESK är det också viktigt att det civila samhället och de lokala myndigheterna i de yttersta randområdena involveras mer i debatterna och i de olika kommittéer som inrättats för att följa upp genomförandet av avtalet. Detta skulle göra det möjligt att uppnå den regionala integration som avtalet syftar till.

1.5 Arbetet med att gradvis integrera staterna i Cariforum i världsekonomin kommer inte att lyckas så länge som transportproblemen (infrastruktur och transportmedel) är olösta. EESK rekommenderar kommissionen att se transportfrågan i ett bredare sammanhang och att höra sig närmare för om vilka konkreta lösningar staterna i Cariforum och de yttersta randområdena tänker sig.

1.6 För att främja handelsförbindelserna i Västindien rekommenderar EESK de berörda parterna att överväga om inte nedsättningarna av tullarna mellan de yttersta randområdena och staterna i Cariforum kan tidigareläggas.

1.7 EESK gläder sig över att man i det ekonomiska partnerskapsavtalet tagit hänsyn till behovet av att skapa ett tydligt förfarande för sanitära och fytosanitära åtgärder (SPS). EESK rekommenderar icke desto mindre att de yttersta randområdena görs delaktiga i den behöriga myndigheten för genomförandet av sanitära och fytosanitära åtgärder, som strävar efter att underlätta handeln inom regionen, och i förhandlingarna om bilaterala överenskommelser. EESK anser också att man bör låta dessa områden använda sig av en särskild ursprungsbenämning ”yttersta randområden”, som visar att deras produkter uppfyller krav med avseende på kvalitet och respekt för gemenskapens normer.

1.8 EESK rekommenderar uttryckligen att förvaltningen av fiskezonerna och vattenbruket ske i samförstånd med staterna i Cariforum.

1.9 EESK anser slutligen att det krävs ett bättre upplägg på tjänsterna för att man ska kunna skapa en verklig västindisk turism.

1.10 EESK uppmärksammar att begrepp som respekt för miljö och social trygghet tagits med i avtalet och bör kunna presentera en framtidsvision för hela detta område.

⁽¹⁾ AVS-länderna utgörs av de 79 stater i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet som undertecknade Lomeavtalet 1975 och Cotonouavtalet 2000.

⁽²⁾ Den 11 december 2009 anslöt sig Haiti till detta avtal.

2. Inledning och allmänna kommentarer

2.1 I artiklarna 349 och 355 i fördraget om Europeiska unionens funktion erkänns de yttersta randområdenas särdrag. 1986 inrättade kommissionen en avdelningsövergripande grupp för de yttersta randområdena med uppgift att samordna gemenskapens åtgärder för dessa områden och fungera som mellanhand gentemot berörda nationella och regionala förvaltningar. Sedan 1989 finns det ett särskilt program för dessa områden som syftar till att ge stöd till socioekonomisk utveckling i riktning mot en bättre konvergens med övriga delar av Europeiska unionen.

2.2 I artikel 239 i det ekonomiska partnerskapsavtalet mellan EU och Cariforum tar man hänsyn till den geografiska närheten mellan de yttersta randområdena i Västindien (Martinique och Guadeloupe) och Cariforum-staterna "för att stärka de ekonomiska och sociala förbindelserna mellan dessa regioner ska parterna sträva efter att särskilt underlätta samarbetet mellan de yttersta randområdena och Cariforum-staterna inom alla områden som omfattas av detta avtal samt främja handel med varor och tjänster, investeringar samt transport- och kommunikationsförbindelser mellan dem". I denna artikel förespråkas också ett gemensamt deltagande från Cariforum-staternas och de yttersta randområdenas sida i ramprogrammen och åtgärder specifika för de områden som omfattas av partnerskapsavtalet.

2.2.1 EESK vill framhålla betydelsen av de nederländska utomeuropeiska territorierna Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustacius, Sint Maarten och Aruba i Västindien. Ur europeisk synvinkel är dessa är emellertid "utomeuropeiska länder och territorier", vilket juridisk sett skiljer dem från de yttersta randområdena i Västindien. EESK vill emellertid betona att den regionala integration som eftersträvas genom det ekonomiska partnerskapsavtalet inte kommer att kunna uppnås utan att man i högre grad beaktar de territorier som har koppling till EU:s medlemsstater (Nederländerna, Storbritannien, Frankrike).

2.3 EESK har velat analysera de ekonomiska och sociala effekterna av detta avtal för Västindien och mer specifikt för de yttersta randområdena. Det handlar alltså om att bedöma de regionala integreringsåtgärdernas effektivitet på kort och lång sikt i fråga om varor, tjänster, samarbete och goda ekonomiska styresformer på handelsrelaterade områden (bl.a. konkurrens, investeringar och immaterialrätt).

2.4 **Regional integration "i bred bemärkelse" (den europeiska strategin för de yttersta randområdena)** är en av de främsta målsättningarna med det ekonomiska partnerskapsavtalet men också av avgörande betydelse för de yttersta randområdenas plats i regionen. Det finns dock ett visst antal faktorer i avtalet som inverkar menligt på å ena sidan den regionala integrationen och å andra sidan effektiviteten i det ekonomiska partnerskapsavtalet.

2.4.1 Genom att det inte skedde något samråd med de yttersta randområdenas regionala råd och allmänna råd i samband med förhandlingarna om det ekonomiska partnerskapsavtalet har deras roll i Västindien minimerats. Dessa råd besitter viss expertis

om de offensiva och defensiva sektorerna ⁽³⁾ i de yttersta randområdena och tack vare regionala styrkommittéer kan de när som helst återopa sina studier. *États généraux de l'Outre-mer* (församlingen för de utomeuropeiska områdena) kommer för övrigt på initiativ av den franska regeringen med många svar på hur hindren för avtalet kan övervinnas. Genom sin geografiska och kulturella närhet har dessa instanser dessutom redan vissa förbindelser med staterna i Cariforum.

2.4.2 På grund av att de yttersta randområdena inte deltar i Cariforum-EG:s handels- och utvecklingskommitté, den parlamentariska Cariforum-EG-kommittén och framför allt den rådgivande Cariforum-EG-kommittén minskar deras inflytande i EU. EESK rekommenderar därför att man i ovan nämnda uppföljningskommittéer från fall till fall involverar parlamentsledamöter, företrädare för det civila samhället och företrädare för lokala myndigheter i de yttersta randområdena.

2.4.3 Genom det inte sker något samråd med det civila samhället i de yttersta randområdena, som dagligen konfronteras med svårigheterna att bedriva handel med staterna i Västindien (infrastruktur, kvoter, "negativa listor") hämmas de direkta förbindelserna med det civila samhället i Cariforum-staterna.

2.4.4 EESK uppmanar berörda parter att verka för att de yttersta randområdena ska få status som observatörer inom Västindiens regionala institutioner, t.ex. Cariforum eller OECS ⁽⁴⁾. Inom dessa institutioner fattas nämligen vissa beslut som påverkar hela regionen och så länge som de yttersta randområdena inte ingår i dem, inte ens som observatörer, kan det inte vara tal om någon verklig regional integration.

2.5 Transport

2.5.1 EESK understryker att fri rörlighet för varor och tjänster endast kan ske när det finns lämpliga transportmedel och lämplig infrastruktur. Västindien har inte tillräckligt med transportmedel. Visserligen finns det två flygbolag och två rederier som sköter persontransporterna mellan öarna. Det handlar dock inte om någon regelbunden trafik och godstrafiken är inte säkerställd. Trots det särskilda stöd på 275,6 miljoner euro till de yttersta randområdena (Guadeloupe, Martinique och Guyana) som ska kompensera merkostnaderna till följd av deras geografiska läge, har de yttersta randområdena i Västindien problem med att frakter är mycket kostsamma och att den europeiska lagstiftningen i fråga om cabotage inte lämpar sig för öområden.

⁽³⁾ De yttersta randområdenas rådgivande kommittéer har fastställt ett visst antal sektorer där de har stora marknadsandelar och som bär upp deras ekonomier (känsliga sektorer) och andra sektorer som visar sig vara i fara och som utan EU-stöd riskerar att snabbt försvinna (defensiva sektorer).

⁽⁴⁾ Östkaribiska staters organisation (*Organisation of the Eastern Caribbean States*) en regional organisation med nio medlemsstater i Västindien.

2.5.2 För att lindra dessa svårigheter har de yttersta randområdena och Cariforum-staterna övervägt ett system med fraktfartyg eller färjor. Genom att nödvändiga medel saknats har dessa projekt ändå inte kunnat slutföras.

2.5.3 I artikel 37 i det ekonomiska partnerskapsavtalet talas det om transporter i ett kapitel som handlar om jordbruk och fiskerinäringen utan att det ges några tydliga lösningar. Samtidigt har de yttersta randområdena och Cariforum-staterna redan gemensamma lösningar för ögonen.

2.5.4 I samband med nästa EUF-program (Europeiska utvecklingsfonden) borde man införa en ambitiös strukturpolitik som syftar till att förse hela Västindien med ett transportsystem som lämpar sig för ömråden.

2.6 **Lösning av civilrättsliga förfaranden och handelstvister** är en fråga som inte nämns i det ekonomiska partnerskapsavtalet. I händelse av en tvist mellan ett företag från Cariforum och ett annat från de yttersta randområdena finns det ingen bestämmelse som gör det möjligt att avgöra frågan om behörig domstol, tillämplig lag eller exekvaturförfarande. I avtalet talas det endast om lösningar på tvister som uppstår till följd av tolkningen och tillämpningen av avtalet. Inom ramen för ett ekonomiskt partnerskapsavtal borde man dock överväga passande rättsliga åtgärder.

3. Särskilda kommentarer – Analys av Västindien

3.1 Jordbruk

3.1.1 **Bananen** är en frukt som i Västindien produceras i stora mängder. Det är en av de främsta ekonomiska resurserna i de yttersta randområdena. Med mer än 10 000 arbetstillfällen utgör bananexporten 14 % respektive 24 % av exporten till EU från Guadeloupe och Martinique. Bananproduktionen är av dominerande ekonomisk och social betydelse i de yttersta randområdena. EU har alltid varit medvetet om bananproduktionens strategiska betydelse: Genom hjälpprogrammet POSEI (ett särskilt program för vissa regioner beroende på dessa regioners avsides läge och ökaraktär), som godkändes av kommissionen den 22 augusti 2007, har ett årligt rambelopp på 129,1 miljoner euro avsatts för dessa yttersta randområden. Denna hjälp verkar dock vara långtifrån tillräcklig. Utöver de problem som vållas av väderförhållandena hotas nämligen bananproduktionen i de yttersta randområdena av leverantörerna av dollarbananer, som erövrat en marknadsandel på 73,4 % i EU sedan marknaden avreglerades (enligt ODEADOM, det franska kontoret för jordbruksekonomin utveckling i de utomeuropeiska departementen ⁽⁵⁾). Den 15 december 2009 paraferade EU dessutom ett avtal med producentländerna i Latinamerika som syftar till att sänka tullarna på bananer från 176 euro till 114 euro per ton under perioden fram till 2017. Detta gör situationen i de yttersta randområdena och vissa Cariforum-länder ännu mer osäker.

3.1.1.1 Bananproduktionen är också av särskilt intresse för de andra staterna i Cariforum. På Dominica står bananproduktionen exempelvis ensam för 18 % av BNP och 28 % av sysselsättningen.

⁽⁵⁾ Office pour le développement de l'économie agricole des départements d'outre-mer (ultramarine) (det franska kontoret för jordbruksekonomin utveckling i de utomeuropeiska departementen).

Krisen i banansektorn påverkar inte bara de yttersta randområdena. På Saint Lucia finns det nu för tiden bara 2 000 bananplanter, att jämföra med 10 000 år 1990.

3.1.1.2 EESK anser att man borde skapa en branschorganisation för hela Västindien för att EU ska få en större andel i banandistributionen i Västindien, framför allt eftersom vissa stater i Cariforum (bl.a. Saint Lucia och Dominica) exporterar bananer till andra länder (t.ex. Kanada) som har sanitära normer och spårbarhetsnormer som liknar EU:s.

3.1.2 **Rörsocker-Rom:** Sockerrörsnäringen spelar också en mycket viktig roll i de yttersta randområdena med 32 % respektive 13 % av den brukade jordbruksmarken på Guadeloupe och Martinique. Den sysselsätter också mer än 6 500 personer på heltid. Sockerproduktionen uppgick under säsongen 2006–2007 till 5 849 ton för Martinique och 80 210 ton för Guadeloupe. Produktionen av rom, som uppgick till 79 352 hektoliter ren alkohol på Martinique och till 74 524 hektoliter ren alkohol på Guadeloupe, är av icke-försumbar strategisk betydelse för försäljningen utanför de yttersta randområdena.

3.1.3 **Frukt och grönsaker** är en resurs som inte utnyttjas tillräckligt mycket med tanke på de bördiga jordarna i dessa yttersta randområden. Det verkar dock som om dessa områden valt att diversifiera sin jordbruksproduktion. 2006 producerade Guadeloupe 17 218 ton och Martinique 8 666 ton frukt. Samma år producerade Guadeloupe 43 950 ton och Martinique 37 892 ton färska grönsaker. Guadeloupe producerar dessutom örtkryddor, örter som används inom parfymtillverkning (vanilj), kaffe, kakao, kryddor och medicinalväxter (trädgårdsodlingen upptar 179 hektar) och Martinique producerar huvudsakligen ananas och vissa kryddor (trädgårdsodlingen upptar 105 hektar). Det handlar därför om en jordbrukssektor med framtidsutsikter, framför allt eftersom dessa yttersta randområden önskar öka förbindelserna med de andra länderna i Västindien, när det gäller såväl den regionala och internationella varuhandeln som forskning och utveckling.

3.1.3.1 Syftet med denna diversifiering är att fullständigt tillgoda den inhemska efterfrågan på livsmedel (självförsörjning). Jordbruket i de yttersta randområdena har tidigare nämligen dominerats av odling av bananer och sockerrör för export. Som exempel kan nämnas att importen av griskött under 2008 ökade med 10 % på Martinique och med 68,2 % på Guadeloupe. Grönsakerna står dessutom för 67 % av den sammanlagda importen av färska produkter på Guadeloupe. För att åstadkomma denna självförsörjning beslutade jordbrukarna i de yttersta randområdena nyligen att inrätta branschorganisationer, som gör det möjligt att samla aktörerna inom produktionssektorn, från förädlare och leverantörer till distributörer av jordbruksprodukter. På så sätt är hela kedjan representerad, och var och en av dess medlemmar har en viktig roll att spela i branschorganisationens beslutsfattande ⁽⁶⁾. Detta system finns dock inte på grannöarna, vars bristande organisation hämmar deras försök att bedriva jordbrukshandel med de yttersta randområdena.

⁽⁶⁾ IGUAFLHOR är branschorganisationen för frukt-, grönsaks- och trädgårdsodling på Guadeloupe.

3.1.4 Hinder för handeln med jordbruksprodukter mellan de yttersta randområdena och Cariforum-staterna

3.1.4.1 Jordbruket spelar en central roll för regionens försörjning och utveckling och är alltså en defensiv sektor för de yttersta randområdena. De främsta orosmomenten i regionen är livsmedelstryggheten, bristen på infrastruktur och tullarna, som begränsar den regionala handeln och den sociala tryggheten.

3.1.4.2 När det gäller livsmedelstryggheten har staterna i Cariforum en produktion av frukt och grönsaker som inte uppfyller den europeiska lagstiftningens samtliga krav. Även om de använder metoderna i HACCP-systemet (7) motsvarar deras produkter inte den europeiska lagstiftningens normer. Detta är särskilt känsligt eftersom de yttersta randområdena saknar vissa produkter som finns i stora mängder i Cariforum-staterna.

3.1.4.3 Enligt artikel 40 i det ekonomiska partnerskapsavtalet får parterna i situationer som ger upphov till eller kan ge upphov till "stora svårigheter" återoppta skyddsklausulen. Det kan dock vara svårt för de yttersta randområdena att snabbt tillgripa denna möjlighet. Tanken med de sanitära och fytosanitära åtgärderna i avtalet (8) är dessutom att man ska komma fram till intraregionala sanitära och fytosanitära normer, som överensstämmer med Världshandelsorganisationens (WTO) normer, så att man genom bilaterala överenskommelser om att åtgärderna är likvärdiga dem som finns i gemenskapen kan komma fram till åtgärder som är harmoniserade med EU:s åtgärder. De yttersta randområden som är underkastade den europeiska lagstiftningen har dock inte alltid den rätt att använda benämningen "yttersta randområden" för sina jordbruks- och fiskeriprodukter, som EESK (9), de lokala myndigheterna (10) och ledamöter av Europaparlamentet (11) flera gånger anhållit om. De yttersta randområdena ingår inte i den behöriga myndigheten för genomförandet av sanitära och fytosanitära åtgärder, som strävar efter att underlätta handeln inom regionen, och deltar inte heller i förhandlingarna om bilaterala överenskommelser.

3.1.4.4 EESK delar alltså det ekonomiska partnerskapsavtalets ambition att utveckla förmågan att marknadsföra exporten för "handeln såväl mellan Cariforum-staterna som mellan parterna, att kartlägga möjliga förbättringar av infrastruktur för marknadsföring och transport" (artikel 43.2 b). I avtalet klargörs också att uppgiften att kartlägga finansierings- och samarbetsmöjligheter för producenter och näringsidkare är ett av de främsta målen i fråga om jordbruk och fiskeri.

(7) Hazard Analysis and Critical Control Point (faroanalys och kritiska styrpunkter): Ett system för självkontroll av amerikanskt ursprung som används inom livsmedelssektorn och grundar sig på sju grundläggande principer. Det är alltså ett system som hjälper till att identifiera, utvärdera och hantera stora risker i fråga om livsmedelstryggheten. Detta system ingår i vissa europeiska rättsakter (direktiv 93/43: livsmedelshygien) men inte i andra (förordning nr 178/2002).

(8) Artikel 52 och följande i det ekonomiska partnerskapsavtalet.

(9) Se yttrande CESE ECO/212: De yttersta randområdena: uppnådda resultat och framtidsutsikter

(10) EUT C 211, 19.8.2008, s. 72.

(11) Till exempel Madeleine Degrandmaison, ledamot av Europaparlamentet.

3.1.4.5 Ett visst antal bearbetade produkter (bl.a. sylt och kaffe) från de yttersta randområdena står upptagna på s.k. "negativa listor" (tullar) hos tullmyndigheterna i vissa länder i Västindien. Detta gör det svårare att sälja dem i dessa länder. Trots artikel 9 och efterföljande artiklar i det ekonomiska partnerskapsavtalet som handlar om tullar och med tanke på de yttersta randområdenas särskilda läge i Västindien och deras särdrag, som erkänns i artiklarna 349 och 355 i fördraget om Europeiska unionens funktion, rekommenderar EESK berörda parter att överväga om inte nedsättningarna av tullarna mellan de yttersta randområdena och staterna i Cariforum kan tidigareläggas för att främja handelsförbindelserna i Västindien.

3.2 Fiskeri

3.2.1 På fiskeriområdet krävs det ännu stora framsteg sedan det i början rätt oenighet om huruvida fiskeriet skulle ingå i ett ekonomiskt partnerskapsavtal eller behandlas i ett separat avtal. Europeiska gemenskapen vägrade att behandla frågorna om det regionala fiskeriet i ett separat avtal och föredrog att ingå bilaterala avtal om tillträde till fiske.

3.2.2 Enligt artikel 43.2 e i det ekonomiska partnerskapsavtalet ska avtalet hjälpa näringsidkarna i Cariforum-staterna att rätta sig efter nationella, regionala och internationella tekniska standarder samt hälso- och kvalitetsstandarder för fisk och fiskeriprodukter.

3.2.3 EU:s mål, genom den gemensamma fiskeripolitiken, är att prioritera en långsiktig syn på fiskeriförvaltningen. Det är försiktighetsprincipen som styr den gemensamma fiskeripolitiken för att skydda och bevara marina levande resurser och i största möjliga mån minska fiskeriets effekter på de marina ekosystemen. Västindien som helhet befinner sig dock inte i samma situation, eftersom de yttersta randområdena fortfarande omfattas av en mycket sträng lagstiftning (t.ex. områden med fullständigt fiskeförbud, reglering av fiske av languster, strombus gigas och igelkottsrocka samt anordningar för att koncentrera fiskbeståndet (12)) som stater i Cariforum inte har. Förvaltningen av fiskeriet sker i varje medlemsstat men tar inte hänsyn till de särskilda förhållandena i Västindien, vilket inverkar menligt på havsfisket i detta område.

3.2.4 EESK föreslår därför att fiskeriet i Västindien ska förvaltas i samförstånd med staterna i Cariforum.

3.3 Vattenbruk

3.3.1 Fisket i Västindien avser framför allt kustnära arter: Strombus gigas (en tjock havssnäcka vars kött används i många lokala recept), grouper, languster, snapperfisk och många andra arter i korallreven. Exploateringen av de pelagiska fiskbestånden har bara börjat, eftersom det saknats djuphavsfartyg och på grund av de problem som hänger samman med tropiska vatten.

(12) Meddelande från generaldirektoratet för EU-intern politik om fisket på Martinique, januari 2007.

3.3.2 På senare år har efterfrågan från de lokala marknaderna ökat tack vare turistnäringen. Till detta kommer åtgärderna för att stimulera export till de amerikanska och europeiska marknaderna, och resultatet är en överexploatering som på sikt kommer att leda till en kraftig minskning av fiskbeståndet i hela regionen.

3.3.3 I dag importerar nästan alla länder i Västindien fisk och skaldjur. De rika förekomsterna har hittills gjort att varje form av intresse för vattenbruk saknats, och de flesta av länderna i regionen har endast en begränsad tradition av sådan odling. Trots det ökade vattenbruket i världen har detta produktionssätt i Västindien därför endast utvecklats i begränsad utsträckning.

3.3.4 Först på 2000-talet kunde man se en tydlig förbättring av vattenbruket. 2004 uppgick vattenbruksproduktionen på Martinique till 97 ton (10 ton sötvattenskräfter, 12 ton sanktpersfisk och 75 ton röd trumfisk).

3.3.5 Stöden till vattenbruksproduktionen i de yttersta randområdena kommer framför allt från de regionala råden och Fonden för fiskets utveckling (FFU) ⁽¹³⁾. Detta stöd verkar dock inte vara tillräckligt med tanke på det stora försprång som vissa stater i Västindien har (produktionen på Jamaica uppskattades till 6 000 ton 2002 enligt FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO)), men också eftersom detta stöd inte är tillräckligt stort för att eliminera de yttersta randområdenas behov av att importera fisk och skaldjur från Venezuela, EU och vissa länder i Asien.

3.3.6 EESK rekommenderar starkt att man överväger en gemensam utveckling av vattenbruket i Västindien genom t.ex. Europeiska utvecklingsfonden (EUF) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU).

3.4 Turism

3.4.1 Turismen är en viktig inkomstkälla för de yttersta randområdena. Västindien har ett gynnsamt utgångsläge. Områdets naturliga förutsättningar för turism kan inte jämföras med något annat område i världen, dess geografiska läge är unikt och det är en av de viktigaste turismmarknaderna i världen. Genom situationen på den internationella turismmarknaden ställs det dessutom på båda sidor om Atlanten nya och allt större krav för att motsvara förväntningarna hos de turister som besöker Västindien.

3.4.2 EESK måste dock understryka skillnaderna i infrastrukturen för turism mellan de yttersta randområdena och de andra staterna i Västindien, som lägger tonvikten på massturism och mer diversifierad turism (kryssningsturism, båtturism och, i mindre grad, ekoturism), medan de yttersta randområdena tvingas begränsa sig till en mer säsongsbunden och huvudsakligen franskspråkig nischturism. Denna skillnad är möjlig genom de socialt svåra förhållandena för arbetstagarna i Cariforum-staterna.

3.4.3 EESK vill också framhålla att turismen mellan öarna är ganska begränsad. Om man bortser från kryssningsturismen finns

det nämligen bara två flygbolag och två rederier som bedriver trafik mellan öarna i Västindien. När invånarna i en Cariforum-stat vill bege sig till närliggande yttersta randområden måste de dessutom ansöka om visum. Det kan därför ta flera månader innan resan kan påbörjas. Dessa två faktorer tillsammans begränsar inte bara turismen utan också de regionala handelsförbindelserna.

3.4.4 EESK gläder sig över att man i det ekonomiska partnerskapsavtalet uppmärksammat turisttjänsterna och formulerat regler för att förhindra konkurrensbegränsande metoder, regler om små och medelstora företag, kvalitets- och miljönormer, regler för samarbete och tekniskt stöd. Ingenstans talas det dock om turismen i Västindien. I fallet med de yttersta randområdena talas det t.ex. bara om "tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål" i samband med avtalet.

3.4.5 Västindien, såsom området definieras av Förenta nationernas sekretariat ⁽¹⁴⁾ har 250 miljoner invånare, och bara öarna i Västindien har 41 miljoner invånare. En annan faktor som kännetecknar detta område är å andra sidan de dåliga förbindelserna mellan öarna, och detta främjar inte turismen inom regionen. Om man missade tillfället att skapa en västindisk marknad för turism i bred bemärkelse skulle detta därför ha en negativ inverkan på både de yttersta randområdena och staterna i Cariforum.

3.4.6 EESK anser att man borde skapa ett västindiskt turistområde genom ett bättre upplägg på tjänsterna.

3.5 Tjänster

3.5.1 Handeln med tjänster befinner sig i full expansion: Denna sektor är verkligen framgångsrik. Det är alltså en offensiv sektor för de yttersta randområdena. Medan varuexportens andel i Västindiens ekonomi har minskat, har tjänsteexportens andel ökat, till stor del tack vare turismen. Regionen är fullt medveten om tjänstehandels potential. Turism, försäkringar, byggindustri, miljö-tjänster, förnybar energi, konsulttjänster (kvalitet och marknadsföring), kvalificerat underhåll, kommunikation och transporter är bara några av de sektorer som stimulerar handeln och den ekonomiska tillväxten i regionen.

3.5.2 EESK anser att de yttersta randområdena har en viktig roll att spela i tjänsteexporten i Västindien. Länder som Haiti och Dominikanska republiken, som tillsammans har något färre än 20 miljoner invånare, önskar nämligen vilja ha en hälso- och sjukvård och företagstjänster enligt den modell som tillämpas i de yttersta randområdena. När det gäller mobiltelefoni är vissa operatörer dessutom redan aktiva i vissa stater i Västindien (Dominikanska republiken) men de skulle kunna och vill ha en mer framträdande plats.

⁽¹³⁾ Ett strukturellt styrinstrument för fisket som kommissionen använder för att anpassa och modernisera utrustningen inom sektorn.

⁽¹⁴⁾ Västindien omfattar Antillerna (Stora Antillerna och Små Antillerna), Yucatánhalvön, den karibiska sidan av Centralamerika samt kustslätterna i Colombia, Venezuela och Guyanas högland.

3.5.3 Trots artikel 75 och efterföljande artiklar i det ekonomiska partnerskapsavtalet, där det bara talas om handeln mellan staterna i Cariforum och det kontinentala EU, skulle en snabbare liberalisering av tjänsterna inom Västindien (Dominikanska republiken) ge varje avtalspart vissa tillfällen som gynnar alla genom att man också inkluderar de yttersta randområdena.

3.6 Små och medelstora företag och industrier

3.6.1 De små och medelstora företagen och industrierna behöver en stabil miljö med överskådliga regler och tillgång till de mest avancerade förfarandena. Sedan 2000 är tre fjärdedelar av de företag som tillsammans utgör den ekonomiska väven i de yttersta randområdena små enheter utan löntagare (INSEE ⁽¹⁵⁾). Under 2007 ökade antalet nya företag markant. Ett stort uppsving har skett inom industri (18 %), gross- och detaljhandel (12,8 %) och framför allt inom tjänstesektorn (lite mer än hälften av de nya företagen).

3.6.2 Det går inte att undvika att de små och medelstora företagen och industrierna i de utomeuropeiska departementen har

högre kostnader och priser än sina motsvarigheter i grannländerna, men detta är också en garanti för att gemenskapens kvalitetsnormer är uppfyllda. Dessa krav, som ålagts de yttersta randområdena och som saknas i Cariforum-staterna, måste få en egen ursprungsbenämning: "yttersta randområden" (se också 3.1.4.3).

3.6.3 Ur ett globalt perspektiv anser EESK att det skulle vara av stort intresse att förbättra tillgången till denna typ av strukturer för att den västindiska marknaden ska fungera ordentligt. På grundval av det arbete som inletts av kommissionen ⁽¹⁶⁾ och EESK ⁽¹⁷⁾ inom EU borde man därför föreslå konkreta lösningar som stimulerar bildandet av små och medelstora produktionsenheter. Betalningsfrister, minskad byråkratisk börda, nätverksbyggande, investeringar eller livslångt lärande i de små och medelstora företagen är bara några av de instrument som skulle göra det möjligt för Västindien som region att bygga upp en varaktig konkurrensförmåga.

3.6.4 Inom programmet för regional utveckling eller nästa EUF-program (Europeiska utvecklingsfonden) vore det därför klokt att föra en djärv politik som syftar till att stimulera bildandet av små och medelstora företag och industrier med band till hela regionen.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Frankrikes statistiska centralbyrå: Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques.

⁽¹⁶⁾ KOM(2007) 724 slutlig och KOM(2008) 394 slutlig.

⁽¹⁷⁾ Yttrande om "De olika politiska åtgärder som, utöver en adekvat finansiering, kan bidra till de små och medelstora företagens tillväxt och utveckling" EUT C 27, 3.2.2009, s. 7; yttrande om "Internationell offentlig upphandling" EUT C 224, 30.8.2008, s. 32; yttrande om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Tänk småskaligt först – En Small Business Act" för Europa EUT C 182, 4.8.2009, s. 30.

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Den framtida strategin för den europeiska mjölksektorn för perioden 2010–2015 och därefter”

(initiativytttrande)

(2010/C 347/05)

Föredragande: **Frank ALLEN**

Den 16 juli 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen att utarbeta ett initiativytttrande om

”Den framtida strategin för den europeiska mjölksektorn för perioden 2010–2015 och därefter”.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 28 januari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 152 röster för, 6 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EU:s mejerisektor har en långsiktig strategisk betydelse genom sin leverans av högkvalitativa och säkra mejerivaror till EU:s invånare. EU får aldrig bli beroende av mjölkförsörjning från källor utanför unionen. EU måste fortsätta att hålla fast vid de högsta standarderna vad gäller djurskydd, hygien, spårbarhet, veterinärläkemedel, miljöskydd och hållbar produktion.

1.2 Jordbrukarna kommer att fortsätta producera mjölk av god kvalitet om det lönar sig att göra det (men inte på lång sikt om det är olönsamt). EU:s mjölkproduktion kommer att minska eller försvinna helt i vissa områden om vi inte stabiliserar priserna och om dessa priser inte genererar en vinst. De mindre gynnade regionerna kräver särskild uppmärksamhet. Mjölkbönder måste också få ekonomisk ersättning för att de driver ett mångfunktionellt jordbruk, dvs. erbjuder något som kan kallas ”allmänna tjänster i annan form än varor”, t.ex. att de upprätthåller och utvecklar jordbruksbygdslandskapet, den biologiska mångfalden, naturliga livsmiljöer samt konst och kultur på landsbygden. I de nya medlemsstaterna borde möjligheten av kopplade direkta utbetalningar till mjölkproducenter övervägas.

1.3 Stora resurser måste avsättas till innovation, forskning, utveckling och boskapsskötsel så att mjölksektorn blir effektivare på gårds- och mejerivå. Detta måste innebära bättre användning av gräsbete och foder på gårdsnivå och nya produkter på mejerivå. Det finns också behov av ny och bättre teknik på gårds- och mejerivå. Det är av avgörande betydelse att det görs stora investeringar för att utveckla sektorn. Vi måste bli världsledande på detta område.

1.4 En ny period av stora prissvängningar, som under 2007–2008, måste förhindras. Detta kan uppnås genom användning av lämpliga stödåtgärder och korrekt övervakning av marknaden så att en vettig balans mellan tillgång och efterfrågan garanteras.

1.5 EU har möjlighet att reagera på marknadssituationen genom att använda kvotssystemet och andra marknadsordningsmekanismer (åtminstone fram till 2015).

1.6 I linje med kommissionens meddelande från juli 2009 måste man ta fram och genomföra en färdplan i syfte att ta itu med frågan om varför konsumentpriserna har förblivit 14 % högre än före uppgången i priset på mejerivaror. Vi måste ha insyn i hela livsmedelskedjan.

1.7 Om vi ska kunna säkerställa en livskraftig EU-mejerisektor efter 2015 kommer det fortfarande att krävas olika jordbrukspolitiska åtgärder i kombination med skyddsnetssystem för att stödja och stabilisera priserna och förhindra att de faller under en viss nivå, begränsa alltför stora prisfluktuationer samt även erbjuda tillräckliga reservlager för att täcka oförutsedda bristsituationer eller naturkatastrofer. Ett system med åtgärder för inre marknaden som bygger på utbud och efterfrågan krävs för att man ska kunna garantera en hållbar och miljövänlig mjölksektor efter 2015. Livsmedel i allmänhet, och mjölk i synnerhet, är för viktiga för medborgarnas välbefinnande för att de ska utsättas för en fri och oreglerad marknadsnyckfulla beteende.

2. Inledning

2.1 Mjölkproduktion är en av de viktigaste jordbruksverksamheterna inom EU. Under 2008 producerade en miljon jordbrukare 150 miljoner ton mjölk med ett värde på över 40 miljarder euro, vilket är 14 % av EU:s jordbruksproduktion. Över 60 % av det kött som produceras i EU kommer från mjölkbesättningar. Enligt siffror från International Dairy Federation (IDF) är EU världens största mjölkproducent med 27 % av världproduktionen, följt av Indien med 20 % och USA med 16 %.

2.2 Mejerisektorn, från uppsamling till bearbetning, sysselsätter runt 400 000 människor i EU.

2.3 Mjölproduktion spelar en mycket viktig roll för att upprätthålla den ekonomiska och sociala strukturen i de mindre gynnade områdena. Ett faktum är att 60 % av mjölkgårdarna inom EU25 ligger i mindre gynnade områden. Mjölproduktion är en av de mest lämpliga verksamheterna för att jordbrukarfamiljer ska kunna stanna kvar i de mindre gynnade områdena, och spelar tillsammans med nötdjurs- och fåruppfödare en viktig roll för att behålla och utveckla landskapet och miljön.

3. Bakgrund

3.1 Vi har sett stora prissvängningar på den globala mjölkmarknaden under de senaste två åren. Under 2007 och i början av 2008 såg vi en rekordartad höjning av världsmarknadspriserna på mejeriprodukter, vilket ledde till omfattande prishöjningar på mjölk och mjölkprodukter. Detta följdes under andra hälften av 2008 av en ännu mer dramatisk prisnedgång.

3.2 De flesta mjölkprodukter konsumeras i den region där de produceras. Runt 8 % av den globala mjölkproduktionen säljs på världsmarknaden och följaktligen kan även en liten förändring av världproduktionen få omfattande konsekvenser för världsmarknaden. Till exempel motsvarar en tvåprocentig skillnad mellan den globala produktionen och konsumtionen cirka 25 % av världens mjölkmarknadshandel.

3.3 Samtidigt som EU är den största ostexportören, utgör ändå stapelvaror som mjölkpulver och smör merparten av exporten av mjölkprodukter från EU. Världsmarknaden för mejerivaror kan egentligen främst ses som en marknad för stapelvaror.

3.4 Eftersom EU är självförsörjande med mejerivaror till 109 % kan det nio procentiga överskottet exporteras till världsmarknaden. EU:s huvudsakliga exportprodukter är smör/smörolja, skummjölkpulver, ost, helmjölkpulver och kondenserad mjölk.

3.5 Sedan 2000 har den globala konsumtionen av mjölkprodukter i genomsnitt ökat med 2,5 % per år. Ökningen har dock nu minskat till 1 % per år.

3.6 Från 2004 till 2006 översteg den globala konsumtionen av mjölkprodukter produktionen och alla reserver tog följaktligen slut. Detta var den främsta orsaken till den plötsliga prisuppgången på mjölkprodukter. Sedan 2008 har förhållandet ändrats och produktionen överstiger nu efterfrågan.

3.7 Den plötsliga uppgången av mjölkpriserna förorsakade i slutändan minskande marknadsandelar eftersom konsumenterna bytte till billigare ersättningsvaror, och i synnerhet eftersom mjölkbaserade ingredienser ersattes med billigare alternativ. Den globala konjunkturnedgången och de sjunkande oljepriserna ledde till ytterligare minskad försäljning av mjölkprodukter. De oljeproducerande länderna är stora importörer av mjölkprodukter och sjunkande oljepriser innebär att de minskar sin import. Detta kan leda till att priserna på mjölkbaserade stapelvaror minskar i världen.

3.8 Samtidigt som det är svårare att upptäcka prissvängningar på mejerivaror av högre kvalitet i jämförelse med stapelvaror, är det tydligt att försäljningen av mervärdesprodukter har gått ner eftersom kunderna har gått över till billigare produkter.

3.9 Kommissionen konstaterade i sitt meddelande till rådet i juli 2009 att prisuppgången under andra halvåret 2007 skapade snabbt ökande mjölkpriser och starkt ökande konsumentpriser. I kontrast till detta skapade de fallande priserna under andra halvan av 2008/2009 (då priset på smör föll med 39 %, på skummjölkpulver med 49 %, på ost med 18 % och på mjölk med 31 %) en nedgång av konsumentpriserna med endast runt 2 % (i EU-genomsnitt). Konsumentpriserna har legat kvar på en nivå som är i genomsnitt 14 % högre än före prisuppgången. De länder som har en omfattande försäljning av mjölkprodukter till lågprisdetaljhandeln har dock märkt av ett "priskrig" under 2009, eftersom mjölkprodukter används för att konkurrera med lägre priser gentemot andra detaljhandlare (1).

3.10 Rationalisering och ökande koncentration inom EU:s detaljhandelssektor har gett denna sektor en förhandlingsstyrka som ingen annan part i livsmedelskedjan har. Jordbrukarna har blivit "prisanpassare" snarare än "prissättare", i synnerhet när utbudet på mjölkprodukter överstiger efterfrågan. Sannantaget verkar det som om konkurrensmyndigheterna och konkurrensreglerna i högre grad har gynnat detaljhandelskedjorna än de en miljon mjölkbönderna. Jordbrukarna behöver en starkare förhandlingsposition när det gäller producentpriserna, så att balans och jämvikt kan återskapas i livsmedelskedjan.

3.11 I Agenda 2000, och därefter vid halvtidsöversynen och hälsokontrollen för att förbereda EU-jordbruket för ett framtida WTO-avtal, sänktes interventionspriserna, vilket – i kombination med kvantitativa interventionsrestriktioner – försvagade prisstödmekanismen. Därigenom föll producentpriserna till en lägre nivå än vad som tidigare varit fallet, dvs. innan stödmekanismer som intervention kom i bruk.

4. Marknadsutsikter

4.1 Europeiska unionen

4.1.1 EU:s mjölkmarknad är en marknad där produktionen överstiger konsumtionen med 9 %.

4.1.2 Mjölkprodukter importeras också till EU från tredje land med lägre tullavgifter. Denna import är liten i jämförelse med den totala EU-konsumtionen. Under 2007 och 2008 importerade EU cirka 330 000 respektive 300 000 ton mjölkprodukter. Mjölkprodukter som importeras till EU inkluderar ost (1,1 % av EU:s produktion), smör (4,3 % av EU:s produktion) och skummjölkpulver (2,4 % av EU:s produktion). Importen av mjölkprodukter uppgår till ca 2–3 % mjölkekvivalenter av EU:s mjölkproduktion.

(1) EUT C 128, 18.5.2010, s. 111 och EUT C 255, 14.10.2005, s. 44.

4.1.3 Upp till 40 % av EU:s mjölkproduktion bereds till ost och runt 30 % till färskmejeriprodukter. Dessa två typer av produkter har varit den främsta drivkraften för konsumtionstillväxten inom EU under det senaste decenniet. Återstående 30 % bereds till smör, pulver och kasein.

4.1.4 Interventionslagren av smör och skummjörkspulver växte som en följd av den svagare konsumtionen inom EU, nedgången i världsmarknadspriserna och den globala konjunktunedgången. EU:s kvoter höjdes med 2 % 2008 och med 1 % 2009, vilket tillsammans med framtida kvothöjningar som man redan kommit överens om i slutändan kan komma att leda till att mjölkproduktionen ökar i EU.

4.1.5 Användningen av exportstöd har förhindrat att ännu större lager gått till intervention medan interventionsåtgärderna pågick.

4.1.6 Kommissionens insatser har förhindrat att EU:s mjölkpriser fallit till världsmarknadspriserna på 14–15 eurocent per liter. EU-priserna har hållits på en nivå över världsmarknadspriserna. I medlemsstaterna varierar priserna. De är som lägst i Lettland med 16 eurocent och ligger på 25–27 eurocent i många andra medlemsstater. Detta pris är fortfarande lägre än produktionskostnaden. Vilken annan samhällssektor arbetar för ingenting eller en inkomst som ligger under den lagstadgade minimilönen?

4.1.7 Mjölkproduktionen ligger för närvarande 4,2 % under kvoten och det förväntas att produktionen kommer att ligga under kvoten 2009 och 2010.

4.1.8 Återhämtningen av EU-priserna (som redan har börjat) kommer antagligen att ske gradvis. Att det finns stora interventionslager som tornar upp sig över marknaden kan försena återhämtningen, men det beror på när kommissionen beslutar sig för att släppa ut interventionslagren på marknaden.

4.1.9 Enligt EU-statistik har slakten av nötboskap ökat. Det är troligt att ett ökande antal mjölkkor slaktas, vilket kommer att göra att mjölkproduktionen går ner under den närmaste framtiden. Den gradvisa ökningen av mjölkpriserna kommer dock på kort sikt att leda till ökad produktion i ett fåtal länder.

4.1.10 När mjölkpriserna återhämtar sig på medellång sikt kommer mjölkproduktionen att öka under perioden fram till 2015 och antagligen i takt med de ökade kvoter som man kom överens om vid hälsokontrollen.

4.1.11 Trenden med minskande mjölkproduktion i södra Europa och i vissa medlemsstater i norr kommer antagligen att fortsätta.

4.1.12 EU:s konsumtion av ost och färskmejerivaror kommer antagligen att vara fortsatt låg på grund av en svagare inkomstutveckling.

4.1.13 Kommissionen förutspår en nedgång i smöröverskottet under perioden fram till 2015 på grund av att smörproduktionen minskar och ostproduktionen ökar. Detta skulle göra det lättare att minska exportstödet på det sätt som diskuteras i de pågående WTO-förhandlingarna.

4.1.14 Vissa marknadsexperter tror att ett visst smöröverskott kan bli kvar på grund av ökad produktion av produkter med lågt fettinnehåll och avsaknaden av en ökad ostkonsumtion.

4.1.15 Marknadsutsikterna inom EU fram till 2015 ser fortsatt osäkra ut, men det är knappast troligt att vi kommer att få se samma tillväxt som under det senaste decenniet.

4.1.16 Ett särskilt problem för EU:s mjölkmarknad har under de senaste åren varit den stora prisrörligheten. Den leder till stora problem för lantbruksföretagen och till osäkerhet bland konsumenterna som en följd av de ständiga prisändringarna. Man bör därför sträva efter att genom lämpliga åtgärder minska prisrörligheten på marknaderna.

4.2 USA

4.2.1 Mjölkproduktionen i USA har under de fem åren före 2008 växt med 2,5 % per år och konsumtionen med cirka 1 % per år. USA har haft ett årligt överskott på upp till 5 miljoner ton som kan exporteras. Den svaga amerikanska dollarn har varit till hjälp för exporten.

4.2.2 Den kortsiktiga utvecklingen för USA:s mejerisektor ser inte bra ut. Produktionen minskade med 1 % 2009 och den förväntas minska med ytterligare 1 % under 2010. Med en återhämtning av mjölkpriserna och överkomliga foderkostnader är det troligt att det blir en viss ökning av produktionen på medellång sikt. Denna produktionsökning kommer antagligen att ske inom osttillverkningen och gå till inhemsk konsumtion.

4.2.3 Det amerikanska jordbruksdepartementets enhet för ekonomisk forskning spår att de amerikanska mjölkpriserna kommer att stiga under 2010 på grund av ökad slakt av mjölkkor och ökad export av mejerivaror.

4.3 Nya Zeeland

4.3.1 Nya Zeeland är världens största exportör av mejerivaror. Produktionen gick ned med ungefär 3 % under 2007–2008 och därigenom minskade också exporten, men produktionen ökade med 8 % under 2008–2009. Analytiker förväntar sig en genomsnittlig tillväxt med 3 % per år, men den sjunker antagligen igen fram till 2015. Eftersom Nya Zeelands produktion är gräsbase-rad, kan väderförhållandena i hög grad påverka produktionsnivåerna.

4.3.2 Låga priser har än så länge inte gjort att produktionen minskat på Nya Zeeland. På grund av ökad användning av koncentrerat foder och gödningsämnen är det troligt att nya låga priser i framtiden kan leda till minskad tillväxt inom mjölkproduktionen.

4.3.3 Miljöfrågor blir allt mer viktiga på Nya Zeeland och detta kan också hindra en långsiktig tillväxt.

4.3.4 Det är troligt att Nya Zeeland kommer att fortsätta att öka sin export av mejerivaror.

4.4 Sydamerika

4.4.1 Sydamerikas betydelse som exportör av mjölkprodukter växer och kontinenten kommer antagligen att konkurrera med EU på de afrikanska marknaderna snarare än med Nya Zeeland på de asiatiska. Särskilt Brasiliens överskott som kan exporteras kommer nog att finnas kvar fram till 2015.

4.5 Kina

4.5.1 Den kinesiska mjölkproduktionen har vuxit extremt snabbt under det senaste decenniet, men tillväxten kommer antagligen att gå långsammare under det kommande decenniet. Den kinesiska produktionen har inte motsvarat konsumtionen, men importen av mejerivaror till Kina är inte så stor som man från början räknade med.

4.5.2 På medellång sikt förväntas den kinesiska importen av ost och skummjörkspulver öka, precis som den kinesiska exporten av helmjörkspulver.

4.5.3 Två nya fall av mjölk som innehöll melamin uppdagades i december 2009 och detta kan allvarligt skada den kinesiska exporten.

4.6 Ryssland

4.6.1 Mjölkproduktionen i Ryssland kommer antagligen att återhämta sig under de närmaste fem åren i takt med att lågavkastande kor ersätts av kor som ger högre avkastning. Med tanke på livsmedelssäkerheten skulle Ryssland vilja gå från en självförsörjning på 70 % till 95 % när det gäller mjölkprodukter. Ett produktionsmål för mjölk på 37 miljoner ton har satts upp för 2012. Det är följaktligen möjligt att den ryska smörimporten kommer att minska på lång sikt, samtidigt som ostimporten antagligen kommer att öka.

4.7 Den generella prognosen för världsmarknaden är att tillväxten blir långsam. Beroende på hur fort den ekonomiska återhämtningen går kommer detta att bestämma konsumtionens utveckling, i synnerhet i länderna i tredje världen.

4.8 Den största befolkningstillväxten under de närmaste 30 åren kommer att ske i tredje världen och detta borde leda till ökad efterfrågan på mjölkprodukter. Om den ekonomiska tillväxten inte är tillräcklig kommer dessa länder dock inte att kunna köpa större volymer av mjölkprodukter. Mjölkprodukter är inte ett traditionellt baslivsmedel i Asien och i vissa länder i tredje världen.

4.9 Frågor som mjölkprodukters näringsvärde och hälsopåverkan kommer att vara viktiga medel för att upprätthålla och utveckla marknadsandelen för mjölkprodukter. Det är viktigt med forskning och innovation på dessa områden.

4.10 Det är även viktigt att märkningen visar att produkten är en äkta mjölkprodukt och att man förklarar dess näringsmässiga och hälsomässiga kvaliteter. För mjölkproduktionen kommer efterlevnaden av miljönormer att vara av större betydelse i framtiden.

5. Högnivågruppen

5.1 Kommissionsledamot Mariann Fischer Boel har inrättat en högnivågrupp om mjölk, och denna grupp ska komma med sin slutrapport i slutet av juni 2010.

5.2 Gruppen ska diskutera följande frågor:

- Kontraktsförhållandena mellan mjölkproducenter och mejerier i syfte att balansera utbud och efterfrågan på mjölkmarknaden på ett mer effektivt sätt.
- Vad kan göras för att stärka mjölkproducenternas förhandlingsstyrka?
- Insyn och information för konsumenterna samt frågor om kvalitet, hälsa och märkning.
- Innovation och forskning, i syfte att göra sektorn mer konkurrenskraftig.
- En eventuell terminsmarknad för mjölkprodukter.

6. Fransk-tyskt initiativ

6.1 Den franske jordbruksministern Bruno Le Maire har föreslagit tre huvudmål för EU:s jordbruk:

- Att garantera stadiga och skäliga inkomster för jordbrukarna med hjälp av starka reglerande instrument.
- Att göra prissättningen inom hela livsmedelskedjan mer insynsvänlig, eventuellt i kombination med tillsättande av en "EU-vakthund".
- Att se till att innovation och investeringar i jordbruks- och livsmedelssektorn ingår i Lissabonagendans kärna.

6.2 Det fransk-tyska initiativet manar till större EU-insatser till skydd för mjölkbönderna. I initiativet föreslår man att EU tillfälligt ska kunna öka minimipriset för intervention, dvs. det pris till vilket EU åtar sig att köpa överskott från jordbrukarna.

7. Politiken fram till 2015

7.1 Kommissionen motsätter sig beslutsamt alla ändringar av den ökning av kvoterna som man kom överens om vid hälsokontrollen. För närvarande får dessa öknings små effekter, eftersom EU ligger 4,5 % under kvoten och sannolikt kommer att ligga under sin kvot även nästa år. I takt med att mjölkpriserna förbättras på medellång sikt kommer produktionen att bli större och öka klyftan mellan produktionen och konsumtionen av mjölk, vilket tenderar att driva ner producentpriserna, beroende på världsmarknadssituationen.

7.2 Världsmarknadspriserna på mjölkstapelvaror ligger vanligen under EU:s priser. Detta är en följd av olika normer (och följaktligen olika produktionskostnader) inom respektive utanför EU. EU:s modell för mjölkproduktion kommer aldrig att kunna konkurrera med Nya Zeeland och vissa andra länder på grund av en totalt annorlunda kostnadsstruktur för insatsvaror och storlek på mjölkproducerande gårdar.

7.3 Ostexporten från EU är i allmänhet konkurrenskraftig, men en ökad konsumtion utanför EU är avhängig av en hållbar ekonomisk tillväxt under en längre tid.

7.4 Idén om en ökning av kvoterna oberoende av efterfrågan i syfte att uppnå en s.k. mjuklandning är utan kompletterande åtgärder motsägelsefull, om vi vill utveckla den europeiska jordbruksmodellen och säkerställa en fortsatt mjölkproduktion i de mindre gynnade områdena. Vi behöver en livskraftig jordbruksmiljö, och i vissa områden är mjölkproduktionen en viktig motor för dessa områdens sociala, ekonomiska och kulturella framtid. Den andra möjligheten är marknedläggning med de negativa sociala och miljörelaterade konsekvenser som detta får.

7.5 Det skulle vara logiskt med ökade mjölkkvoter oberoende av marknadsvillkoren, och ytterst en fullständig avreglering av mjölksektorn, om EU vill utveckla en jordbruksmodell av det slag som finns i Nya Zeeland och USA. Framväxten av mycket stora feedlot-system i USA med över 2 000 kor uppfattas där som rätt väg att gå. Med nuvarande förändringstakt kommer inom kort endast 500 jordbruksföretag att producera en tredjedel av mjölken i USA. En sådan politik skulle innebära ett betydande hot mot kulturarvet, landskapet och utvecklingen i EU:s jordbruksområden och skada miljön och den biologiska mångfalden i EU, samt också leda till att bergsområden och våtmarker överges. Vi skulle därigenom få uppleva ett förkastande av EU:s modell för ett mångfunktionellt jordbruk.

7.6 Idén om ett mångfunktionellt jordbruk innebär att jordbruket vid sidan av att producera livsmedel har andra funktioner, t.ex. utveckling av jordbrukslandskapet, utvidgning av natur- och kulturarvet, stöd till landsbygdsekonomin och främjande av livsmedelssäkerheten. OECD:s uppfattning om ett mångfunktionellt jordbruk är ett jordbruk som samfällt producerar en uppsättning handelsvaror (livsmedel och fibrer) och även en rad andra varor än handelsvaror, bl.a. miljörelaterade och sociala produkter och tjänster.

7.7 Storskalig mjölkproduktion i ett feedlot-system där viss lagstiftning inte respekteras, exempelvis bestämmelser om hantering av kväve i marken, får stora konsekvenser för miljön.

7.8 För närvarande är 50 % av EU:s mjölkproduktion koncentrerad till 11 % av EU:s territorium. Oberoende av vilka politiska beslut som fattas kommer den genomsnittliga besättningsstorleken i EU att fortsätta öka i framtiden. Det är dock knappast önskvärt att välja ett politiskt alternativ som gynnar mycket storskalig och intensiv mjölkproduktion i områden som har särskilda kostnadsfördelar när det gäller insatsvaror. En sådan politik skulle kunna innebära betydande miljörisiker.

7.9 Mjölkproducenterna deltar i EU:s modell för ett mångfunktionellt jordbruk. Även om ett multifunktionellt lantbruk kan klara av tillfälliga svårigheter är denna modell inte hållbar när mjölkproducenterna regelbundet drabbas av volatiliteten i producentpriserna. Ett stabilt producentpris är bra både för jordbrukare och konsumenter, om mjölkproducenterna erhåller en rimlig inkomst.

8. Efter 2015

8.1 Om mjölkproduktionen ska kunna bibehållas och utvecklas som livskraftig industri i EU som helhet, måste mjölkproducenterna få en skälig inkomst som tillåter dem att leva ett normalt liv och investera i sin framtida mjölkproduktion. En skälig inkomst innebär en inkomst som är jämförbar med den genomsnittliga inkomsten för andra inkomstagare.

8.2 I artikel 33 i EG-fördraget anges målen för den gemensamma jordbrukspolitik, som bl.a. omfattar bestämmelser för att a) tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, b) stabilisera marknaderna, c) trygga försörjningen och d) tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser.

8.3 Mycket större resurser måste användas för boskapsskötsel, förebyggande av nötkreaturssjukdomar samt forskning och innovation på gårdsnivå för att man ska kunna effektivisera denna sektor. Mjölksektorns konkurrenskraft kan förbättras genom att gräs och annat foder utnyttjas bättre. Mer forskning och nya innovationer behövs på bearbetningsnivån för att utveckla nya produkter och därigenom öka marknadsandelen. Utbildnings- och hälsoinstitutioner och det civila samhällets organisationer borde göra reklam för konsumtion av mejeriprodukter. Mjölk är nämligen både ett närings- och läkemedel samt en uppfriskande dryck. Det behövs radikala förändringar på dessa områden. EU ska själv sörja för säkerheten när det gäller mjölkförsörjningen och se till att unionen förblir självförsörjande. Det vore ett stort misstag att bli beroende av import av mejeriprodukter, i likhet med vad som har hänt inom EU:s köttproduktion som ett resultat av låga producentpriser.

8.4 I rekommendation nr 1 i revisionsrättens särskilda rapport 14/2009 konstateras följande: "Kommissionen måste fortsätta att övervaka utvecklingen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter genom att vidta de åtgärder som krävs för att förhindra att avregleringen av sektorn utmynnar i att en överproduktion uppstår på nytt. Om detta inte sker skulle kommissionens mål att hålla sig på en minimal regleringsnivå, av typen skyddsnät, snabbt kunna visa sig vara omöjligt att uppnå." Kommittén är övertygad om att interventionsåtgärder i form av skyddsnät och lagring också kräver åtgärder för marknadsstabilisering på utbuds- och efterfrågesidan.

8.5 EESK anser att det är av avgörande betydelse att skapa de grundförutsättningar som krävs för att det i framtiden finns en livskraftig mjölksektor som omfattar hela EU.

8.6 Ett system med marknadsåtgärder på utbuds- och efterfrågesidan samt lämpliga direkta stödsystem är nödvändigt för att säkerställa att EU har en mjölksektor som uppfyller samhällets sociala, ekonomiska och miljömässiga behov och som blir ett verkligt mångfunktionellt jordbrukssystem som skulle kunna ge ny dynamik åt EU:s landsbygdsområden. En sådan utveckling skulle innebära sociala, kulturella och ekonomiska fördelar för EU:s övergripande utveckling.

9. Särskilda kommentarer

9.1 Användningen av en terminsmarknad inom mjölksektorn bör övervägas mycket noggrant. Vi måste emellertid vara mycket uppmärksamma på den finansiella oron i världen, som orsakats av den oriktiga användningen av finansiella produkter. Kommittén har tidigare konstaterat att livsmedel måste ses i ett helt annat ljus än till exempel industrivaror, där kostnadsfaktorerna i hög grad avgör var varorna produceras.

9.2 Merparten av mjölkproducenterna har organiserat sig i andelsföreningar. Därmed har mjölkbönderna i viss utsträckning inflytande över saluföringen av produkterna. Då mjölkproducenterna ingår i en andelsförening och säljer sin mjölk till denna har de bättre skydd än mjölkproducenter som säljer till ett privatägt mejeri. Trots att frivilliga kontrakt mellan enskilda jordbrukare och avnämare redan förekommer när det rör sig om privata mejerier, har jordbrukaren ett begränsat förhandlingsutrymme när det gäller ett sådant kontrakt. Genom dessa kontrakt klargörs leveransvillkoren, men de kan inte påverka den allmänna marknadsutvecklingen inom EU. Erfarenheten visar att ställningen på marknaden för jordbrukarna och de andelsföreningar som företräder dem i livsmedelskedjan bör förbättras, och därför bör också de konkurrensrättsliga möjligheterna till samarbete ses över.

9.3 I de nya medlemsstaterna säljer emellertid många jordbrukare sin mjölk direkt till privata mejerier. Eftersom mejerinäringen blir alltmer koncentrerad finns det få eller inga alternativ och producentpriserna sjunker. För att upprätthålla konkurrenskraften vad gäller obehandlad mjölk måste jordbrukarna få möjlighet att organisera sig i kooperativ som sedan kan sälja mjölken vidare till industrin.

9.4 De flesta mjölkproducenterna i de nyaste medlemsstaterna (Bulgarien och Rumänien) får mycket lite stöd i form av direkta utbetalningar, som är helt frikopplade på hektarbasis. Detta ringa stöd tillsammans med låg produktivitet, bristande inkomster från marknaden och svårigheter att få tillgång till krediter gör att jordbrukarna inte kan göra de investeringar som krävs för att uppfylla EU:s hygienregler.

9.5 All import av mejerivaror till EU måste uppfylla EU:s normer framför allt på områdena spårbarhet, djurskydd, hygien, användningen av veterinärläkemedel, miljöskydd, livsmedelssäkerhet samt hållbara produktionsmetoder. Koldioxidinnehållet är en fråga som blir allt viktigare.

9.6 Vi måste se till att existerande organ såsom rådgivande kommittéer och förvaltningskommittéer har tillräckliga resurser för att analysera utbudet och efterfrågan på mjölkmarknaden. Det måste finnas instrument som säkerställer att jordbrukarna får ett lämpligt pris för sin mjölk, som täcker deras kostnader och ger vinst. EU måste bevara sin kapacitet att producera den mjölk som behövs. EU får inte bli beroende av mjölkförsörjning från källor utanför unionen. Om vi tillämpar en oriktig politik kan detta bli fallet i framtiden.

9.7 Bevarandet och vidareutvecklingen av hel- och deltidsarbete inom mejerisektorn måste prioriteras, särskilt i landsbygdsområdena.

9.8 Vi kan inte ignorera sådana frågor som svält och brist på tillräckliga livsmedelsresurser i tredje världen. Frågor med nära anknytning till detta är de globala klimatförändringarna, de globala livsmedelspriserna och den globala livsmedelsförsörjningen. Det är vårt ansvar att hjälpa utvecklingsländerna.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

BILAGA

Följande ändringsförslag fick mer än en fjärdedel av rösterna men avlogs av plenarförsamlingen:

Punkt 7.7

Stryk punkten:

"Storskalig mjölkproduktion i ett feedlot-system där viss lagstiftning inte respekteras, exempelvis bestämmelser om hantering av kväve i marken, får stora konsekvenser för miljön."

Röstresultat

För: 56

Emot: 76

Nedlagda röster: 25

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Jordbruket inom Euromed (bland annat betydelsen av kvinnornas arbete inom jordbrukssektorn och kooperativens roll)”

(initiativyttrande)

(2010/C 347/06)

Föredragande: **Pedro NARRO**

Den 26 februari 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativyttrande om

”Jordbruket inom Euromed (bland annat betydelsen av kvinnornas arbete inom jordbrukssektorn och kooperativens roll)”.

Sektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 18 februari 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 156 röster för och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser

1.1 Jordbruket i Medelhavsområdet är mycket heterogent. Utöver de olika produktionssystemen skiljer sig även utvecklingsnivåerna åt, liksom det offentliga stödet till jordbruket och de ekonomiska strukturerna. I alla länderna i Medelhavsområdet spelar emellertid jordbruket en central roll i landsbygdsområdena, och det är lokomotivet i deras ekonomi.

1.2 Den pågående liberaliseringen av handeln med jordbruksprodukter går inte att hejda, och den kommer att påverka jordbrukets hållbarhet i Medelhavsområdet. Liberaliseringen i sig bör inte vara Euromeds mål, utan ett medel för att uppnå det prioriterade målet om ekonomisk, social och regional utveckling i hela Medelhavsområdet.

1.3 EESK är positiv till en övergångsfas som gör det möjligt att genomföra de nödvändiga förändringarna i de berörda ländernas jordbruk, så att de kan möta och bemästra de utmaningar som globaliseringen av ekonomin, handeln och kunskaperna innebär.

1.4 De konsekvensanalyser som kommissionen utarbetat med avseende på följderna för jordbruket av en frihandelszon vid Medelhavet visar tydligt vilka som blir de ”stora förlorarna” i detta fall. I Europa kommer de södra regionerna, som är specialiserade på frukt- och grönsaksproduktion, inte att kunna stå sig i konkurrensen med grannländerna vid Medelhavet, och den s.k. kontinentala produktionen (spannmål, mejeriprodukter, kött, etc.) i länderna söder om Medelhavet kommer med tiden att upphöra. Känsliga produkter bör skyddas under den pågående liberaliseringsprocessen.

1.5 Denna övergångsfas när det gäller omställningen av jordbruket i Medelhavsområdet, som kännetecknas av livsmedelskris och liberalisering, kräver att myndigheterna utformar en solid,

långsiktig strategi, som möjliggör ett lönsamt jordbruk även i framtiden. En sådan strategi bör baseras på tre faktorer, nämligen utbildning, teknik och forskning, i syfte att underlätta omställningen till ett jordbruk som prioriterar kvalitet, mervärde och bättre marknadsföring.

1.6 Den offentliga politiken i Medelhavsområdet bör inriktas på en effektiv förvaltning av konsekvenserna av liberaliseringen. Enligt vår uppfattning behövs det politiska åtgärder på kort och medellång sikt för att fastställa reella kompensationsbetalningar genom budgetposter för kompletterande stöd till producenter inom EU i de sektorer som drabbats mest av liberaliseringen av handeln. Å andra sidan behövs det också en politik för diversifiering av näringslivet på landsbygden och stöd till jordbrukarna och deras företag i syfte att underlätta anpassningen till nya produktionsförhållanden.

1.7 Medelhavsländerna bör genomföra utbildningsstrategier för lantbrukssektorn som syftar till att förbättra sysselsättningens kvalitet, anpassa arbetsstyrkan till den nya produktionsmodellens behov och begränsa de negativa följder som avfolkningen av landsbygden får för sysselsättningen och migrationsströmmarna.

1.8 För att stödja utvecklingen av jordbruket i Medelhavsområdet anser vi att man måste prioritera en förstärkning av de lokala jordbruksorganisationernas roll via utvecklingsprojekt som syftar till att förbättra deras förmåga att företräda jordbrukarna och involvera dem i beslutsprocessen.

1.9 För att göra jordbrukssektorn i Medelhavsområdet mer konkurrenskraftig krävs det en mer dynamisk marknadsföringsstrategi. En viktig del av denna nya strategi utgörs av kooperativ och andra producentorganisationer, vilket ger jordbrukarna möjlighet att koncentrera utbudet och förbättra sin marknadsposition. Kommittén stöder initiativ som syftar till att förbättra livsmedelskedjans funktion och åstadkomma en bättre fördelning av vinsten mellan alla länkar i kedjan.

1.10 Vi anser att det är mycket viktigt att uppvärdera kvinnornas och ungdomarnas roll inom jordbruksföretagen och på landsbygden. I länderna i södra Medelhavsområdet bidrar kvinnorna till jordbruket i mycket stor utsträckning, även om deras arbete i de flesta fall varken erkänns eller avlönas och dessutom är kringgärdat av mycket snäva sociala ramar. Det krävs nya strukturåtgärder och incitament för att uppvärdera kvinnors arbete och göra det möjligt för dem att ta sig ut ur den informella ekonomin, samt för att påskynda bildandet av sammanslutningar i syfte att främja entreprenörskap, vilket även behövs inom jordbrukssektorn.

1.11 En avgörande faktor för utvecklingen av jordbruket i Medelhavsområdet är vattenförvaltningen. En av de mest negativa konsekvenserna av klimatförändringarna för detta område är jordbrukets minskande vattenresurser. EESK konstaterar att man utan dröjsmål måste genomföra nya kontroll- och moderniseringsåtgärder som gör det möjligt att inte bara spara vatten utan även utnyttja denna värdefulla resurs på bästa möjliga sätt. Alla sådana åtgärder bör baseras på användandet av ny teknik, som gör konstbevattnings socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar.

1.12 Samarbetet med EU-institutionerna bör följas upp av ett närmare samarbete mellan det civila samhällets aktörer. Det är därför mycket viktigt att EU främjar det regionala samarbetet och en aktivare medverkan från företrädare för det civila samhället i syfte att utbyta erfarenheter och utforma konkreta projekt som kan hjälpa jordbruksorganisationerna i Medelhavsområdet att främja en mångfunktionell jordbruksmodell. Under alla omständigheter bör man stärka jordbruksdelen i unionen för Medelhavsområdet och göra framsteg när det gäller inrättandet av Medelhavsbanken.

2. Inledning

2.1 Lanseringen av Barcelonaprocessen 1995 innebar en nystart för EU:s förbindelser med sina grannar i Medelhavsområdet (1), och man drog upp riktlinjerna för ett område med fred och ekonomiskt välbefinnande i denna region. Femton år efter Barcelonaförklaringen kan det emellertid konstateras att man endast gjort blygsamma framsteg och att våra partner söder om Medelhavet känner en viss besvikelse.

2.2 Det politiska initiativet en union för Medelhavsområdet (2008), som nyligen antagits under överinseende av Frankrike och Tyskland, är ett bevis för att Medelhavsproblematiken åter prioriteras på EU:s agenda efter flera års dödläge, och därigenom har även debatten om en strategisk sektor under 2000-talet, nämligen jordbruket, återupptagits.

(1) Unionen för Medelhavsområdet omfattar i dag EU:s 27 medlemsstater samt följande Medelhavsländer: Algeriet, Marocko, Tunisien, Turkiet, Egypten, Israel, Palestina, Syrien, Libanon, Jordanien, Kroatien, Albanien, Montenegro, Bosnien och Hercegovina, Monaco, Mauretanien och (med status som observatör) Libyen.

2.3 EESK har beslutat utarbeta detta initiativyttrande som ett bidrag till den mycket viktiga debatten om jordbrukssektorns roll i Medelhavsområdet. Sektorns utveckling befinner sig i ett avgörande skede som kommer att präglas av stora gemensamma utmaningar på global nivå.

2.4 På grund av den enorma komplexiteten hos jordbruket i Medelhavsområdet är det omöjligt att på allvar ta itu med de sektorsspecifika vardagsproblemen. Kommittén skulle emellertid gärna vilja inleda en strategisk diskussion om framtiden för jordbruket i Medelhavsområdet med utgångspunkt i de konsekvenser som en frihandelszon för jordbruksprodukter kan få för länderna runt Medelhavet. Liberaliseringen har inte bara konsekvenser för handeln, utan även i hög grad för ett lands ekonomiska, sociala och miljömässiga utveckling.

2.5 Länderna söder om Medelhavet har i många år riktat hård kritik mot EU för dess överdrivet protektionistiska jordbrukspolitik. EU har å sin sida uttryckt farhågor över de negativa följderna för många europeiska regioner av importen av vissa produkter, i synnerhet frukt och grönsaker från Marocko, som mot bakgrund av sin produktionspotential, geografiska närhet och kulturella anknytning till Europa är en av de ledande jordbruksnationerna i Medelhavsområdet. Den andra ledande jordbruksnationen vid Medelhavet är kandidatlandet Turkiet. Jordbruket är den viktigaste ekonomiska sektorn i landets ekonomi, och Turkiet har en enorm jordbrukspotential eftersom landet utgör en grön oas i Europa. Under senare år har även Egypten kommit att tillhöra de Medelhavsländer som har den största jordbrukspotentialen.

2.6 För att inte begränsa perspektivet till ett traditionellt synsätt när det gäller förbindelserna inom jordbrukssektorn i Medelhavsområdet är det mycket viktigt att utveckla en långsiktig, strategisk vision med avseende på jordbruket i detta område, och därigenom hitta synergier, och utveckla jordbrukssektorns ekonomiska och sociala bärkraft både norr och söder om Medelhavet.

2.7 EU:s erfarenhet när det gäller satsningar på kvalitetsproduktion, fokusering på ursprungsort, samt modernisering av infrastruktur och utbildning bör kunna tjäna som exempel på och vägledning för hur man ska ta itu med de förestående förändringarna i södra Medelhavsområdet. Det är emellertid inte bara de positiva erfarenheterna som man kan dra nyttiga lärdomar av. Dessvärre har den bristande samstämmigheten när det gäller jordbruksstödspolitiken, avsaknaden av en långsiktig planering och obalansen i livsmedelskedjan, som kännetecknas av ett splittrat utbud som detaljhandelskedjorna har förstått att utnyttja, visat att det finns vissa risker som man bör ta hänsyn till i samband med vad som kan betecknas som den viktigaste övergångsfasen för jordbruket i Medelhavsområdet.

2.8 I länderna söder om Medelhavet sker det en tydlig uppdelning av jordbruket. Det finns å ena sidan en dynamisk, exportorienterad sektor som storföretagen har investerat i, och å andra sidan en jordbrukssektor som utgörs av småjordbrukare med en undermålig ekonomisk organisation som försörjer de lokala marknaderna med varor.

3. Liberaliseringen av handeln

3.1 Enligt den färdplan som fastställdes inom ramen för Barcelona-processen (1995) ska jordbruksprodukter erhålla förmånsbehandling. Vid den gradvisa liberaliseringen av handeln med jordbruksprodukter via en ordning med ömsesidigt förmånstillträde för parterna tar man hänsyn till de traditionella handelsströmmarna och de olika jordbrukspolitiska strategierna⁽²⁾. Det prioriterade målet har ända sedan 2005 varit att inrätta en frihandelszon 2010. Tidsplanen bör betraktas som vägledande och inte som ett sista datum, eftersom länderna utvecklas olika snabbt mot denna frihandelszon.

3.2 EU har under de senaste åren slutit nya, ambitiösa jordbruksavtal med Israel, Jordanien och Egypten. De komplicerade och utdragna förhandlingarna med Marocko fortsätter, och trots den sparsamma informationen från de europeiska förhandlingarna tyder allt på att avtalet kommer att undertecknas 2010 mot bakgrund av att förhandlingarna nyligen slutförts. Av de övriga Medelhavsländerna är det bara Tunisien som har inlett nya förhandlingsrundor.

Jordbruksförhandlingarna mellan EU och Medelhavsländerna

3.3 EU:s skyddsåtgärder består av en lång rad instrument som brukar kombineras, exempelvis kvoter, tullavgifter, tidsplaner, importlicenser, ingångspriser, etc. Av detta kan man dra slutsatsen att EU av tradition har gett sina jordbrukare ett skydd genom tulltaxebestämmelser, eftersom det traditionella stödet inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken spelar en mycket liten roll när det gäller produktionen i Medelhavsländerna⁽³⁾. Utöver detta tullskydd, som får allt mindre betydelse, har faktorer som avstånd, produktionskostnader och infrastruktur en avgörande betydelse för handeln med jordbruksprodukter.

3.4 I sin ståndpunkt om Europa-Medelhavsavtalen framhöll den europeiska organisationen COPA-COGECA, som är en sammanlutning av de viktigaste jordbruksorganisationerna och kooperativen inom EU, att EU måste respektera vissa grundläggande principer för handlingarna. Till dessa grundläggande principer hör bibehållande av begreppen känslig produkt och ingångspris för frukt och grönsaker, skärpt tullkontroll för att förebygga bedrägerier, införande av ett effektivt system för fytosanitär kontroll och respekt för vissa produkters säsongsbetonade karaktär samt främjande av en gemensam förvaltning av produktion och utsläppande på marknaden⁽⁴⁾.

(2) De regelbundna mötena mellan Euromed-handelsministrarna syftar till att ge de handelsmässiga aspekterna av liberaliseringsprocessen ny politisk kraft. Det senaste ministermötet ägde rum 2009 i EESK:s lokaler i Bryssel.

(3) Sektorn för frukt och grönsaker utgör 16 % av den totala jordbruksproduktionen inom EU, men stödbeloppen överstiger inte 4,5 % av EUGFJ:s utgifter.

(4) EESK:s yttrande "Hälsosäkerhet vid import av jordbruks- och livsmedelsprodukter" (EUT C 100, 30.4.2009, s. 60).

3.5 Tillämpningen av EU:s hygienkrav skapar svårigheter för producenterna söder om Medelhavet. Faktum är att kraven på de jordbruksprodukter som importeras från Medelhavsområdet är lägre än motsvarande krav som produkter från EU måste uppfylla när det gäller djurskydd, spårbarhet och miljönormer. Kommitén uppmuntrar utveckling av tekniskt handelsstöd, tekniköverföring och stöd till införande av system för spårbarhet och tidig varning i dessa länder.

3.6 EESK har vid en rad tillfällen påpekat att spårbarhet och kvalitetscertifiering utgör hörnstenen i EU:s jordbruksmodell. Detta system, som är konsoliderat inom EU, ger tillgång till information om ett livsmedel "från jord till bord" och möjlighet att hitta och spåra produkten via alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan. Spårbarhetskraven bör prioriteras i jordbruksförhandlingarna med länderna i Medelhavsområdet.

3.7 Liberaliseringen av handeln med jordbruksprodukter i Medelhavsområdet, som ännu inte avslutats, omfattar redan i dag 90 % av handelsutbytet. EU är världens största importör av livsmedel, och för närvarande sker en avreglering av handeln som saknar motstycke. Trots detta finns det en rad känsliga produkter för vilka det fastställts särskilda bestämmelser i syfte att inte skada vissa producenter som skulle kunna drabbas mycket negativt till följd av en betydande ökning av importen av jordbruksprodukter, särskilt frukt och grönsaker.

3.8 Frukt- och grönsakssektorn spelar en viktig roll i samband med liberaliseringsprocessen, då nästan hälften av exporten av jordbruksprodukter från tredjeländerna i Medelhavsområdet till EU kommer från denna sektor. Många regioner i Sydeuropa har specialiserat sig på frukt- och grönsaksodling, och deras regionala ekonomi är i stor utsträckning beroende av denna produktion. I 20 av EU:s regioner utgörs över hälften av den totala jordbruksproduktionen av frukt- och grönsaksodling. När EU ingår jordbruksavtal med länderna söder om Medelhavet bör man se till att skydda de produkter som betraktas som "känsliga" och som påverkas mest negativt av avtalen.

3.9 De konsekvensanalyser beträffande liberaliseringen av handeln i Medelhavsområdet som beställts av kommissionen⁽⁵⁾ visar tydligt att EU i ett scenario med total eller delvis liberalisering skulle mångdubbla sin export av vissa s.k. kontinentala produkter (spannmål, mejerivaror och kött). Produktionen inom dessa sektorer skulle däremot minska avsevärt i länder som Marocko, där mjölkproduktionen skulle minska med 55 %, köttproduktionen med 22 % och veteodlingen med 20 %⁽⁶⁾ inom en tidsperiod på 14 år. Risken med monokultur är att försörjningstryggheten äventyras och att man blir beroende av import.

(5) Sustainability impact assessment, EU-MED-AGPOL.

(6) Dessa uppgifter återfinns i studien "Defining a trade strategy for Southern Mediterranean Countries". Antoine Bouet, International food policy research institute. 2006

3.10 EESK anser att man bör införa kriterier och klausuler i motsvarande associeringsavtal som gör det möjligt att kontrollera hur stor påverkan blir för båda parter av att öppna handeln med jordbruksprodukter, särskilt i syfte att kontrollera hur slutmålet för gemenskapens utrikespolitik uppfylls, nämligen framsteg med avseende på miljön, arbetstagarnas rättigheter och – framför allt – den ekonomiska och sociala utvecklingen för lokalbefolkningen, inte bara för de stora inhemska eller utländska företagen. I det syftet framstår det som helt nödvändigt att som villkor för ett öppnande av de europeiska marknaderna kräva att vissa minimistandarder uppfylls vad gäller arbetsliv, miljö och hälsa, till förmån för livsmedelssäkerheten och de europeiska konsumenterna, och dessutom för att förbättra livs- och arbetsvillkoren i länderna söder om Medelhavet.

3.11 EESK anser att man bör skapa lämpliga mekanismer och förbättra de som redan finns för att säkerställa att de bestämmelser i associeringsavtalet som båda parter antagit respekteras vad avser avregleringen av handeln, både när det gäller fastställda tullavgifter och kvoter.

Myndigheternas roll i samband med liberaliseringen

3.12 Södra Medelhavsområdet står i dag inför en rad mycket viktiga avgöranden som även EU har upplevt. Vilken roll bör myndigheterna spela i samband med liberaliseringen och avregleringen av marknaderna? På detta område kan EU, och mera specifikt utvecklingen av den gemensamma jordbrukspolitiken, uppvisa överraskande kursändringar som kan tjäna som exempel för länderna i södra Medelhavsområdet. Genom att lära av våra framsteg och misstag kan de genomföra en effektiv, samstämmig politik på medellång och lång sikt, vilket skulle göra det möjligt för dem att bättre bemästra globaliseringen. Denna förorsakar i vissa fall negativa snedvridningar inom jordbrukssektorn, som inte under några omständigheter kan behandlas som vilken ekonomisk sektor som helst, på grund av dess bidrag till landets BNP.

3.13 Ända tills helt nyligen prioriterades inte jordbruket i politiken i tredjeländerna i Medelhavsområdet. Samarbetsstödet från EU och andra internationella organ kanaliseras till andra sektorer (7), vilket tyder på ett kortsiktigt tänkande som har underminerat utvecklingen av jordbruket i dessa länder. Under de senaste åren har politikerna emellertid ändrat inställning.

3.14 Livsmedelskrisen 2008, med stigande priser på viktiga råvaror och oro över liberaliseringsprocessen, har fått vissa nationella och regionala myndigheter att vakna upp och ompröva sin traditionella jordbruksstrategi grundad på ökad produktionen och fokusering på export av jordbruksprodukter.

(7) Endast 5 % av det totala stödet från Medaprogrammet till partnerländerna i Medelhavsområdet gick till jordbruket och utvecklingen av landsbygden.

3.15 Regeringarna i Medelhavsområdet bör tillämpa en strategi för jordbruket som prioriterar kvalitet, mervärde och bättre marknadsföring. Grundtanken är tydlig och alla aktörer i Medelhavsområdet är dessutom eniga, men den bistra verkligheten är att bristen på ekonomiska resurser utgör ett hinder som det är mycket svårt att överbrygga.

3.16 Utbildning, tekniskt stöd och forskning bör utgöra grunden för den framtida jordbrukspolitiken i länderna i Medelhavsområdet. En kombination av dessa faktorer bör bidra till att förbättra Medelhavsjordbrukets ställning och bärkraft, i syfte att säkerställa livsmedelssäkerheten och bekämpa fattigdomen och avfolkningen av landsbygden.

3.17 Trots alla storslagna deklarationer till förmån för forskning på jordbruksområdet har många av länderna runt Medelhavet inte visat den politiska vilja som krävs för att införa en gynnsam rättslig ram. Forskningsinsatserna bör fördubblas i syfte att förbättra odlingstekniken och hitta nya marknadsnischer med hjälp av ett kvalitetslyft. På grund av befolkningstillväxten måste en hektar i dag mätta tre gånger så många människor som för 40 år sedan. De tekniska framstegen bör användas för att öka produktiviteten, och biotekniken kan på ett avgörande sätt bidra till ett mera produktivt och miljövänligt jordbruk (8). Inför framtiden måste forskningen även innebära ett förstärkt samarbete mellan offentliga och privata initiativ samt en bättre samordning mellan olika organ, i syfte att tillgodose jordbrukets och jordbrukarnas verkliga, grundläggande behov.

En lösning på utmaningarna inom jordbrukssektorn: Marockos gröna plan

3.18 Ett tydligt exempel på det nya tänkandet återfinns i den gröna plan som Marocko lade fram i april 2008 och som innehåller en ny, intressant jordbruksstrategi för Maghreb-länderna. Avsikten med planen är att inom de närmaste 10–15 åren göra jordbruket till lokomotivet i landets ekonomi genom stora offentliga investeringar (9) i syfte att uppnå två viktiga mål, dels ett modernt jordbruk med många mervärden, dels ökade inkomster för de mindre jordbrukarna.

3.19 För att uppnå dessa ambitiösa mål har den marockanska regeringen för avsikt att utarbeta regionala planer som ska fokusera på tre typer av projekt. Den första typen ska underlätta övergången från ett spannmålsjordbruk till odling av grödor med större mervärde som är mindre vattenkrävande. Avsikten med den andra typen av projekt är att förbättra de intensiva jordbruksmetoderna genom att ställa ny produktionsteknik till jordbrukarnas förfogande. Slutligen ska de regionala planerna bidra till att diversifiera produktionen och öka de regionala och lokala produkternas status.

(8) EESK:s yttrande "EU och den globala livsmedelsproblematiken" (EUT C 100, 30.4.2009, s. 44).

(9) Under de kommande tio åren ska Marocko (via Agricultural Development Agency) avsätta cirka 150 miljoner dirham till genomförandet av åtgärderna i den gröna planen.

Liberaliseringens förlorare på båda sidor av Medelhavet

3.20 På regional nivå kommer liberaliseringens negativa effekter att drabba de europeiska regioner som är specialiserade på frukt- och grönsaksodling särskilt hårt. I samtliga fall handlar det om de EU-regioner som är minst utvecklade och minst gynnade, exempelvis Andalusien (Spanien), Thessalien (Grekland), Kalabrien (Italien), norra Douro (Portugal), etc. I den konsekvensanalys som utarbetades av CIHEAM⁽¹⁰⁾ (Internationellt centrum för agronomiska Medelhavsstudier) 2007 på uppdrag av kommissionen fastslås att de negativa konsekvenserna av liberaliseringsprocessen inte kommer att märkas i hela Europa utan koncentreras till vissa regioner, som blir liberaliseringens verkliga förlorare.

3.21 De mindre producenterna i länderna söder om Medelhavet kommer omedelbart att drabbas då gränserna öppnas, eftersom de kommer att tvingas upphöra med sin produktion på grund av att de inte kan konkurrera med sina grannar norr om Medelhavet. Mot denna bakgrund måste de mindre producenterna, som är mest sårbara, förses med instrument som gör att de kan dra nytta av de nya avtalen. Strategier för inkomststöd och för organisering och modernisering av jordbruket måste prioriteras.

3.22 Myndigheterna bör ta ansvar för att vända den nuvarande farliga tendensen som innebär att stora jordbruksföretag, multinationella företag och utländska investerare är de som i första hand gynnas av liberaliseringen. De positiva följderna av avregleringen måste komma hela produktionskedjan till godo på ett rättvist och balanserat sätt.

Organisationen av produktionssektorn mot bakgrund av de nya handelsstrukturerna

3.23 Obalansen mellan de olika aktörerna i livsmedelskedjan inom EU skapar allvarliga problem för produktionssektorn, som inte kan tävla med den dominerande position som de stora detaljhandelskedjorna skaffat sig. Denna risk för en koncentration av större aktörer finns också i samband med utvecklingen av jordbruket söder om Medelhavet. Jordbrukarna kan komma att förlora kontakten med de nationella marknaderna och tvingas underkasta sig de stora detaljhandelskedjornas krav.

3.24 Jordbrukssektorns konkurrenskraft grundar sig inte enbart på en bättre produktion med avseende på pris och kvalitet. För att begreppet "konkurrenskraft" ska få en verklig innebörd är marknadsförings- och försäljningsstrategin särskilt viktig. Mot bakgrund av den långt drivna splittringen av sektorn kommer utan tvekan förstärkningen och utvecklingen av olika former för att koncentrera utbudet, såsom sammanslutningar av producenter, kooperativ, etc. att utgöra pelarna i den nya strategin.

⁽¹⁰⁾ "Impacts of trade liberalisation between the EU and Mediterranean countries", EU-MED AGPOL, utarbetad av CIHEAM- IAM Montpellier.

3.25 Att organisera producenterna i kooperativ är inte någon lätt uppgift. I södra Medelhavsområdet finns det många hinder för utvecklingen av jordbrukskooperativ, trots en begynnande lagstiftning som syftar till att skapa de rätta förutsättningarna. Bland de största problemen som kooperativen i Medelhavsområdet står inför återfinns följande: brist på personal som kan leda kooperativet som ett företag, brist på kapital, ett stort beroende av statligt stöd, stelbent lagstiftning och svårigheter att få tillträde till marknaderna. Om den kooperativa rörelsen ska lyckas måste den övervinna dessa problem och satsa på ett kollektivt orienterat tänkesätt. Det viktigaste kravet i hela Medelhavsområdet är dock att jordbrukarna ska kunna fortsätta med sin jordbruksverksamhet och inte tvingas bort från sektorn.

3.26 Genom att samarbeta och organisera sig kan jordbrukarna förbättra sin position och övervinna det stora handikapp som uppsplittringen mellan dem utgör. Framgångarna med det marockanska mejerikooperativet COPAG, som producerar 170 miljoner liter mjölk om året, vilket utgör 11 % av landets produktion, har blivit en förebild för andra sektorer. Kooperativet skapar mervärde, fördelar stödet och garanterar sina medlemmar ett minimipris. I länder som exempelvis Libanon startas emellertid en rad kooperativ endast därför att det är ett absolut krav för att få tillgång till de icke-statliga organisationernas utvecklingsprogram. Dessvärre upplöses kooperativen och försvinner då stödet upphör.

3.27 I länderna söder om Medelhavet krävs ett starkt stöd från de offentliga myndigheterna för att utveckla föreningsstrukturen och främja bildandet av partnerskap. Medlemskap i kooperativ bör uppmuntras för att dessa ska bli ett användbart och lönsamt instrument för jordbrukarna. Att starta ett kooperativ är dock inte synonymt med framgång. Det krävs driftighet och att man visar prov på entreprenörskap för att kunna konkurrera på en global marknad, och medlemmarnas intäkter måste konsolideras i syfte att ge dem bättre tillgång till råvaror, tjänster och marknader.

4. Sociala förändringar inom jordbruket i Medelhavsområdet

4.1 Frihandeln med jordbruksprodukter bör både främja och vara fullt förenlig med social utveckling och specifika regionala särdrag. Kommittén anser att de sociala kostnaderna i samband med en integrering i det globala handelsflödet kräver en detaljerad analys om man ska få en överblick över konsekvenserna av denna oundvikliga utveckling och kunna hjälpa de mest utsatta samhällsgrupperna att förbereda sig. Om man bara ser till torra makroekonomiska uppgifter förefaller det som om jordbruket inte är så betydelsefullt för Medelhavsländernas handel (7 % av exporten och 9 % av den totala importen), men jordbruksprodukterna har i verkligheten en mycket större politisk och social betydelse.

4.2 Den sociala utsattheten på landsbygden i Medelhavsområdet tar sig uttryck i fattigdom, arbetslöshet, avsaknad av infrastruktur, landförstörelse och avfolkning. I likhet med vad som hänt i EU-länderna kommer anpassningen till globaliseringen även i Medelhavsländerna att leda till nedläggning av jordbruk och avfolkning av de fattigaste landsbygdsområdena, samt ökande migrationsströmmar.

4.3 I syfte att mildra liberaliseringens negativa konsekvenser för landsbygden bör de nationella och regionala myndigheterna föra en effektiv politik när det gäller landsbygdsutveckling som kan förbättra de små jordbruksföretagens konkurrenskraft, skapa reella sysselsättningsalternativ för de jordbrukare som ser sig tvingade att lämna yrket och göra det möjligt för landsbygden att hantera och bemästra omvandlingen av en sektor som har en grundläggande betydelse för den samhällsekonomiska strukturen. Denna farliga tendens till avfolkning av landsbygden kan bara vändas om kvinnor och ungdomar framgångsrikt integreras i jordbrukssektorn.

Kvinnor och ungdomar: förändringsfaktorer

4.4 Det är kvinnorna och de unga som kan bli de som verkligen åstadkommer förändringar inom jordbruket i södra Medelhavsområdet om några år. I Medelhavsstrategin för hållbar utveckling förespråkar man utveckling av program som kan bidra till att stärka kvinnornas roll i beslutsprocesserna och i utbildningen av nya ledare inom jordbruket och i landsbygdsområdena, eftersom det är kvinnorna som kan åstadkomma förändringar genom sin förmåga till förnyelse och utveckling.

4.5 Kvinnorna blir allt aktivare inom jordbrukssektorn i Medelhavsområdet. Deras roll inom jordbruket blir allt mer betydelsefull, och de har en enorm potential mot bakgrund av den stora befolkningstillväxten, miljöförändringarna och det faktum att männen utvandrar till städerna eller andra mer välmående områden⁽¹⁾. Tyvärr finns det bara knapphändig officiell statistik som endast marginellt avspeglar kvinnornas verkliga insatser inom jordbruket.

4.6 I Medelhavsområdet har man utvecklat intressanta initiativ som syftar till att förbättra kvinnornas villkor på landsbygden. Medaprogrammet har gett finansiellt stöd till kooperativ som framställer arganolja och som drivs uteslutande av kvinnor i Marocko, och denna modell har spridits i Medelhavsområdet. I Libanon inrättades 2008 ett nationellt observationsorgan för kvinnor på landsbygden, Nowara⁽²⁾, vilket har bidragit till utvecklingen av en lång rad initiativ i syfte att främja jämställdhet mellan könen inom jordbrukssektorn med hjälp av program och verksamhet för att ge kvinnorna bättre tillgång till produktionsmedlen.

(1) Kvinnornas bidrag till jordbruksproduktionen är särskilt betydelsefull i områden med stor utvandring till stadsområden.

(2) För ytterligare information se www.nowaralebanon.org.

4.7 Det finns stora skillnader i hur kvinnor som arbetar inom jordbruket behandlas i de olika länderna. I Libanon arbetar endast 3,4 % av kvinnorna inom jordbruket, och en liknande situation finner man i Algeriet, där kvinnorna i mycket ringa utsträckning deltar i ekonomisk verksamhet. I Egypten däremot utgör kvinnorna 50 % av arbetskraften inom jordbruket, trots att de inte själva har laglig rätt att driva jordbruksföretag som de ärver. I Syrien är deras situation ännu sämre, eftersom de sociala konventionerna i praktiken tvingar dem att avstå från att äga mark. Marocko utmärker sig genom det stora antal kvinnor som arbetar inom jordbruket, cirka 60 %, och i Turkiet är denna andel uppe i 70 %. I dessa länder utför kvinnorna framför allt arbetsintensiva, manuella arbetsuppgifter. De ansvarar för skörd och förvaring av livsmedel och deltar i stor utsträckning i sådd, bevattning, kontroll av skadedjur och gödning.

4.8 De kvinnor som arbetar inom jordbruket i länderna i södra Medelhavsområdet kämpar mot en rad allvarliga handikapp som påverkar utvecklingen av deras arbete, bland annat utbredd analfabetism och avsaknad av utbildning, oavlönat arbete, begränsade möjligheter till ägande, utestängande från beslutsprocessen, sämre arbetsvillkor än männen, svårigheter att få lån, samt givetvis religiösa och sociala begränsningar som frångår kvinnornas alls beslutsrätt. Tyvärr är vägen ännu lång innan man uppnår lika möjligheter för kvinnor och män inom jordbruket och på landsbygden. Regeringarna i Medelhavsområdet måste följaktligen prioritera denna fråga⁽¹³⁾.

5. Jordbruket i Medelhavsområdet och klimatförändringarna

5.1 Alla vetenskapliga studier som hittills utarbetats är eniga om att det är Medelhavsområdet som kommer att påverkas mest av klimatförändringarna. De geografiska och klimatmässiga villkoren för jordbruket i dessa områden innebär att Medelhavsjordbruket är särskilt känsligt för de negativa effekterna av klimatförändringarna, särskilt mot bakgrund av befolkningstillväxten i Medelhavsområdet och behovet av att mångdubbla livsmedelsproduktionen, vilket FAO betonar. Bland dessa negativa effekter märks följande:

- Odlingen av vissa grödor upphör och den biologiska mångfalden minskar.
- Större ökenspridning och utbredning av torra områden.
- Nya skadedjurs- och sjukdomsangrepp.
- Mindre skördar och kraftigt fluktuerande produktion.
- Minskade vattentillgångar.

(13) Se Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om "Främjande av kvinnors företagande i Euromed-regionen", CESE1004/2007, 12.6.2007. Dessa frågor diskuterades även vid den andra ministerkonferensen om att stärka kvinnornas roll i samhället som hölls i Marrakech den 11–12 november 2009.

5.2 Arbetet med anpassningen till klimatförändringarna kräver brådskande åtgärder och lämpliga verktyg som ger möjlighet till en bättre riskhantering inom jordbruket, utveckling av nya, mer resistenta arter, samt teknisk rådgivning när det gäller det dagliga arbetet på jordbruksföretaget. Framför allt måste emellertid forskningen och den nya tekniken göras tillgängliga för jordbrukssektorn.

Sambandet mellan vatten och jordbruk

5.3 Det råder emellertid inget tvivel om att det element som påverkas mest av klimatförändringarna, och som samtidigt är det mest avgörande för jordbruket i Medelhavsområdet, är vattnet. EESK har redan vid flera tillfällen behandlat konsekvenserna av de minskade vattenresurserna för jordbruket ⁽¹⁴⁾, och vi vill även fortsättningsvis framhålla att den offentliga politiken måste fokuseras på åtgärder som främjar en mer hållbar användning av denna resurs. Utmaningen består i att fortsätta att skapa välbefinnande i form av jordbruksprodukter, mervärden, sysselsättning, etc. – allt detta medan de tillgängliga vattenresurserna minskar.

5.4 Centrumet Plan Bleu ⁽¹⁵⁾ har redan konstaterat att efterfrågan på vatten i södra och östra Medelhavsområdet kommer att öka med 25 % till 2025. Denna ökande efterfrågan ska hanteras under förhållanden som präglas av vattenbrist och minskad tillgång på denna dyrbara resurs. EESK anser att en hållbar vattenförvaltning inte uteslutande kan bestå i en begränsning av konstbevattningen, utan att den även måste baseras på bättre övervaknings- och moderniseringsåtgärder.

5.5 Konstbevattningen spelar en avgörande roll för jordbruket i Medelhavsområdet. Egyptens jordbruksareal konstbevattnas i sin helhet, och Marocko har för avsikt att öka den konstbevattnade arealen med 450 000 hektar. Israel är det land i världen som har störst teknisk kapacitet för att förvalta vattenresurserna, medan Tunisien med framgång har genomfört ett vattenförvaltningsprogram för konstbevattning som lovordats av både FAO och Världsbanken.

5.6 Den tunisiska regeringen har satsat på ett offentlig-privat partnerskap för genomförandet av sin strategiska plan. Inom ramen för denna strategi har man ingått kontrakt om jordbruksdrift innehållande incitament för jordbrukarna, program för förbättring av konstbevattnade arealer för att underlätta övergången till grödor med höga mervärden som kräver mindre vatten, fördelning av kvoterna i ett visst avrinningsområde, samt ett avgiftssystem som gjort det möjligt att täcka kostnaderna. Ett exempel på modernisering av konstbevattningen är den spanska regionen Andalusien, där man på endast 30 år lyckats halvera vattenbehovet per hektar.

5.7 EESK konstaterar att man utan dröjsmål måste tillämpa ny teknik som gör det möjligt att inte bara spara vatten utan även utnyttja denna värdefulla resurs på bästa möjliga sätt. När det gäller vattenförvaltningen inom jordbruket bör man undersöka olika möjligheter, exempelvis system för punktbevattning, rening och avsaltning av vattnet, ny infrastruktur, sorter som genetiskt är bättre anpassade till vattenbrist, utnyttjande av icke-konventionella vattenresurser, etc.

Bryssel den 18 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ Se EESK:s yttranden "Klimatförändringarna och jordbruket i Europa" (EUT C 27, 3.2.2009, s. 59) och "Vattenbrist och torka" (EUT C 224, 30.8.2008, s. 67).

⁽¹⁵⁾ Plan Bleu är ett centrum för samarbete på miljöområdet och utveckling av Medelhavsområdet inom ramen för Förenta nationernas miljöprogram, handlingsplanen för Medelhavet (UNEP/MAP).

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Främjande av de socioekonomiska aspekterna i förbindelserna mellan EU och Latinamerika”

(initiativyttrande)

(2010/C 347/07)

Föredragande: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

Vid plenarsessionen den 26 februari 2009 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett initiativyttrande om

”Främjande av de socioekonomiska aspekterna i förbindelserna mellan EU och Latinamerika”.

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 3 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 110 röster för, inga röster emot och 2 nedlagda röster.

1. Rekommendationer

1.1 Göra ett genombrott i det biregionala strategiska partnerskapet. Den nya globala situationen kräver enligt EESK:s mening en fördjupad politisk dialog och utarbetande av en ny, förstärkt agenda, som fokuserar såväl på det ömsesidiga beroendeförhållandet som på frågor som kräver bättre internationell lagstiftning, exempelvis miljöfrågor, ökad jämlikhet, migration, samt fred och säkerhet. På det biregionala området bör slutsatserna från toppmötet genomföras på ett effektivare sätt.

1.2 Inge ny drivkraft åt den traditionella politiken. Detta innebär att migrationsfrågorna görs till en av de centrala punkterna på den biregionala agendan. Dessutom bör man anlägga ett globalt perspektiv på den sociala sammanhållningen, vilket innebär ett ökat samarbete för att nå detta mål. Vidare bör det inrättas mekanismer för strukturell konvergens, och man bör uppmuntra utarbetande av sektorspolitik och utveckling av förhållanden som lägger grunden till anständiga arbetsvillkor. I associeringsavtalen bör man ta vederbörlig hänsyn till de existerande asymmetrierna genom att använda sig av instrument som exempelvis utvärdering av hållbarheten, ett faktiskt erkännande av principen om särskild och differentierad behandling för mindre utvecklade länder, införande av undantag och övergångsperioder i de sektorer där det är nödvändigt, samt ett differentierat fokus när det gäller utvecklingsarbetet. Samarbetet med de latinamerikanska medelinkomstländerna bör inriktas mot makroekonomisk stabilitet, stärkt institutionalitet, ökad konkurrenskraft och handelskapacitet, skattereformer, innovation och samarbete när det gäller utbildning, forskning och teknik.

1.3 Kommittén yrkar på att man tar hänsyn till de olika aspekterna av innovationens sociala dimension, bland annat betydelsen av de sociala och kulturella sammanhangen i de tekniska innovationsprocesserna, samt de sociala barriärerna, som exempelvis fattigdom, som försvarar innovation, de sociala konsekvenserna av innovationspolitiken och innovationens förmåga att

skapa en samhällsstruktur. Dessutom är det nödvändigt att den sociala innovation, som skapas av samhället och som härstammar från nedärvd, kollektiv eller praktisk kunskap och som bland annat kommer till uttryck på det sociala och miljömässiga området, införlivas med övervägandena och omvandlas till offentlig politik. Slutligen har det civila samhällets deltagande stor betydelse för att innovationsaktiviteterna och -politiken ska accepteras och införlivas.

1.4 Sätta det organiserade civila samhällets deltagande i fokus för det strategiska partnerskapet mellan EU och Latinamerika. EESK yrkar på att EU:s samarbetspolitik och den nya upplagan av programmet Eurosocial bland sina prioriteringar ska införliva en förstärkning av det civila samhällets organisationer och de instanser och organ som företräder civilsamhället i de latinamerikanska regionerna. Dessutom bör det inrättas en biregional samordningsmekanism för företrädarna för det civila samhällets organisationer i de båda regionerna, och EESK bör delta i styrelsen för den framtida stiftelsen EU–Latinamerika/Västindien. Vidare bör det organiserade civila samhället medverka i associeringsavtalen mellan EU och Latinamerika genom att det inrättas gemensamma rådgivande kommittéer och att det i avtalen införs särskilda kapitel med ett socialt, arbetsmarknadsmässigt och miljömässigt innehåll. Samtidigt bör det civila samhällets deltagande i det strategiska partnerskapet mellan EU och Mexiko institutionaliseras, och det organiserade civila samhällets organisationer bör delta i fastställandet och utarbetandet av programmet Eurosocial och i forumen för social sammanhållning mellan EU och Latinamerika.

1.5 När det gäller frihandelsavtal betonar EESK att en nödvändig förutsättning för EU-institutionernas underskrift måste vara att grundläggande mänskliga, sociala och arbetsrelaterade rättigheter respekteras. EESK anser det vara nödvändigt att man godkänner mekanismer för uppföljning, utvärdering och samråd med

avseende på avtalen, med möjlighet för det organiserade civila samhället att delta. Kommittén uppmanar särskilt kommissionen att insistera på dessa principer i de pågående förhandlingarna om frihandelsavtal med Colombia och Peru. EESK vill även att djupgående politiska diskussioner genomförs i institutionerna innan något som helst avtal kan utformas, och i synnerhet innan ett sådant kan ratificeras. Detta är i linje med ett löfte av kommissionsledamot Karel de Gucht. EESK och andra organisationer som företräder det civila samhället bör ges möjlighet att delta i diskussionerna.

2. En bra balans i förbindelserna mellan EU och Latinamerika

2.1 Det sjätte toppmötet mellan stats- och regeringschefer från EU, Latinamerika och Västindien kommer att äga rum i ett globalt, europeiskt och latinamerikanskt klimat som är mycket olik situationen för tio år sedan, då man vid toppmötet i Rio 1999 lade grunden till ett strategiskt partnerskap mellan EU och Latinamerika ⁽¹⁾.

2.2 Förbindelserna mellan EU och Latinamerika går över 30 år tillbaka i tiden, till lanseringen av den parlamentariska dialogen mellan Europaparlamentet och det latinamerikanska parlamentet (Parlatino), på 1970-talet, San José-processen och dialogen mellan EG och Riogruppen. Trots att det civila samhällets organisationer skulle önska att förbindelserna hade utvecklats mer och att vissa associeringsavtal hade undertecknats redan för flera år sedan, samt att slutsatserna från toppmötena i mycket högre grad verkligen beaktades, kan man inte bortse från att samarbetet fått en rad mycket positiva resultat. Under 1980-talet präglades förbindelserna av behovet av fred och demokrati, vilket kom till uttryck i Europeiska gemenskapens stora bidrag till fredsprocessen i Centralamerika. Senare gav EU impulser till regionalismen och det biregionala strategiska partnerskapet med ett differentierat perspektiv för varje underregion, liksom förvaltning av de gemensamma utmaningarna till följd av globaliseringen, exempelvis miljörisiker, energifrågor, livsmedelssäkerhet, migration och åtgärder i samband med den finansiella och ekonomiska krisen. På den biregionala agendan har man nu fört upp målsättningen om social sammanhållning och tillhandahållandet av globala och regionala kollektiva nyttigheter. Förbindelserna mellan de båda regionerna har även påverkat den globala förvaltningen genom sitt försvar av en effektiv multilateralism. Såsom framgår av kommissionens senaste meddelande ⁽²⁾ har vissa konkreta instrument inrättats, först och främst toppmötena, samt vissa åtgärder som syftar till att upprätta en rad associeringsavtal av den typ som redan undertecknats med Chile och Mexico. Strategiska partnerskap har också ingåtts med både Brasilien och Mexiko. I syfte att stödja sektorspolitiken har man inrättat instrument som EurosociAL-programmet, EuroClima och andra program på utbildningsområdet. Dessutom har man inrättat den parlamentariska församlingen EU–Latinamerika (EuroLat). EU är fortfarande

den största investeraren i regionen, den näst största handelspartnern och den störste givaren av utvecklingsbistånd.

2.3 När det gäller det civila samhället har det inrättats ett nätverk av förbindelser med det organiserade civila samhällets företrädare i de latinamerikanska underregionerna. Vidare har aktiva insatser gjorts för en bättre samordning mellan de olika sektorerna (företagen, fackföreningarna och den tredje sektorn) på båda kontinenterna, och samarbetet med de regionala parlamenten har förbättrats. Kommittén har status som observatör i den parlamentariska församlingen EuroLat, med vilken man undertecknat ett samarbetsprotokoll som även är öppet för motsvarande institutioner i Latinamerika. Inom ramen för det strategiska partnerskapet mellan EU och Brasilien har man inrättat en rundabordskonferens mellan EESK och Brasiliens råd för ekonomisk och social utveckling (CDES). Kommittén har å sin sida bidragit till att stärka de organisationer inom det civila samhället som deltar i de subregionala integrationsprocesserna i Latinamerika. Vidare har en rad åtgärder – ännu ej tillfredsställande – vidtagits för att det organiserade civila samhället ska kunna delta i förhandlingarna, samt när det gäller erkännandet av principen om att uppföljnings- och samrådsmekanismerna ska vara en institutionell del av associeringsavtalen, samt nödvändigheten av att sådana avtal innehåller en social, sysselsättningsmässig och miljömässig dimension.

3. På väg mot ett genombrott i det biregionala strategiska partnerskapet

3.1 Den nya politiska situationen präglas i dag av en global ekonomisk kris, utmaningarna på miljöområdet, Asiens ekonomiska framgångar, de avbrutna WTO-förhandlingarna, ökande migrationsströmmar, intensifieringen av alla aspekter av syd-syd-förbindelserna och uppkomsten av nya forum för globala styrelseformer, exempelvis G-20 och BRIK-länderna. I detta sammanhang spelar utvecklingsländerna en allt större roll, som bör utvidgas till andra organ som de internationella finansinstitutioner ⁽³⁾ och de olika FN-organen. För att uppnå allt detta krävs det att dagordningen för förbindelserna mellan EU och Latinamerika uppdateras, och att det inrättas mer specifika och funktionella mekanismer för att genomföra slutsatserna från toppmötena och alla aspekter av de bilaterala förbindelserna.

3.2 Samtidigt ser nya projekt dagens ljus i Latinamerika, exempelvis Sydamerikanska nationernas union (Unasur), som fokuserar mer på den politiska, säkerhetsmässiga och försvarsmässiga dimensionen, infrastrukturen, samt samordningen av energi- och finanspolitiken. Vidare har krisen tydligt visat att det blir allt viktigare med en samarbetspolitik på det internationella området, vilket återspeglas i det faktum att frågor som inte är relaterade till handeln har fått större betydelse på den biregionala dagordningen, exempelvis miljörisiker, energi, livsmedels- och näringsssäkerhet, migration, fattigdom och ojämlikhet, internationell finansiell stabilitet.

⁽¹⁾ Följande toppmöten har ägt rum: Rio de Janeiro 1999, Madrid 2002, Mexiko 2004, Wien 2006 och Lima 2008.

⁽²⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – "Europeiska unionen och Latinamerika: Globala aktörer i partnerskap", KOM(2009) 495, s. 3.

⁽³⁾ Se i detta sammanhang EESK:s rekommendationer i "Ett program för Europa": "EU [...] bör verka för att utvecklingsländerna ska få ökat inflytande i de internationella institutionerna, framför allt inom IMF och Världsbanken".

3.3 EESK anser att denna nya etapp kräver en förstärkt politisk dialog och en ny agenda, som fokuserar såväl på det ömsesidiga beroendeförhållandet som på frågor som kräver förstärkt och bättre internationell lagstiftning, exempelvis miljöfrågor, migration, den ökande ojämlikheten samt fred och säkerhet. Detta bör omfatta utarbetande av gemensamma planer för att ta itu med de sociala konsekvenserna av den ekonomiska och finansiella krisen och ett förstärkt samarbete med avseende på de negativa effekterna av klimatförändringarna, förändringen av vår energimodell, forskning och utveckling samt globala styrelseformer. Samtidigt är det nödvändigt att även fortsättningsvis hålla fast vid de biregionala förbindelsernas traditionella mål, nämligen främjande av social sammanhållning, regional integration, samt intensifiering och anpassning av samarbetsprogrammen. De associeringsavtal som håller på att utarbetas behöver nya impulser, och det bör införas klausuler som tar mer hänsyn till avsaknaden av symmetri och som säkerställer en bättre social sammanhållning. Även om förslaget skulle kunna förbättras är kommittén positivt inställd till kommissionens tillkännagivande om att man har för avsikt att inrätta ett investeringsinstrument för Latinamerika som ska främja såväl den regionala integrationen och förbindelserna mellan regionerna som utvecklingen av sektorspolitiken, stärka den del av avtalen som berör den sociala sammanhållningen – förutom andra åtgärder av ekonomisk och social karaktär – samt ge nya impulser till initiativ, i syfte att inrätta sammanhållningsfonder, som exempelvis Mercosurs redan inrättade fond för strukturell konvergens, FOCEM, och den aviserade sammanhållningsfonden inom ramen för det avtal om en tullunion som antogs av Centralamerika 2007.

4. En större medverkan från det organiserade civila samhället i de strategiska partnerskapets mål och program

4.1 I överensstämmelse med erfarenheterna från den europeiska integrationen anser EESK att om det strategiska biregionala partnerskapet och dess politiska, ekonomiska och sociala målsättningar ska kunna stärkas måste det organiserade civila samhället delta på ett mycket mer målinriktat, strukturerat och effektivt sätt på alla stadier. Social delaktighet är av avgörande betydelse om förbindelserna ska bli öppnare, mera kända och för att de olika organen ska känna sig mer delaktiga och för att säkerställa att de gemensamma medlen används på ett effektivt sätt. Förbindelserna mellan EU och länderna i Latinamerika och Västindien inleddes för över 30 år sedan med utgångspunkt i de band som knöts mellan olika politiska grupperingar och samhällsorganisationer. Därför kan den biregionala dialogen inte enbart återupplivas genom att nya frågor förs upp på dagordningen, eller genom att den görs mera smidig och effektiv. Olika aktörer och sektorer måste också ges möjlighet att delta i dialogen.

4.2 I syfte att påskynda och legitimera de regionala integrationsprocesserna är det således av avgörande betydelse att det civila samhällets organisationer arbetar nedifrån och upp. Att genomföra en offentlig politik för social sammanhållning gör det nödvändigt att inrätta och stärka de sociala institutioner som berörs. EESK uppmanar därför kommissionen att i samband med förnyelsen av programmet EurosociAL, överväga att inrätta ett program i syfte att stärka det organiserade civila samhällets organisationer och de instanser och organ som företräder civilsamhället i regionerna.

4.3 Vi instämmer till fullo i det biregionala strategiska partnerskapets mål om ett mer konkret och funktionellt handlingsprogram som kan följas upp och utvärderas. För att det ska vara så effektivt som möjligt bör bland annat deltagandet av de olika organ som företräder det organiserade civila samhället i Latinamerika och EU vara maximalt strukturerat. Detta gäller Mercosurs rådgivande socioekonomiska råd, den rådgivande kommittén för det centralamerikanska integrationssystemet (CC-SICA), arbetsgivarnas respektive arbetstagarnas konsultativa råd inom Andinska gemenskapen, det andinska konsultativa rådet för ursprungsbe-folkningar och det andinska konsumentrådet, andra organ som eventuellt inrättas i Chile och Mexiko samt EESK. Alla dessa organ kan på ett positivt sätt bidra till utvecklingen av politikområden som exempelvis social sammanhållning, klimatförändringarna, innovation, migration och godtagbara arbetsförhållanden, etc., vilka kan komma att antas på toppmötet och utgöra en del av den biregionala agendan. Mot denna bakgrund erbjuder sig kommittén att hjälpa till med att skapa en grogrund för en biregional samordningsmekanism för de organisationer som företräder det civila samhället i de båda regionerna och som kan vidarebefordra sådana bidrag i perioderna mellan toppmötena EU och Latinamerika.

4.4 EESK gläder sig över den aviserade stiftelsen EU–Latinamerika/Västindien, som ska bli ett forum för förberedelser och uppföljning, samt, i vissa fall för genomförandet av mandaten från toppmötena. Vi anser att den roll som denna stiftelse kan spela med avseende på att organisera och engagera olika aktörer kan vara mycket positiv. I egenskap av det organ som i störst utsträckning företräder det organiserade civila samhället i EU begär EESK att få delta i styrelsen för den framtida stiftelsen EU–Latinamerika/Västindien.

4.5 I likhet med vad som efterlysts i samband med alla tidigare toppmöten bör det organiserade civila samhällets deltagande återspeglas i associeringsavtalen genom att det i samband med dessa avtal inrättas gemensamma rådgivande kommittéer. Vidare bör det införas en social, sysselsättningsmässig och miljömässig dimension i avtalen, och det civila samhället bör medverka och konsulteras när det gäller konsekvensanalyserna i samband med dessa avtal.

4.6 I linje med att det civila samhällets deltagande erkänts på båda sidor i det strategiska partnerskapet mellan EU och Brasilien genom inrättandet av en rundabordskonferens mellan organisationer som företräder det civila samhället kräver EESK att det skapas möjligheter för ett liknande deltagande i det strategiska partnerskapet mellan Mexiko och EU.

4.7 EESK anser att om det organiserade civila samhället verkligen ska kunna integreras i det biregionala strategiska partnerskapet måste dess samarbete med den parlamentariska församlingen EU–Latinamerika (EuroLat) fördjupas. I detta syfte kommer kommittén att utforma ett effektivt system för att kommunicera med EuroLat, och i egenskap av observatör i denna församling kommer kommittén att förmedla det civila samhällets bidrag med avseende på de frågor som debatteras och som församlingen enas om. Inrättandet av den biregionala samordningsmekanism som avses i punkt 4.3 kommer i mycket hög grad att bidra till detta.

4.8 EESK efterlyser ett större deltagande från arbetsmarknadsorganisationerna när det gäller att fastställa och genomföra den andra delen av programmet EurosociAL. Vi anser även att vi skulle kunna bidra mer effektivt till forumet för social sammanhållning om vi vore mer involverade i förberedelserna och genomförandet.

5. De socioekonomiska aspekterna när det gäller förbindelserna mellan EU och Latinamerika

5.1 Invandringspolitiken i EU och Latinamerika

5.1.1 De växande migrationsströmmarna från Latinamerika till Europa kräver att dialogen om migration placeras högt upp på den biregionala agendan. Det är också nödvändigt att ingå avtal som prioriterar utveckling av en förebyggande migrationspolitik som innebär lagliga möjligheter till invandring och främjar en adekvat integrationspolitik. Följaktligen måste migranternas grundläggande rättigheter garanteras, särskilt de arbetsmässiga och sociala rättigheterna. Vidare behövs det överenskommelser om erkännande av invandrades yrkeskvalifikationer, och förfarandena för temporär invandring och familjeåterförening för invandrade arbetare inom EU bör underlättas. Det bör även upprättas avtal i avsikt att främja invandrarnas rättighet att delta i det politiska livet. Samtidigt måste man säkra en ömsesidigt likartad behandling för migranter från EU till Latinamerika.

5.1.2 När det gäller migrationsströmmar, såväl tillfälliga (utstationerade arbetstagare) som varaktiga (traditionell emigration), bör man finna lösningar för att undvika att tillfälligt utstationerade arbetstagare, som skickas från EU till Latinamerika eller tvärtom i samband med tillhandahållande av tjänster eller företagsinvesteringar, tvingas betala dubbla sociala avgifter, både i ursprungslandet och i det land där de arbetar. Dessa dubbla sociala avgifter skulle kunna undvikas med hjälp av bilaterala instrument som säkerställer att en enda lagstiftning tillämpas.

5.1.3 När det gäller de mer traditionella formerna av emigration är det absolut nödvändigt att lagstifta om att sociala trygghetsförmåner kan medföras utomlands, särskilt ålderspensioner. Om såväl EU som Latinamerika erkänner och inför sådana mekanismer, som är likvärdiga med dem som redan finns på andra områden, skulle detta främja de institutionella förbindelserna och förbättra de migrerande arbetstagarnas situation, eftersom dessa skulle kunna återvända till sina hemländer efter pensioneringen med den pension de tjänat in genom sitt arbete och sina sociala avgifter.

5.1.4 I syfte att undvika att migrerande arbetstagare tvingas till kortvariga familjeåterföreningar – och följaktligen rycks upp från hemlandet – skulle familjeförmåner kunna erkännas då en arbetstagare arbetar i ett land och familjemedlemmarna bor i ett annat land. Detta skulle göra det möjligt att flytta rättigheterna i stället för familjerna, vilket skulle gynna alla parter. I detta avseende, och

som ett första steg, bör vi sträva efter att befintliga associeringsavtal och de som håller på att framförhandlas innehåller bestämmelser om sociala trygghetsförmåner liknande de som finns i Europa-Medelhavsavtalen⁽⁴⁾. Mot bakgrund av att det finns ett multilateralt latinamerikanskt avtal om sociala trygghetsförmåner⁽⁵⁾ och EU:s förordning (EG) nr 883/2004 skulle man kunna undersöka möjligheten att samordna dessa båda instrument, vilket skulle gynna både arbetstagarna och företagen. Detta skulle bidra till att förbättra de ekonomiska och sociala förbindelserna mellan EU och Latinamerika.

5.1.5 EESK anser att det är mycket viktigt att frågan om migration mellan EU och Latinamerika och Västindien finns med bland de prioriterade åtgärderna i det kommande programmet EurosociAL II. Vi förespråkar även att Europaparlamentets förslag om att inrätta ett biregionalt observationsorgan för migration genomförs.

5.2 Social sammanhållning

5.2.1 EU:s erfarenhet är att sammanhållningspolitiken utöver strukturfonderna kräver en övergripande och konsekvent strategi som omfattar en rad politikområden, från makroekonomisk stabilitet till bekämpning av diskriminering. Sammanhållningen beror framför allt på den nationella politiken och de nationella resurserna, och därför bör Latinamerika lägga större vikt vid inrikespolitiken, exempelvis skattepolitiken, det sociala skyddet och en aktiv politik som främjar konkurrenskraften och godtagbara arbetsförhållanden.

5.2.2 Att främja den sociala sammanhållningen i samband med de regionala integrationsprocesserna innebär i sin tur att man måste vidta en rad åtgärder. Dessa sträcker sig från att erkänna att det existerar asymmetrier mellan olika länder och regioner till andra åtgärder, exempelvis infrastruktur, sammanhållningsfonder, harmonisering av lagstiftningen, lagstiftningsåtgärder, effektiva mekanismer för tvistlösning, harmonisering av arbetslagstiftningen, gemensam förvaltning av migration, industripolitik samt stöd till produktionssektorn. Utöver ett uteslutande institutionellt fokus anser vi att man inom det biregionala partnerskapet bör utveckla sektorsdialogerna för att kunna utarbeta en biregional handlingsplan som verkligen främjar integrationen och bidrar till ekonomisk och social konvergens i denna region genom att ta itu med de interna asymmetrierna mellan länderna och regionerna.

5.2.3 EESK anser att den avgörande drivkraften hos ett demokratiskt ramverk för arbetsmarknadsrelationer, allt fler arbeten med anständiga villkor, legaliseringen av den svarta ekonomin, det sociala skyddet samt kollektivförhandlingarna och den sociala dialogen samtliga är mycket viktiga faktorer för den sociala sammanhållningen. Vi förordar därför att arbetsmarknadens parter deltar i EurosociAL II i samband med utvärderingen av de första erfarenheterna från EurosociAL-programmet samt i utformningen och förvaltningen av efterföljaren.

⁽⁴⁾ Rådets och kommissionens beslut av den 24 januari 2000 om ingående av Europa-Medelhavsavtalet om upprättande av en associering mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Konungariket Marocko, å andra sidan, (2000/204/EG, EKSG) – EGT L 70, 18.3.2000, s. 1 – se särskilt artiklarna 64–68.

⁽⁵⁾ http://www.oiss.org/IMG/pdf/Convenio_2007_esp.pdf.

5.2.4 EESK anser att det är mycket viktigt för den sociala sammanhållningen att urbefolkningarnas rättigheter erkänns, såsom de fastställs i ILO:s konvention nr 169 från 1989 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder.

5.3 Associeringsavtal

5.3.1 För att dels underlätta de pågående förhandlingarna om associeringsavtal, dels bidra till de biregionala målsättningarna om social sammanhållning anser vi att det är nödvändigt att man i dessa avtal, som för med sig långtgående ekonomiska liberaliseringsprocesser, tar rimlig hänsyn till de existerande asymmetrierna mellan de berörda latinamerikanska regionerna och EU. För att kunna göra detta bör man använda sig av instrument som exempelvis utvärdering av hållbarheten (bland annat det organiserade civila samhällets kontinuerliga deltagande i konsekvensanalyserna), erkännande av principen om särskild och differentierad behandling för mindre utvecklade länder, införande av undantag och övergångsperioder i de sektorer där det är nödvändigt, ett differentierat fokus när det gäller utvecklingsarbetet, samt incitament i form av konvergensmedel.

5.3.2 EESK anser också att det är nödvändigt att EU fortsätter att stödja de regionala integrationsprocesserna i Latinamerika. Kommittén tror också att både de flerparts-förhandlingar som inletts med vissa länder och de strategiska partnerskap som upprättats med andra bör kunna bidra till att man når goda resultat inom regionala avtal och att integrationen stärks. I detta syfte bör man använda sig av en strategi och de åtgärder som anges i punkt 5.2.2 bör tillämpas. För kommittén är detta en grundförutsättning för det biregionala strategiska partnerskapet och ett grundläggande villkor för att Europa och Latinamerika ska bli globala partner i ett multilateralt styresskick.

5.3.3 EESK hävdar att bestämmelserna om det civila samhällets deltagande i associeringsavtalet EU-Chile måste utvecklas och tillämpas. I detta syfte yrkar vi på att man inleder ett samråd med EESK och företrädare för det civila samhällets organisationer i Chile. Kommittén uppmanar även det gemensamma rådet EU-Mexiko att inrätta en gemensam rådgivande kommitté med uppgift att följa upp arbetet och samråda med det civila samhället enligt avtalet.

5.4 Samarbete

5.4.1 Under de senaste åren har det gjorts stora ansträngningar i syfte att anpassa EU:s utvecklingsamarbete till förändringarna i utvecklingsagendan, bland annat när det gäller de aspekter som berör medelinkomstländer. Utan att det behöver innebära att EU upphör med att avsätta resurser i första hand till låginkomstländerna i denna region anser vi att samarbetet med medelinkomstländerna bör fortsätta, och att det bör riktas mot strategiska mål som makroekonomisk stabilitet och ett stabilt finanssystem, en effektiv offentlig politik, skattereformer, produktionskapacitet och investeringar i humankapital, innovation samt stöd till de sociala aktörerna i deras egenskap av initiativtagare till institutionella och lagstiftningsmässiga förändringar.

5.4.2 För att associeringsavtalska kunna ingås krävs bättre anpassning av samarbetsprogrammen så att de stöder politiken för anpassning av produktionsprocesserna och ökad konkurrenskraft, med särskild betoning på de små och medelstora företagens kapacitet, handelslättnader och fysiska förbindelser med marknaderna.

5.4.3 Samtidigt bör man stärka kapaciteten på handelsområdet och underlätta för en gemensam politik inom ramen för de regionala integrationsprocesserna i syfte att främja social och territoriell sammanhållning och minska de interna asymmetrierna. Samarbetet när det gäller utbildning, vetenskap och teknik kan i sin tur stödja anpassningen av produktionsprocesserna och den nationella politiken på området forskning, utveckling och innovation, både genom offentliga institutioner och genom program för att stimulera den privata sektorn.

6. Innovation, anpassning av produktionsprocesserna och utveckling

6.1 Inför det sjätte toppmötet mellan EU och Latinamerika/Västindien har regeringarna beslutat att koncentrera sina diskussioner på innovation. Innovation är en av de viktigaste – om inte den viktigaste – drivkraften för utveckling. Den är avgörande för att skapa en grund för långsiktiga, bestående perioder med tillväxt och välstånd.

6.2 fortsättningsvis är en central faktor när det gäller tekniska framsteg spelar innovationen nu en allt större roll inom andra produktionssektorer, exempelvis service-, jordbruks- och energisektorerna, och den är därför av avgörande betydelse för att produktiviteten ska öka på många andra områden.

6.3 Innovation är också en avgörande faktor för två viktiga tendenser som kännetecknar globaliseringen av ekonomin, nämligen utvecklingen av en kunskapsbaserad ekonomi och övergången till en hållbar ekonomi. På dessa områden är det absolut nödvändigt att det finns en koppling mellan innovationens globala och lokala dimension.

6.4 EESK ämnar föreslå sina systerorganisationer i Latinamerika att man vid det sjätte toppmötet mellan EU och Latinamerika/Västindien ska utfärda en förklaring om hur betydelsefull innovationen är för anpassningen av produktionsprocesserna, utvecklingen och den sociala sammanhållningen, samt om de olika aspekter av den sociala dimensionen som innovationen för med sig. Detta är särskilt relevant i samband med de biregionala förbindelserna nu då målet med dessa förbindelser är att inrätta ett "nät" av associeringsavtal, inklusive frihandelsområden. De ambitiösa målen för den ekonomiska liberaliseringen i dessa avtal, som anses vara av typen "WTO plus", eftersom de går längre än WTO-förhandlingarna, kan medföra stora utgifter för justeringar som man måste försöka komma till rätta med genom en aktiv politik för anpassning och modernisering av produktionen och en förbättring av konkurrenskraften. Inrättandet av nationella system för forskning, innovation och utveckling bör därvid spela en mycket framträdande roll.

6.5 Tekniköverföringen är en särskilt relevant aspekt på grund av dess nyckelroll i innovationsprocessen. Associeringsavtalens höga krav när det gäller skydd av immateriella rättigheter kan vara ett incitament till eller en garanti för tekniköverföring från de europeiska investerarna, men de kan samtidigt utgöra en betydande barriär för utveckling och överföring av teknik och innovationer, vilket en rad regeringar i denna region har påpekat. Mot denna bakgrund är det särskilt viktigt att dessa avtal blir mer flexibla och att de innehåller klausuler som visar att det finns viktiga asymmetrier mellan de båda regionerna på detta område. Som tidigare nämnts bör de omfatta EU:s utvecklingssamarbete.

6.6 EU har redan ett stort antal instrument för samarbetet med Latinamerika på områdena forskning, utveckling och innovation. De instrument som anges i det sjunde ramprogrammet och de avtal om tekniskt samarbete som ingåtts med de relativt sett mest utvecklade länderna i regionen bör särskilt nämnas, liksom program för utdelning av stipendier och biregionalt akademiskt samarbete (Albán, ALFA), samt de program som förvaltas av kommissionens generaldirektorat för utbildning. Tills vidare finns det emellertid inte någon integrerad strategi som samlar alla dessa instrument och sammankopplar dem med målen för det biregionala partnerskapet. Det är absolut nödvändigt att övervinna den nuvarande spridningen av instrumenten, särskilt inom kommissionen, och se till att de bidrar till att förstärka ländernas kapacitet i fråga om forskning, utveckling och innovation. I detta sammanhang är det på sin plats att påminna om hur viktigt det är att skapa ett gemensamt område för högre utbildning och forskning för EU och Latinamerika/Västindien som en del av det biregionala "strategiska partnerskapet", samt att utarbeta en gemensam innovations- och utvecklingsagenda för de båda regionerna. Samarbetet när det gäller utbildning, vetenskap och teknik kan vara ett stöd för anpassningen av produktionsprocesserna och den nationella politiken på områdena forskning, utveckling och innovation.

6.7 Innovationen berör också många andra områden som har betydelse för det biregionala partnerskapet, bland annat högre levnadsstandard och livskvalitet för befolkningen genom dess konsekvenser i form av exempelvis ökad livsmedelsproduktion, varigenom den bidrar till att det finns tillräckligt med livsmedel. Detta gäller även användandet av innovativa metoder, innovativ teknik, och innovativa produkter och tjänster på områden som exempelvis hälso- och sjukvård, utbildning och socialt skydd. På så sätt underlättas tillgången till sådana tjänster för vissa delar av befolkningen, och man undviker diskriminering i samband med användandet av informations- och kommunikationsteknik. Den nya tekniken för produktion av förnybar energi, samt för att förbättra energieffektiviteten och minska föroreningarna från fossila bränslen är andra exempel på innovationens betydelse för att förbättra medborgarnas livskvalitet, liksom sådan teknik som bidrar till att lösa problemen med tillgång till dricksvatten och till att hejda ökenspridningen ⁽⁶⁾.

6.8 Det råder enighet om att de tre pelare som innovation bygger på är kunskaper, institutioner och företag. Följaktligen är det universiteten, de offentliga institutionerna och produktionsanläggningarna som till stor del spelar huvudrollen i innovationsprocessen. Innovation kan emellertid ha sin grund i olika typer av

kunskaper, exempelvis vetenskapliga, tekniska, nedärvda eller ackumulerade kunskaper (till exempel lokalbefolkningen som känner till växternas egenskaper eller kvalificerad arbetskraft på ett företag). På samma sätt hänvisar man då man talar om institutioner (andra än marknadsinstitutioner) till olika organ och andra offentliga institutioner, men det finns även andra slags institutioner som är viktiga för att främja innovation, till exempel sådana som reglerar villkoren på arbetsmarknaden. Slutligen berör innovation inte enbart produktionssektorn och företagen utan även den sociala sektorn (hälsa, utbildning, bostäder, försvar, rättssväsende och säkerhet) och miljön (vattnet, marken, den biologiska mångfalden, avskogning, etc.).

6.9 Inom den teoretiska analysen erkänns behovet av att betrakta innovationen utifrån en social helhetssyn, genom att se den som ett system som påverkar samhället i sin helhet och alla dess sektorer och som innefattar en hel rad aspekter, från de rent vetenskapliga och tekniska till de sociala och institutionella. På 1990-talet började man införliva de sociokulturella och organisatoriska aspekterna av detta fenomen, vilka man tidigare inte fäst något större avseende vid. I ett historiskt perspektiv går teknisk innovation hand i hand med social innovation eller innovationens sociala dimension och omvänt. Länken mellan social innovation och ekonomisk utveckling är uppenbar, och därför kan innovationens sociala dimension betraktas som avgörande, särskilt i samband med en begynnande strukturell utveckling.

6.10 Ett annat viktigt kännemärke i fråga om innovation är dess förmåga att generera en samhällsstruktur genom att skapa sociala band mellan individer, grupper, kollektiv och institutioner på grundval av grundläggande konsensus (allmänintresset, det gemensamma intresset, en gemensam framtid, etc.). Dessa förbindelser kan skapa sociala förhållanden som är gynnsamma för införande, integration och spridning av innovationer.

6.11 Å andra sidan får man inte glömma att existensen av sociala barriärer som fattigdom är en objektiv broms för innovationsprocessen. För det första därför att de skapar begränsningar när det gäller produktionsökningar till följd av innovationen, på grund av avsaknad av en solvent efterfrågan. För det andra därför att det saknas humankapital som kan främja och utveckla innovationerna.

6.12 Utöver vad som redan anförts ovan är innovation ett resultat av en komplex serie förbindelser mellan aktörer som producerar, distribuerar och använder olika former av kunskaper. I många fall – exempelvis näringslivs- och utvecklingskluster – kräver innovation en stark regional och lokal dynamik, vilket är omöjligt utan deltagande av det civila samhällets organisationer. Innovation innebär en genomgripande kulturell förändring, där den sätts i centrum för de ekonomiska och sociala strategierna. På företagsnivå kräver innovationen långsiktiga och dyrbara investeringar. Detta förutsätter social acceptans av förändringarna och arbetsmarknadsrelationer grundade på förhandling och samförstånd. Vidare behövs det strategier för utbildning av humankapitalet på alla nivåer, bland annat via yrkesutbildning och vuxenutbildning.

(6) Sammanfattning av de förberedande diskussionerna inför det 19:e toppmötet om innovation som ägde rum i Estoril i november 2009. Ibero-amerikanska generalsekretariatet.

6.13 Mot bakgrund av ovanstående kan man dra följande slutsats: innovationens sociala dimension har stor betydelse. För att undvika den risk som ett teknokratiskt synsätt på innovation innebär är det viktigt att framhålla betydelsen av samhällets deltagande och de institutionella ramar som möjliggör och driver på

innovation. Detta är särskilt betydelsefullt för EESK, som efterlyser ett reellt deltagande av de sociala aktörerna och de organisationer som företräder dem i förslag som berör humankapitalet och mera generellt införlivandet av den sociala dimensionen i den handlingsplan för innovation som ska utarbetas på toppmötet.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förbindelserna mellan EU och Marocko"

(initiativyttrande)

(2010/C 347/08)

Föredragande: **Margarita LÓPEZ ALMENDÁRIZ**

Den 16 juli 2009 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

"Förbindelserna mellan EU och Marocko".

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 7 januari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 187 röster för, 2 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK fäster största vikt vid Marockos åtagande att inrätta ett ekonomiskt och socialt råd, och hoppas att det kommer att kunna ske inom utsatta tidsgränser. Framsteg har redan gjorts vad gäller genomförandet; i oktober i år godkände ministerrådet ett förslag till en rättsakt om inrättande av denna nya institution som ska läggas fram för det marockanska parlamentet för godkännande. Det ekonomiska och sociala rådet förväntas inleda sin verksamhet under de kommande månaderna. Det kommer att bestå av företrädare för samhällets aktiva och produktiva krafter, framför allt av arbetsmarknads- och företagarorganisationer och andra relevanta sammanslutningar. Under alla omständigheter står EESK till tjänst med sin erfarenhet och sakkunskap för att bidra till genomförandet.

1.2 EESK rekommenderar att statscheferna vid det första toppmötet EU–Marocko under det spanska ordförandeskapet första halvåret 2010 ger EESK och Marockos framtida ekonomiska och sociala råd i uppdrag att inrätta ett strukturerat samarbete för att det organiserade civila samhället aktivt ska kunna delta.

1.3 EESK ser positivt på att den marockanska regeringen förbundit sig att införliva gemenskapens regelverk i sin lagstiftning, trots att Marocko inte tillhör EU:s medlemsstater. Detta kommer i framtiden att göra det lättare för landet att i större utsträckning delta på EU:s inre marknad. Införandet av regelverket leder till ökad effektivitet i olika samråds- och förhandlingsorgan, som styrs av principerna om representativitet och oberoende. De bör

få tillräckliga resurser så att de kan utföra sitt arbete, och deras rätt att ta del av information och nödvändiga dokument bör erkännas.

1.4 Mot bakgrund av den process som har lett fram till att Marocko fått en framskjuten ställning i förbindelserna med EU, efter associeringsrådets beslut i Luxemburg den 13 oktober 2008, uppskattar EESK de ansträngningar som landet gör i syfte att fortsätta att räknas som EU:s viktigaste samarbetspartner i denna del av världen. Precis som när det gäller andra länder, t.ex. EES-länderna, är det uppmuntrande för de marockanska myndigheterna att deras land får en framskjuten ställning samtidigt som man fördjupar sina åtaganden gentemot EU och i allt större utsträckning erkänner gemenskapens regelverk på samtliga områden, även när det gäller det sociala området och mänskliga rättigheter.

1.5 De förändringar som äger rum välkomnas naturligtvis, men många reformer kvarstår att genomföras innan Marocko kan betraktas som ett utvecklat land med fullständiga garantier.

1.6 EESK anser att man ännu inte utnyttjat alla de möjligheter som finns för att utveckla olika aspekter av förbindelserna med Marocko. Framför allt är det viktigt att här ta hänsyn till vilka fördelarna blir för Marocko. Reformerna för att öppna upp nya sektorer för handel med tjänster och investeringar måste påskyndas. Nyföretagande måste främjas på båda sidor, och de institutionella relationerna bör underlättas genom att ett företagsvänligt klimat och olika forum för dialog främjas. Det bilaterala samarbetet, särskilt med övriga länder i Medelhavsområdet, bör stärkas genom externa initiativ av gemensamt intresse i syfte att främja den regionala integrationen, på såväl det ekonomiska och sociala som det miljömässiga planet.

1.7 Vidare är det mycket viktigt att se till att det civila samhället deltar i utvecklingen på detta område. Som redan nämnts ser EESK mycket positivt på att det inrättas ett rådgivande ekonomiskt och socialt råd, och vi vill uppmana de marockanska myndigheterna att genomföra offentliga samråd i samband med detta. Grundvalarna för detta organ bör vara representativitet, oberoende och legitimitet. Vår erfarenhet visar att för att med framgång inrätta en sådan institution krävs det samlade insatser av det civila samhällets olika sektorer och de marockanska myndigheterna, samt rättvisa villkor i fråga om de olika organisationernas representation. Organisationerna bör fritt utse sina företrädare. Det faktum att det inrättas ett ekonomiskt och socialt råd i Marocko får inte under några omständigheter legitimera att andra befintliga samrådsorgan, som redan medverkar i samrådet med det civila samhället och bidrar till dess utveckling, avskaffas. Detta råds befogenheter ska i princip omfatta alla de områden som regeringen yttrar sig om, inklusive finansiella frågor.

1.8 EU:s slutliga mål bör vara att se till att Marocko blir en självskriven referens i alla bemärkelser, nu och inför framtiden, när det gäller förbindelserna med Medelhavsområdet.

1.9 Därför rekommenderar EESK att det inrättas en observationsgrupp för arbetsmarknaden, ett system för yrkesutbildning och ett socialt trygghetssystem som inte diskriminerar kvinnor och som stärker kampen mot barnarbete. Kommittén vill också rekommendera kommissionen att stödja den sociala dialogens aktörer, dvs. arbetsmarknadsparterna, för att främja en starkare och effektiv social dialog.

1.10 Vi beklagar att associeringsavtalet mellan EU och Marocko upprättades utan föregående samråd med arbetsmarknadsparterna i EU och Marocko när det gäller samarbetet om sysselsättningsfrågor och den sociala utvecklingen.

1.11 Det är mot denna bakgrund som Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har utarbetat detta yttrande om Marocko. Genom att föreslå en ny struktur för dialogen mellan de båda parternas civila samhälle vill vi se till att det civila samhället beaktas i de bilaterala förbindelserna.

2. Motivering

2.1 Marocko utgör en privilegierad samarbetspartner för EU, som delar unionens utrikespolitiska mål att främja demokratin och den ekonomiska och sociala utvecklingen. I syfte att bidra till att dessa mål uppfylls, arbetar den marockanska regeringen för att fördjupa sin demokratiseringsprocess och befästa rättsstaten, och Marocko är det land i området som har hunnit längst i denna utvecklingsprocess.

2.2 EU:s strategi i Marocko fokuserar på de två frågor som är viktigast för landet och som står högst på den politiska, ekonomiska och sociala dagordningen. Det handlar främst om att verka

för fortsatt ekonomisk tillväxt och komma till rätta med arbetslöshet, fattigdom och utvandring. När det gäller kontakterna utåt är avsikten att se till att associeringsavtalet, den europeiska grannskapspolitiken och olika åtgärdsplaner genomförs fullt ut.

2.3 Den tillfälliga arbetsgruppen EU–Marocko har rekommenderat att man fördjupar förbindelserna mellan de nya aktörerna i samarbetet mellan EU och Marocko, särskilt mellan Europaparlamentet och det marockanska parlamentet ⁽¹⁾, samt mellan Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Marockos ekonomiska och sociala råd, som inom kort kommer att inrättas.

3. Politiska förhållanden

3.1 Marocko är en konstitutionell monarki, och kungahuset har mycket stort inflytande på landets styre. Konstitutionen, som är från 1970 och reviderades 1991 och 1996, föreskriver ett parlamentariskt tvåkammerssystem, som uttryckligen förbjuder ett enpartisystem och säkerställer föreningsfriheten.

3.2 Sedan några år tillbaka genomgår Marockos politiska system en modernisering och demokratisering. Man har infört en ny familjelagstiftning, en lag om politiska partier, en stärkt lokal demokrati, en reform av rättsväsendet och fängelsesystemet och ett förslag till ny vallag. Trots vissa framsteg anser emellertid EESK att det fortfarande finns enorma sociala problem som kräver fortlopande och enhetliga åtgärder för en social omfördelning på sikt, vilket skulle kunna möjliggöra en justering med avseende på indikatorerna för mänsklig utveckling.

4. Ekonomiska förhållanden

4.1 Trots föga gynnsamma förhållanden har Marocko efterhand lyckats stärka sin makroekonomiska position. Turismen har under de senaste åren utvecklats kraftigt och stora investeringar har gjorts, framför allt i den norra delen av landet. En omfattande jordbruksreform har satts igång i syfte att förbättra produktiviteten och stärka den roll som jordbruket spelar i kampen mot fattigdomen.

4.2 Även om mycket arbete kvarstår för att förbättra landets konkurrenskraft och locka till sig investerare, har de direkta utländska investeringarna ökat påtagligt. År 2006 uppgick de till 29 250 miljoner dollar ⁽²⁾, främst till följd av privatiseringar. Efter 2006 har de utländska investeringarna varit mindre beroende av privatiseringsprocessen, och stora investeringar har skett inom turism-, fastighets-, telekommunikations-, försäkrings-, bank-, industri- och transportsektorerna.

(1) Ett stärkt parlamentariskt arbete kan bland annat uppnås genom att det inrättas en gemensam parlamentarisk kommitté mellan Europaparlamentet och det marockanska parlamentet, med medverkan av båda kamrarna och inte bara av representanthuset.

(2) Källa: UNCTAD – FDI/INC Database.

4.3 Marockos ekonomi är relativt diversifierad, och tjänstesektorn svarar för en stor och växande del av landets BNP ⁽³⁾. Tillverkningsindustrin hamnar på andra plats när det gäller bidraget till BNP och följs av jordbruket ⁽⁴⁾, som tenderar att bidra i mindre utsträckning. Gruvindustrins och energisektorns bidrag till landets BNP förblir blygsamt.

4.4 Turismen svarar för det största valutainflödet till Marocko, och följs av penningförsändelser från marockaner bosatta i utlandet samt exporten av fosfat. Inkomsterna från exporten av tjänster ⁽⁵⁾ motsvarar över 80 % av varuexporten. Ett ökande antal européer väljer Marocko som semester- eller till och med bosättningsland.

4.5 De senaste årens makroekonomiska och strukturella reformer har bidragit till en ökad diversifiering av landets ekonomi och lett till en generellt sett välfungerande ekonomi. Konsolideringen på medellång och lång sikt av dessa reformer kommer att ske genom bättre styresformer, tillämpning av konkurrensregler som är öppna för insyn och lanseringen av en effektiv politik för att skydda konsumenternas och användarnas intressen. Under perioden 2002–2007 uppgick den årliga reella BNP-tillväxten i landet till i genomsnitt 4,5 % ⁽⁶⁾, tack vare en kraftig inhemsk efterfrågan och en påtaglig ökning av investeringarna. År 2008 uppgick den ekonomiska tillväxten i Marocko till 5,8 %, trots att den bromsades något av en sjunkande yttre efterfrågan till följd av den internationella finansiella och ekonomiska krisen och högre priser, framför allt på olja.

4.6 Jordbrukssektorn spelar en avgörande roll för Marockos ekonomiska och sociala utveckling, och dess betydelse är större än dess reella andel av BNP ⁽⁷⁾. Den sysselsätter 44 % ⁽⁸⁾ av den aktiva befolkningen, eller upp 80 % om man räknar med den aktiva befolkningen på landsbygden, eftersom det saknas ekonomisk diversifiering på landsbygden.

Jordbruket är fortfarande en sektor som är starkt beroende av klimatet på grund av en otillräcklig utveckling av infrastrukturen för vatten. Det har inte moderniserats i någon större utsträckning, utan har behållit en föråldrad struktur som till större delen består av mindre jordbruk (ca 75 % ägs av småbrukare), med bristfällig utrustning, föråldrad produktionsteknik och lågkvalificerad arbetskraft. Trots detta, och delvis till följd av regeringarnas insatser och utländska investeringar, har man kunnat iakttä en viss förändring de senaste åren, och för närvarande utgörs resterande

25 % av stora, moderna jordbruksföretag med konstbevattning och en tydlig inriktning på export, som producerar 80 % av citrusfrukterna, 35 % av grönsakerna och 15 % av spannmålen. Det rör sig i själva verket om 400–500 större producenter (större producenter/exportörer, den marockanska regeringen och ett par kooperativ).

Utbildning, tekniskt stöd och forskning är grundläggande faktorer som bör ingå i Marockos framtida jordbrukspolitik. För att förbättra den marockanska jordbrukssektorns konkurrenskraft krävs det en mer dynamisk marknadsföringsstrategi. Vidare krävs det en ny strukturpolitik och nya incitament som ger kvinnors arbete mervärde och som främjar partnerskap som ett instrument för att utveckla företagarandan, som är viktig också inom jordbruket.

4.7 Kooperativ och andra former av producentorganisationer skulle kunna utgöra en del av strategin och bli de instrument som skulle göra det möjligt för producenterna att koncentrera utbudet och förbättra sin marknadsposition. COPAG, det marockanska kooperativet för mjölkproducenter, är ett exempel på hur man genom att producenterna går samman i kooperativ kan skapa mervärde och främja företagarandan inom produktionssektorn, som är den svagaste länken i kedjan.

4.8 Den gröna plan som Marocko lade fram i april 2008 syftar till att utveckla landets jordbruk med stöd av privata utländska investeringar. Den innehåller en intressant och ny jordbruksstrategi för Maghreblanderna som vittnar om nytänkande. Tidsperspektivet är tio till femton år, och planen ska omvandla jordbruket till den nationella ekonomins främsta motor genom kraftiga investeringar av offentliga medel i syfte att uppnå två huvudmål, nämligen ett modernt jordbruk med högt mervärde och ökade inkomster för småjordbrukare. Enligt planen ska 700 000 hektar som för närvarande används för spannmålsodling privatiseras och omvandlas till intensiv frukt- och grönsaksodling och användningen av konstbevattning ska öka. Under det kommande decenniet kommer Marocko att via kontoret för jordbruksutveckling avsätta cirka 150 miljoner dirham till genomförandet av de åtgärder som ingår i den gröna planen. Mellan 700 och 900 projekt kommer att läggas fram till en kostnad av 10–15 miljoner dirham per år.

4.9 Marocko är ett medelinkomstland: År 2008 uppgick BNP per invånare till 2 580 dollar ⁽⁹⁾, vilket var en knapp fördubbling sedan 2002.

4.10 Den marockanska befolkningen uppgick till drygt 31 650 000 invånare i november 2009, med en demografisk tillväxt på i genomsnitt 1,2 % ⁽⁹⁾. Antalet invånare i städerna fortsätter att öka och motsvarar 56,4 % av den totala befolkningen. År 2008 uppgick den aktiva befolkningen till 11,5 miljoner personer ⁽¹⁰⁾, dvs. 0,7 % mer än föregående år, medan sysselsättningsgraden sjönk något, för att hamna på 36,8 %, jämfört med 36,9 % år 2007.

⁽³⁾ Cirka två tredjedelar.

⁽⁴⁾ Inklusive boskapsuppfödning, skogsbruk och fiskeri.

⁽⁵⁾ Det skedde en fördubbling mellan 2002 och 2006.

⁽⁶⁾ Källa: Internationella valutafonden (IMF).

⁽⁷⁾ Den svarade för 13 % av BNP år 2008. Källa: FAO.

⁽⁸⁾ 13 734 506 personer (jordbruk, skogsbruk och fiske). Källa: FAO.

⁽⁹⁾ Källa: Världsbanken, World Development Indicators.

⁽¹⁰⁾ Källa: ILO-LABORSTA (databas över arbetsmarknadsstatistik) efter en undersökning av arbetskraften.

4.11 Arbetslösheten är fortfarande ett av de största problemen i landet. I städerna uppgår arbetslösheten till 14,1 %, medan den på landsbygden ligger på 4,7 %. Övergripande sett uppgick arbetslösheten till 9,4 % år 2008 ⁽¹¹⁾, vilket motsvarade 1 077 800 arbetslösa personer över 15 år. Genomsnittslönen inom jordbruket i Marocko ligger på 0,55–0,65 euro per timme för 9 timmars arbete ⁽¹²⁾; säsongarbetare omfattas inte av arbetstagar rättigheter, och barnarbete är vanligt förekommande i marockanska växthus.

4.12 Hittills har den internationella finanskrisen inte drabbat den marockanska ekonomin i någon större utsträckning. Det beror främst på att kopplingen mellan landets finanssektor och den internationella finanssektorn är svag. Utan tvekan påverkar dock den internationella ekonomiska krisen vissa centrala ekonomiska sektorer i landet såsom fastighets-, turism-, textil-, motorfordons- och exportsektorerna. De utländska investeringarna och överföringarna från utlandet till Marocko har påverkats och är mindre än tidigare, vilket kan komma att innebära att krisen kommer att påverka landet under en längre tid.

4.13 Marocko hamnar 2009–2010 på tredje plats efter Sydafrika och Egypten bland de afrikanska länder som är mest gynnsamma för utländska direktinvesteringar ⁽¹³⁾. I en studie framhålls att Marocko har uppnått goda resultat i olika kategorier som infrastruktur, strategier för utländska direktinvesteringar och ekonomisk potential. Men trots att investeringsflödena uppvisar en positiv tendens, föranleder affärsklimatet fortfarande en kritisk analys. Det bör emellertid framhållas att man förra året antog en allmän lag om företagsstyrning och en specifik lag om små och medelstora företag samt tillämpningsföreskrifter i anslutning till olika ändringar av aktiebolagslagen. I oktober 2008 antogs förslaget till lag om inrättande av en marockansk byrå för utveckling av investeringar (*Agence marocaine de développement des investissements*, AMDI).

4.14 De marockanska myndigheterna har redan vidtagit åtgärder för att lansera Europa–Medelhavsstadgan för företag, där man efterlyser samråd, samförstånd och kvalitet. I landet finns flera institutioner som uppmuntrar investeringar av privata företag, särskilt små och medelstora företag, och som underlättar tillgången till krediter via den statliga garantikassan (*Caisse centrale de garantie*, CCG).

4.15 Trots allt ser framtidsutsikterna ⁽¹⁴⁾ för den marockanska ekonomin fortfarande ljusa ut. För närvarande har Marocko i viss mån undgått den globala finansturbulensen tack vare att landet har låga utlandsskulder som löper på lång tid samtidigt som den makroekonomiska politiken har stärkts. Den ekonomiska tillväxten torde fortsätta att öka relativt kraftigt på medellång sikt och handelsbalansen bedöms förbli positiv även om ett svagt underskott inte kan uteslutas på medellång sikt. Den marockanska

regeringen ⁽¹⁵⁾ räknar 2009 med en reell BNP-tillväxt på 5,8 %, dvs. en ökning med 15 % inom jordbrukssektorn ⁽¹⁶⁾ och 4,1 % inom övriga sektorer. Landets ekonomiska myndigheter har beslutat att fullfölja de senaste årens ansträngningar för att konsolidera budgeten och uppfylla målet att det primära budgetunderskottet ska ligga under 3 % av BNP på medellång sikt.

5. Sociala förhållanden

5.1 Arbetslösheten uppgick till 9,4 % år 2008 ⁽¹¹⁾, trots att 310 000 arbetstillfällen hade skapats under det föregående året, främst inom byggnads- och tjänstesektorerna. De tre första månaderna 2009 skapades det netto 40 000 arbetstillfällen (76 000 nya arbetstillfällen skapades i städerna medan 36 000 arbetstillfällen gick förlorade på landsbygden). Sett till olika sektorer har det endast skapats arbetstillfällen inom tjänstsektorn och sektorn för offentliga arbeten, med en sysselsättningsökning på 5,9 %, samtidigt som arbetstillfällen gått förlorade i den övriga ekonomin, 4,5 % inom industrin och 1,4 % inom jordbruks- och fiskerisektorn.

5.2 Det allvarligaste problemet i sammanhanget är ungdomsarbetslösheten ⁽¹⁷⁾, inklusive arbetslösheten bland unga akademiker, som bidrar till en ökad kunskapsflykt. Ett annat problem är att jordbrukssektorn dominerar arbetsmarknaden och även svarar för en stor del av den informella sysselsättningen. Dessutom finns det en svart ekonomi, som grundas på odeclarerat arbete. Den marockanska arbetsmarknaden har samtidigt svårt att absorbera den inhemska arbetskraften, till följd av den tidigare kraftiga befolkningsökningen.

5.3 Arbetslöshetsciffrorna inverkar direkt på hushållens inkomster, eftersom det fortfarande finns brister i de sociala trygghetssystemen (arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkring, pensionsystem osv.).

5.4 EU är den främsta destinationen för marockanska migrerande arbetstagare, och migrationsflödena håller på att minska till följd av den ekonomiska krisen. Det är viktigt att understryka de skillnader som finns mellan legal och illegal utvandring. I det sistnämnda fallet är mottagarförhållandena mycket mer problematiska. Yrkesutbytena mellan de båda geografiska områdena fortsätter också att öka.

5.5 Sysselsättningsgraden bland kvinnor är fortfarande låg. Medan sysselsättningsnivån bland män ligger på cirka 80 %, ligger den bland kvinnor på 21 % i städerna och på 33 % på landsbygden ⁽¹⁸⁾. Bortsett från livslängden uppvisar indikatorerna för social utveckling en lägre nivå när det gäller kvinnor än män, och detta gäller samtliga områden, oavsett verksamhetstyp, yrkesmässig status, ansvarsnivå, lön i den privata sektorn, arbetslöshet eller socialt skydd.

⁽¹¹⁾ Källa: ILO-LABORSTA (databas över arbetsmarknadsstatistik).

⁽¹²⁾ Källa: Nationella förbundet för jordbrukssektorn i Marocko (UMT).

⁽¹³⁾ Enligt en undersökning publicerad av FDI Intelligence, som tillhör brittiska "The Financial Times".

⁽¹⁴⁾ Källa: Internationella valutafonden (IMF).

⁽¹⁵⁾ Enligt marockanska ekonomi- och finansministeriets prognoser.

⁽¹⁶⁾ Inklusive fiskeri och skogsbruk.

⁽¹⁷⁾ Enligt uppgifter från Internationella arbetsorganisationen (ILO) är arbetslösheten bland ungdomar sju punkter högre än genomsnittet bland den aktiva befolkningen. 39 % av det totala antalet arbetslösa är ungdomar.

⁽¹⁸⁾ Källa: Framstegsrapport för Marocko – SEC(2009) 520/2 av den 23 april 2009 (finns ej på svenska).

5.6 När det gäller sysselsättning och sociala frågor är det viktigt att göra ytterligare insatser i syfte att fastställa en institutionell ram som gör det möjligt att vidta aktiva åtgärder och inrätta offentliga arbetsförmedlingar, införa en kontroll på arbetsmarknaden för att bekämpa den svarta ekonomin, informellt arbete och odeklarerade anställningar, öka investeringarna i humankapital och anställbarhet, förbättra det sociala skyddet och integrationen i samhället samt tillämpa mekanismer som gör det möjligt att undvika diskriminering i samband med anställning.

5.7 För en stor majoritet av de marockanska arbetstagarna är det sociala skyddet inte tillräckligt omfattande. För många familjer innebär det stora tragedier. Den marockanska regeringen är medveten om detta, och det finns en politisk vilja att försöka komma till rätta med denna situation. De marockanska myndigheterna har åtagit sig att öka kontrollen för att se till att alla anställda arbetstagare är inskrivna i det sociala trygghetssystemet. Arbetsinspektionen och den nationella försäkringskassan (*Caisse Nationale de Sécurité Sociale*) gör stora ansträngningar för att förbättra arbetstagarnas skydd. Marockos regering måste emellertid öka investeringen i hälso- och sjukvården samt i sjukförsäkringskyddet för att förbättra de marockanska medborgarnas tillgång till offentlig sjukvård.

5.8 En plan för social uppdatering av trepartskaraktär, som gör det möjligt att fastställa i vilken utsträckning de marockanska företagen uppfyller och respekterar landets arbetslagstiftning, håller på att utvecklas. Inom ramen för den nya sociala lagstiftningen i Marocko görs det dessutom framsteg när det gäller certifieringen av företag som respekterar arbetsnormerna.

5.9 För en tid sedan togs de första stegen för att skapa ett centralt forum för det civila samhället, som dock saknade verklig representativitet. Den marockanska regeringen hade åtagit sig att inrätta ett ekonomiskt och socialt råd före utgången av 2009, men dess officiella inrättande låter vänta på sig, trots att det nämns i den marockanska konstitutionen från 1997. EESK hoppas att de många olika sammanslutningar som finns i det civila samhället kommer att återspeglas i det marockanska ekonomiska och sociala rådets sammansättning. En förutsättning för att de ekonomiska och sociala råden ska vara effektiva är nämligen att de är representativa – och att detta garanteras genom tydliga och rättvisa kriterier – liksom att de är oberoende och tilldelas nödvändiga resurser. Ett ekonomiskt och socialt råd står inte i motsatsställning till utan kompletterar tvärtom den roll som spelar av andra rådgivande instanser som redan finns i Marocko.

5.10 I näringslivet är *Confédération générale des entreprises du Maroc* (CGEM) den företagsorganisation som är mest representativ. Handels- och industrikammaren spelar en viktig roll när det gäller stöd till företag, utbildning, yrkesutbildning samt tjänster till företag och en internationalisering av deras verksamhet. Sammanslutningen för kvinnliga företagschefer i Marocko (*Association des femmes chefs d'entreprise du Maroc*, AFEM), med över 350 medlemmar på nationell nivå, har som målsättning att stimulera kvinnors roll i näringslivet och har även regionala förgreningar. Sammanslutningen för marockanska företagare "Maroc entrepreneurs" arbetar för att uppmuntra ungdomar att gå lärlingsutbildning och starta företag.

5.11 De viktigaste fackförbunden är *Union marocaine du travail* (UMT), *Confédération démocratique du travail* (CDT), *Union générale des travailleurs du Maroc* (UGTM), *Fédération démocratique du travail* (FDT) och *Union nationale du travail au Maroc* (UNTM). *Union nationale des coopératives agricoles marocaines* (UNCAM), som är en sammanslutning för jordbrukskooperativ, spelar också en viktig roll.

5.12 Även om den marockanska regeringen har genomfört reformer på området för arbetsrätt, återstår fortfarande en del att göra när det gäller respekten för arbetsrätten. Marocko bör också ratificera ILO:s konventioner, särskilt konvention 87 om föreningsfrihet.

5.13 Förbättringar av utbildningssystemet och alfabetiseringen hör fortfarande till landets viktigaste utmaningar. I september 2008 presenterade det marockanska utbildningsministeriet en nödplan för skolutbildning för flickor på landsbygden samt för lika och effektiv tillgång för barn till obligatorisk skolutbildning. Bristen på kvalificerad arbetskraft utgör en av stötestenarna för företagsbildning i Marocko, och tekniker på mellannivå är de tjänster som är svårast att tillsätta.

5.14 Ansträngningar görs för att föra de marockanska systemen för högre utbildning, forskning och yrkesutbildning närmare det europeiska området för högre utbildning, vetenskaplig forskning och yrkesutbildning. Denna målsättning kommer att bidra till att förbättra de marockanska studenternas kvalifikationer och deras yrkeskompetens så att de lyckas i arbetslivet. Det finns anledning att se till att yrkesutbildningen bättre motsvarar företagens rekryteringsbehov. Det bör bli lättare att få tillgång till praktikplatser i företagen genom avtal mellan universitet och arbetsgivarorganisationer, exempelvis CGEM och handelskammarna.

5.15 Med hänsyn till Marockos framskjutna ställning i förbindelserna med EU anser EESK att det bör införas ett system för att säkerställa ett ömsesidigt erkännande av akademiska betyg mellan EU och Marocko. Ett av de största problem som landet står inför är det höga antalet arbetslösa akademiker.

5.16 Inom ramen för samarbetet med EU finns det planer på att inrätta en arbetsgrupp⁽¹⁹⁾ bestående av företrädare för europeiska och marockanska företags- och företagareorganisationer, som har till uppgift att regelbundet informera associeringsrådet om hinder för handel och investeringar. I denna grupp kan även företrädare för fackförbunden delta.

⁽¹⁹⁾ Se "Document conjoint UE-Maroc sur le renforcement des relations bilatérales/Statut Avancé" – GD E V Dok. 13653/08 s. 6 (finns ej på svenska).

5.17 I fråga om demokratiseringsarbetet har de reformer som genomförts lett till framsteg. Det har till exempel antagits en ny vallag som stärker kvinnors deltagande, vidtagits åtgärder för att bekämpa korruption och utarbetats en strategisk åtgärdsplan för att institutionalisera jämställdhet. Den marockanska regeringen har även meddelat att man drar tillbaka sina reservationer avseende konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor, men motsvarande instrument har inte deponerats hos FN ⁽²⁰⁾.

5.18 I november 2008 lanserade ministeriet för social utveckling, familjefrågor och solidaritet sin sjätte kampanj mot könsrelaterat våld. Detta bidrog till att öka antalet anmälningar av våld mot kvinnor via ett särskilt telefonnummer. Trots det behövs fortfarande fler mottagningscentrum för offer för denna sorts våld. På grund av problem med familjelagstiftningens tillämpning har man ännu inte heller antagit det lagstiftningsförslag som ska kriminalisera könsrelaterat våld ⁽²¹⁾.

5.19 Fattigdomen har sjunkit till 9 % ⁽²²⁾, vilket motsvarar över två miljoner fattiga. Detta innebär en fortsatt oroande social situation, och fattigdomsbekämpning hör fortfarande till de viktigaste utmaningarna som landet måste ta sig an. Den ökning av BNP per invånare som tidigare nämnts är fortfarande otillräcklig för att komma till rätta med fattigdomen, och eftersom den är mycket ojämnt fördelad leder den inte till den höjning av levnadsnivån som man kunnat hoppas på. Det viktigaste instrumentet för att minska fattigdomen är ekonomisk tillväxt och ökad produktivitet, samt ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga mänskliga rättigheter, som inte kan särskiljas och utan vilka man inte kan säkerställa en jämnare fördelning av välståndet. Det krävs en bättre samordning av de olika program som internationella institutioner såsom FN och Världsbanken svarar för i syfte att minska fattigdomen i Marocko.

5.20 Illegal utvandring till EU är ett annat allvarligt problem. Förutom de två miljoner marockaner som är legalt bosatta i EU räknar man med att ytterligare en miljon bor där illegalt. Marocko är ett av transitländerna för illegal utvandring från länderna söder om Sahara till EU. Förhandlingar pågår om ett återtagandeavtal mellan EU och Marocko.

6. Förbindelserna mellan EU och Marocko

6.1 De första avtalen mellan Europeiska unionen och Marocko undertecknades 1969 respektive 1976. Senare, inom ramen för Barcelonaprocessen från och med 1995, undertecknades EU:s associeringsavtal med Marocko, som trädde i kraft år 2000. På senare tid, i juli 2005, antogs handlingsplanen EU–Marocko inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken för en period på

fem år ⁽²³⁾. Dagens förbindelser med Marocko utvecklas inom ramen för unionen för Medelhavsområdet.

6.2 I associeringsavtalet fastställs den rättsliga ramen för förbindelserna mellan Europeiska unionen och Marocko. Det syftar till ett frihandelsområde samt till att inrätta ett privilegierat samarbete på andra områden, t.ex. när det gäller politik, ekonomi, sociala frågor, vetenskap och kultur.

6.3 I landstrategidokumentet fastställs den strategiska ramen för EU:s bistånd till Marocko under perioden 2007–2013. Följande pekas ut som prioriterade samarbetsområden:

- Utveckling av socialpolitiken.
- Modernisering av ekonomin.
- Institutionellt bistånd.
- Goda styresformer och främjande av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
- Miljöskydd.

6.4 Inom ramen för det strategiska samarbetet mellan Afrika och EU spelar Marocko en aktiv roll i politiken mellan EU och Afrika, eftersom landet bär huvudansvaret för att klimatsamarbetet genomförs.

6.5 I oktober 2008 undertecknade EU och Marocko ett gemensamt dokument inom ramen för associeringsavtalet, där målet är att stärka de bilaterala förbindelserna för att upprätthålla landets framskjutna ställning och göra framsteg när det gäller fördjupade politiska förbindelser, en integrerad inre marknad, samarbete mellan olika sektorer och en mänsklig dimension.

6.6 EU är fortfarande Marockos främsta handelspartner. Över hälften av importen ⁽²⁴⁾ kommer från Europa och nästan tre fjärdedelar av exporten ⁽²⁵⁾ går till EU. Sett till de enskilda länderna är Frankrike den främsta leverantören, och därefter följer Spanien, Storbritannien, Italien och Tyskland. I fråga om exportmottagarländerna ser situationen ungefär likadan ut.

6.7 När man gör en uppdelning av de varor som ingår i handelsutbytet mellan EU och Marocko, har den marockanska importen gradvis diversifierats. Under de senaste tio åren har antalet olika europeiska produkter som Marocko importerar ökat kraftigt. De främsta importvarorna från EU är tyg, petroleumgas och andra petroleumprodukter, maskiner, tillverkningsutrustning samt kemiska produkter.

⁽²⁰⁾ Se uppföljningsrapporten för Marocko – SEC(2009) 520/2 av den 23 april 2009 (finns ej på svenska).

⁽²¹⁾ Som är under beredning sedan 2006.

⁽²²⁾ Källa: Internationella valutafonden (IMF).

⁽²³⁾ Hittills har det utarbetats tre uppföljningsrapporter – i december 2006, i april 2008 och i april 2009.

⁽²⁴⁾ 51,4 % av Marockos import kommer från EU.

⁽²⁵⁾ 71,9 % av Marockos export går till EU.

6.8 Den marockanska exporten till EU är däremot mer koncentrerad, över hälften avser konfektion och stickade produkter (mer än en tredjedel av den totala exporten), elektroniska komponenter, kraft-, blöt- och skaldjur samt elektriska trådar och kablar.

6.9 I de pågående förhandlingarna tas hänsyn till situationen i vissa känsliga sektorer, med beaktande av asymmetrin i vissa åtaganden och deras stegvisa genomförande. Det handlar framför allt om en avreglering av handeln med tjänster och etableringsrätten samt om en avreglering av handeln med jordbruksprodukter, bearbetade jordbruksprodukter och fiskeriprodukter.

6.10 Den pågående ekonomiska krisen har drabbat jordbrukssektorn mycket hårt. Jordbrukarnas inkomster har minskat (12,2 % år 2009 enligt Eurostat). De nya handelsmedgivandena till förmån för Marocko i fråga om så känsliga produkter som frukt och grönsaker, vilka praktiskt taget saknar gemenskapskydd, gör den ekonomiska situationen för ett stort antal europeiska jordbruksföretag om möjligt ännu svårare. Avregleringen av handeln till förmån för andra näringsgrenar får inte ske på bekostnad av frukt- och grönsaksproduktionen, eftersom detta kan få

allvarliga konsekvenser som äventyrar producenternas framtid och utvecklingen av vidsträckt område inom EU. Man bör därför fastställa reella kompensationsbetalningar med hjälp av riktlinjer för kompletterande stödåtgärder som gör det möjligt att öka konkurrenskraften på detta område.

Kommittén finner det oroväckande att EU och Marocko nyligen har avslutat översynen av handelsförbindelserna på jordbruksområdet inom ramen för associeringsavtalet, särskilt som man systematiskt underlåter att följa det nu gällande avtalet, exempelvis genom att man underlåter att betala in fastställda tullavgifter och negligerar storleken på kvoterna, och inte har fastställt nya mekanismer eller avsevärt förbättrat de nuvarande i syfte att säkerställa genomförandet av de bestämmelser som godkänts av båda parter.

6.11 När det gäller EU:s direktinvesteringar ⁽²⁶⁾, bör det påpekas att Frankrike ⁽²⁷⁾ är den främsta investeraren i Marocko. Därefter följer Spanien, Storbritannien och Tyskland ⁽²⁸⁾. Investeringarna koncentreras främst till turism-, fastighets-, telekommunikations-, försäkrings-, bank-, industri- och transportsektorerna.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

⁽²⁶⁾ Källa: Office des Changes - Flux financiers - Maroc.

⁽²⁷⁾ Mellan 2002 och 2008 översteg Frankrikes investeringar i Marocko 53 miljarder dirham.

⁽²⁸⁾ Under samma tid översteg Spaniens investeringar 35 miljarder dirham, och Storbritanniens och Tysklands investeringar låg på över 6 miljarder dirham för respektive land.

III

(Förberedande akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

460:e PLENARSESSIONEN DEN 17 OCH 18 FEBRUARI 2010

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utsläppande på marknaden och användning av biocidprodukter”

KOM(2009) 267 slutlig – 2009/0076 COD
(2010/C 347/09)

Föredragande: **Jean-Marie BIOT**

Den 17 juli 2009 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utsläppande på marknaden och användning av biocidprodukter”

KOM(2009) 267 slutlig – 2009/0076 COD.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 180 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Sammanfattning och slutsatser

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén ställer sig positiv till att det gällande direktivet ersätts med en förordning som möjliggör en harmonisering av bestämmelserna för utsläppande av biocidprodukter på marknaden, eftersom en förordning är direkt tillämplig i medlemsstaternas lagstiftning.

1.2 EESK konstaterar att kommissionen har strävat efter att ge EU-lagstiftningen om biocider en utformning som ligger i linje med förordningen om kemikalier (Reach). Kommittén anser att det är mycket viktigt att den nya förordningen innehåller enhetliga krav på vilka uppgifter som ska tillhandahållas i enlighet med direktiv 88/379/EEG och artikel 14.2 i Reach-förordningen.

1.3 EESK välkomnar ändringarna av ramformuleringarna, som bör kunna göra det lättare att utveckla och saluföra sammansättningsvarianter inom en grupp biocidprodukter. Det är dock nödvändigt att förklara hur stor flexibiliteten kan vara i en sammansättning, både vad avser biocidämnen och de fyllnadsämnen som ingår i dem.

1.4 EESK konstaterar att kommissionen tilldelar Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA) en enbart samordnande roll. Kemikaliemyndigheten skulle kunna spela en mer avgörande roll för att bidra till ett effektivt förfarande vid godkännande av biocidprodukter, både på gemenskapsnivå och på medlemsstatsnivå. EESK undrar dock om kemikaliemyndigheten i tid kommer att få tillräckliga resurser för att fullgöra sitt uppdrag, med tanke på att dess ansvar utvidgas till att omfatta biocidprodukter.

1.5 EESK föreslår att principen om riskbedömning i varje enskilt fall bibehålls när det gäller beslut om upptagande av verksamma ämnen i "Förteckning över verksamma ämnen med krav för att få ingå i biocidprodukter" i bilaga I till förslaget. Kommittén anser dock att det föreligger en godtycklig diskriminering vad gäller vissa desinfektionsmedel som används för livsmedel och boskap och som inte faller under villkoren i punkt c i artikel 5.

1.6 EESK välkomnar att det i förslaget föreskrivs ett obligatoriskt utbyte av uppgifter, särskilt när det gäller uppgifter som är resultatet av djurförsök.

1.6.1 EESK ställer sig positiv till kommissionens förslag att alla behandlade material och varor ska vara behandlade med godkända biocidprodukter. Detta är en rättvis åtgärd som ska vara obligatorisk i EU.

1.7 EESK ställer sig positiv till att denna åtgärd utvidgas till att omfatta material och varor från länder utanför EU för att säkerställa lika villkor på marknaden.

1.7.1 EESK understryker behovet av märkning av behandlade material och varor för att säkerställa att användaren har tillgång till adekvat och effektiv information. EESK vill dock uppmana kommissionen att utreda denna fråga ytterligare, så att användningen av en fullständig märkning begränsas till sådana fall då detta verkligen är till nytta för konsumenterna. EESK föreslår att information ska lämnas på två nivåer. För det första bör väsentlig information lämnas i förhållande till användningen och konsumentskyddet. För det andra bör all tillgänglig information samlas in och den bör vara tillgänglig om konsumenter väcker talan mot professionella aktörer (giftcentraler, läkare osv.). Denna information kan göras tillgänglig via databaser och webbplatser på internet.

1.8 EESK efterlyser en harmonisering av avgiftsstrukturen både när det gäller medlemsstaterna och kemikaliemyndigheten. EESK motsätter sig dock en årlig avgift utan motivering.

1.9 EESK anser att parallellhandelsförfarandet inom ramen för den fria rörligheten för varor bör begränsas till identiska produkter, där samma verksamma ämnen och andra beståndsdelar används, i likhet med vad som gäller i den nya förordningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden.

1.9.1 EESK välkomnar att kommissionen erkänner företeelsen med "fripassagerare". EESK skulle vilja att artikel 83 görs mer utförlig.

1.10 EESK undrar vilket stöd kommissionen avser att ge medlemsstaterna för att dessa ska kunna genomföra effektiva kontroller av biocidprodukter på marknaden.

1.11 I linje med ramdirektivet om hållbar användning av växtskyddsmedel⁽¹⁾ och inom ramen för en hållbar användning av biocidprodukter, föreslår EESK att kommissionen i framtiden utreder hur dessa produkter ska kunna användas mer rationellt.

2. Inledning

2.1 Som biocider räknas verksamma ämnen eller blandningar som innehåller ett eller flera verksamma ämnen i den form de levereras till användaren, avsedda att på kemisk eller biologisk väg förstöra, hindra, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över skadliga organismer. Alla ämnen, blandningar och anordningar som släpps ut på marknaden i avsikt att generera verksamma ämnen ska också anses vara biocidprodukter⁽²⁾.

2.2 Biocidprodukter som används omdömesgillt är en del av vardagen i civiliserade samhällen. De förhindrar spridningen av sjukdomar och främjar en hög hygienivå i en miljö som karakteriseras av stor befolkningstäthet. Alla vardagslivets områden påverkas av användningen av biocidprodukter. En del av dessa produkter kan utgöra en risk, samtidigt som de innebär ett skydd för människors och djurs hälsa och hygien och för miljön.

2.3 I nu gällande direktiv 98/8/EG⁽³⁾ fastställs en harmoniserad lagstiftningsram för godkännande och utsläppande på marknaden av lågriskbiocidprodukter och allmänkemikalier.

2.4 EESK har avgett ett yttrande⁽⁴⁾ i denna fråga, där kommittén ställer sig bakom förslaget till direktiv i den mån som det syftar till att ge ett skydd för människors och djurs hälsa och för miljön.

2.5 I direktiv 98/8/EG anges att kommissionen sju år efter det att direktivet har trätt i kraft ska utarbeta en rapport som ska överlämnas till rådet. Rapporten ska avhandla genomförandet av direktivet och hur de förenklade förfarandena hittills har fungerat (ramformuleringar, lågriskbiocidprodukter och allmänkemikalier).

2.6 Olika samråd med berörda parter har föregått en konsekvensanalys och ett större samråd via internet.

2.7 Flera studier har också utgjort underlag för förslaget, i synnerhet den undersökning av konsekvenserna av översynen av direktiv 98/8/EG i vilken man försökt utvärdera de ekonomiska, sociala och miljömässiga effekterna av de olika strategiska alternativen. Slutsatserna av denna undersökning återspeglas direkt i konsekvensanalysen.

2.8 Kommissionens förslag till förordning syftar till att ersätta det ovannämnda direktivet.

(1) Direktiv 2009/128/EG – EUT L 309, 24.11.2009, s. 71

(2) Direktiv 98/8/EG.

(3) EGT L 123, 24.4.1998, s. 1.

(4) EGT C 195, 18.7.1994, s. 70.

3. Sammanfattning av förslaget

3.1 Det föreliggande förslaget, som ersätter direktiv 98/8/EG, är avsett att **öka den fria rörligheten för biocidprodukter inom gemenskapen**. Syftet är att ta itu med de brister som påvisats i den rättsliga ramen under de första åtta åren sedan genomförandet, att förbättra och uppdatera vissa delar i systemet och att förebygga framtida problem. Strukturen i direktiv 98/8/EG bibehålls.

3.2 **Förenklingen av förfarandena för godkännande** av biocidprodukter i medlemsstaterna leder till lägre kostnader och en mindre administrativ börda för de ekonomiska aktörerna utan att säkerhetsnivån sänks.

3.3 Förslaget sägs vara **förenligt** med Europeiska unionens politik och mål på andra områden. Det tar hänsyn till följande:

- Nyare gemenskapslagstiftning om kemikalier ⁽⁵⁾.
- Förordning 1272/2008 ⁽⁶⁾.
- Övergripande gemenskapslagstiftning på området.
- De allmänna reglerna och kraven på medlemsstaterna.
- En övergångsperiod.

3.4 Förslaget syftar till

- att **förenkla** bestämmelserna om **dataskydd**,
- att **genom obligatoriskt informationsutbyte** undvika att **upprepa undersökningar på ryggradsdjur** ⁽⁷⁾,
- att skapa ökad harmonisering av avgiftssystemen i medlemsstaterna och på gemenskapsnivå,
- att utforma regler för **parallellhandel**,
- att inkludera **varor** och material som behandlats med biocidprodukter.

3.5 I olika artiklar ger förslaget incitament till forskning och innovation.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Förslag till ny lagstiftning

4.1.1 Direktivet om biocidprodukter 98/8/EG ska ersättas av en förordning.

⁽⁵⁾ Förordning (EG) nr 1907/2006 (Reach), EUT L 396, 30.12.2006, s. 1.

⁽⁶⁾ EUT L 353, 31.12.2008, s. 1.

⁽⁷⁾ EGT C 94, 18.4.2002, s. 5 och EUT C 277, 17.11.2009, s. 51.

4.1.2 Förslaget till förordning ligger i linje med direktivet om biocidprodukter. Det har föregåtts av en **konsekvensanalys** med fokus på tillämpningsområde, godkännande av produkter, informationsutbyte, uppgiftskrav och avgiftssystemen i medlemsstaterna.

4.1.3 Kommissionen har strävat efter att **anpassa** EU-lagstiftningen om biocidprodukter **till förordningen om kemikalier (Reach)**.

4.2 Regler för godkännande

4.2.1 Införandet av begreppet **gemenskapsgodkännande**, där ECHA utgör det centrala tillsynsorganet, är ett inslag som i princip gynnar ett harmoniserat genomförande i alla EU-länder. Kommissionen menar att detta system är det mest effektiva och det lämpligaste om man vill öka tillgången till produkter och skapa incitament till innovation och därigenom också i större utsträckning bidra till ett ökat skydd för människors hälsa och för miljön. Biocidmarknadens fragmenterade karaktär, såväl när det gäller producenter (få internationella företag, många små och medelstora företag) som produkter och tillämpningar, utgör dock ett skäl att ta kommissionens påstående med en nypa salt. Många företag inom sektorn är verksamma endast inom ett begränsat antal länder och begär därför ett **lokalt godkännande**. Om man ökar sin verksamhet i andra länder begär man ett **ömsesidigt erkännande**.

4.2.2 Kommissionens nya metod för **gemenskapsgodkännande** av **lågriksbiocidprodukter** och **nya ämnen** riskerar att få ett begränsat genomslag, eftersom metoden bara skulle tillämpas på en minoritet av biocidämnen och därför inte skulle medföra några större administrativa förenklingar för företag och myndigheter. Den skulle därför inte ge företagen incitament till fler innovationer.

4.2.3 Själva begreppet lågriksbiocidprodukter nämns på olika håll i förslaget till förordning. Det vore önskvärt med en bättre definition av begreppet lågriksbiocidprodukter.

4.3 Uppgifter som ska tillhandahållas

4.3.1 Vissa av **kriterierna** för definition av lågriksbiocidprodukter kan visa sig vara alltför restriktiva. Innan de upptas i förordningens slutliga version bör de utvärderas på grundval av deras effekter. Denna utvärdering måste vara baserad på riskerna och även ta hänsyn till exponeringen, dvs. inte bara de inneboende farorna. Denna åtgärd skulle ge incitament till innovation av säkrare produkter där existerande ämnen används. De produkter som uppfyller dessa kriterier bör därför ges status av "lågriksprodukt". Ett förbud mot marknadsföring av dessa produkter som lågriksprodukter skulle vara kontraproduktivt.

4.3.2 Kommissionens förslag att inte låta lågriskprodukter ingå i bilaga I ger incitament till utveckling och marknadsföring. På flera punkter krävs dock ett klagande och en utredning, särskilt när det gäller en tydlig guide för uppgifter om verksamma ämnen och i vilken form uppgifterna ska tillhandahållas.

4.3.3 De allmänna regler om anpassning av **uppgiftskraven** som återfinns i **bilaga IV** är generellt sett positiva. De utgör en vägledning för fördelning av de tester som ska genomföras.

4.3.4 **Uppgiftskraven för verksamma ämnen** återfinns i **bilaga II** i förslaget och är uppdelade i två nivåer, där den första definieras som standardnivå. Nivå II-data kan behöva lämnas in beroende på det verksamma ämnets egenskaper och avsedda användning, särskilt om en fara för hälsa eller miljö föreligger.

4.3.5 Vissa toxicitetsstudier krävs inte längre på den första nivån, men kan krävas på den andra nivån. Eftersom det är medlemsstaterna som avgör vilken uppsättning data som krävs på basis av en utvärdering av dem, finns dock risken att uppgiftskraven går utöver vad som är vetenskapligt nödvändigt.

4.3.6 Av konkurrensskäl får uppgiftskraven vad gäller alternativa källor till verksamma ämnen inte sänkas om dessa ämnen återfinns i bilaga I och skyddsperioden inte löpt ut.

4.3.7 De höga **uppgiftskrav för biocidprodukter** som återfinns i **artikel 18, "Uppgiftskrav vid ansökan om godkännande", och i bilaga III** i förslaget har inte ändrats i förhållande till det gällande direktivet. Testerna är inte utspridda på flera nivåer och kraven har inte sänkts till vad som är strikt nödvändigt. Det blir därför svårt för producenterna att utveckla innovativa produkter för särskilda användningsområden.

4.4 Informationsutbyte

4.4.1 Ett obligatoriskt **informationsutbyte** vad gäller djurförsök liksom en rättvis fördelning av kostnaderna för att ta fram och använda data i syfte att bevisa produkternas säkerhet finns i det gällande direktivet.

4.4.2 Även om idén om ett informationsutbyte ligger i linje med Reach, gör förslaget det inte när det gäller dataskydd och skyddsperiod.

4.5 Förenklingsåtgärder

4.5.1 Man har föreslagit positiva ändringar av ramformuleringarna, som bör kunna göra det lättare att utveckla sammansättningsvarianter inom en grupp biocidprodukter. Det är dock nödvändigt att förklara hur stor flexibiliteten kan vara i en sammansättning, både vad avser biocidämnen och de fyllnadsämnen som ingår i dem.

4.6 Kemikaliemyndighetens (ECHA:s) roll

4.6.1 ECHA:s roll ska endast bestå i samordning och validering av gemenskapsgodkännandet av lågriskbiocidprodukter och nya ämnen.

4.6.2 EESK anser att ECHA skulle kunna fungera som "sorteringsinstans" som skulle gruppera liknande tillämpningar. Utvärderingen skulle sedan kunna göras av en enda myndighet, även om dokumentationen har lämnats in till flera medlemsstater.

4.7 Parallellhandel – dataskydd

4.7.1 EESK anser att parallellhandelsförfarandet inom ramen för den fria rörligheten för varor bör begränsas till identiska produkter, där samma verksamma ämnen och andra beståndsdelar används, i likhet med vad som gäller i den nya förordningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden.

4.7.2 Inom parallellhandeln bör dataskyddet av de begärda uppgifterna stärkas, åtminstone för biocider som kan komma att upptas i bilaga I.

4.7.3 För att undvika företeelsen med "fripassagerare" har industrin begärt att förhållandet till det företag som tillverkar de verksamma ämnena i bilaga I ska ingå som en förutsättning för ägandeskap och dataskydd. Biocidindustrin välkomnar att kommissionen erkänner företeelsen. Artikel 83 bör preciseras för att effektivare komma till rätta med detta fenomen.

4.8 Behandlade varor och material

4.8.1 I förslaget föreskrivs att alla **behandlade varor och material** måste behandlas endast med biocider som godkänts för detta ändamål i minst en medlemsstat. Där förordas också att denna åtgärd utvidgas till att omfatta material och varor från länder utanför EU för att säkerställa lika och rättvisa villkor på marknaden för alla.

4.8.2 EESK understryker behovet av märkning av behandlade material och varor för att säkerställa att användaren har tillgång till adekvat och effektiv information. EESK vill uppmana kommissionen att utreda denna fråga ytterligare, så att användningen av en fullständig märkning begränsas till sådana fall då detta verkligen är till nytta för konsumenterna. EESK föreslår att information ska lämnas på två nivåer. För det första ska väsentlig information lämnas i förhållande till användningen och konsumentskyddet. För det andra ska all tillgänglig information samlas in och den ska vara tillgänglig om konsumenterna väcker talan mot professionella aktörer. Denna information kan göras tillgänglig via databaser och webbplatser på internet.

4.9 Tidsfrister och genomförande

4.9.1 Den bristande respekten för tidsfristerna för de utvärderingar som omnämns i direktivet är ett stort problem. Tidsfristerna har förlängts i en miniöversyn av direktivet, men föga tycks ha gjorts för att från marknaden dra tillbaka ämnen som inte har testats och som skulle kunna vara skadliga. En enhetlig tillämpning av definitioner och tidsfrister bör göra att förfarandet mellan medlemsstaterna fungerar bättre.

4.9.2 Ett icke enhetligt och ineffektivt genomförande av unionens lagstiftning i medlemsstaterna är till skada för gemenskapslagstiftningen.

4.10 Avgiftssystem

4.10.1 Kommissionen föreslår en harmonisering av **avgiftsstrukturen** både när det gäller medlemsstaterna och kemikaliemyndigheten. Användarna upplever stora skillnader mellan de olika medlemsstaterna vad gäller avgifterna för utvärderingen. Ofta finns inget samband mellan de resurser som krävs och dem som faktiskt används.

4.10.2 Avgifterna bör avspegla en större insyn och ange de olika etapper och förfaranden som leder till utvärderingen. De bör på rimligt sätt relateras till arbetsmängden och får bara krävas in om så är nödvändigt.

4.10.3 En årlig avgift utan motivering får under inga omständigheter tas ut.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Uteslutning av biocidprodukter i bilaga I

5.1.1 Genom artikel 5.2 i förslaget utesluts från bilaga I verksamma ämnen som klassificerats som cancerframkallande, mutagena, reproduktionsstörande eller som har hormonstörande egenskaper.

5.1.2 Tre fall av undantag, som trots allt gör att dessa ämnen kan tas upp i bilaga I, anges i artikel 5.1 i förslaget.

- Då användarnas exponering är obetydlig.
- Då ämnena är nödvändiga för folkhälsan.
- Då ämnenas fördelar uppväger riskerna.

— I sista stycket i samma artikel utesluts verksamma ämnen för produkttyperna 4 och 14–19 helt från det sista undantaget ⁽⁸⁾.

5.1.3 Vissa biocider kan vara farliga i sig själva, vilket är en följd av deras funktion, som avspeglar definitionen av ett verksamt ämne som "ett ämne eller en mikroorganism som har en verkan mot skadliga organismer". Fördelarna med deras användning och åtgärderna för att minska människors och miljöns exponering för dem kan motverka att de kan användas som biocider.

5.1.4 Även om en tillfällig exponering inte ger skäl till någon större oro vill EESK ändå mana till försiktighet när det gäller intensiv exponering av biocidprodukter utan tillräckligt skydd.

5.1.5 EESK anser dock att det föreligger en godtycklig diskriminering vad gäller ovannämnda produkter (4 och 14–19) som inte faller under villkoren i punkt c i artikel 5.1 c. Denna åtgärd är kontraproduktiv vad gäller innovation och skär ner antalet ämnen som potentiellt skulle kunna användas som biocidprodukter i framtiden.

5.2 En utökad roll för kemikaliemyndigheten

5.2.1 EESK är positiv till en utökning av ECHA:s befogenhetsområde. Myndigheten borde aktivt kunna hantera alla förfaranden för godkännande av biocider, såväl på europeisk som nationell nivå.

5.2.2 Fördelarna med en centraliserad utvärdering är följande:

- ECHA skulle hantera samtliga förfaranden som krävs för validering av tillämpningen om det gäller ett gemenskapsgodkännande.
- Validering av ärendena av ett enda organ skulle ge större enhetlighet och en mer samstämmig och enklare biocidlagstiftning.
- Medlemsstaterna skulle kunna koncentrera sina resurser på den aktuella utvärderingen av tillämpningen.

⁽⁸⁾ Produkttyp 4: Desinfektionsmedel för ytor som kommer i kontakt med livsmedel och djurfoder
 Produkttyp 14: Rodenticider
 Produkttyp 15: Fågelbekämpningsmedel
 Produkttyp 16: Molluskicider
 Produkttyp 17: Fiskbekämpningsmedel
 Produkttyp 18: Insekticider, akaricider och bekämpningsmedel mot andra leddjur
 Produkttyp 19: Avskräckande och tilldragande medel
 Produkttyperna 14–19 utgör HUVUDGRUPP 3: Bekämpning av skadedjur.

- ECHA:s validering utesluter inte möjligheten att lägga till nya uppgifter som kommit fram under utvärderingsprocessen. Detta skulle förbli medlemsstaternas behörighet.
 - Biocider som bygger på samma verksamma ämne eller som används i samma slags produkter, skulle få samma tidsgräns för inlämning av uppgifter om deras tillämpning.
- 5.2.3 Om ECHA skulle fungera som "sorteringsinstans" utöver att hantera dokumentationen om biocidprodukterna skulle följande fördelar uppnås:
- Gemenskapsregistret över biocidprodukter, som sköts av ECHA, skulle visa sig vara ett utmärkt instrument för gruppering av biocider.
 - En utvärdering av en enda behörig myndighet av de viktigaste inslagen i dokumentationen över dessa produkter skulle göra biocidlagstiftningen enhetligare och mer samstämmig.
 - Ett effektiv utvärderingsförfarande skulle i högre grad uppmuntra användarna att noggrant förbereda sin dokumentation och skulle sänka tröskelvärdena för industrin.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om transportabla tryckbärande anordningar"

KOM(2009) 482 slutlig – 2009/0131 (COD)
(2010/C 347/10)

Föredragande: **Antonello PEZZINI**

Den 29 september 2009 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om transportabla tryckbärande anordningar"

KOM(2009) 482 slutlig – 2009/0131 (COD).

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari 2010) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 190 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Kommittén uppskattar det arbete som kommissionen har gjort för att anpassa den europeiska lagstiftningen om transportabla tryckbärande anordningar till den internationella utvecklingen och de bestämmelser som nyligen införts för att stärka inre marknaden och förenkla förfarandena.

1.2 Kommissionens förslag är mycket viktigt eftersom det gör det möjligt att utvidga tillämpningen av de internationella avtalen ADR, RID och ADN, som redan införlivats i direktiv 2008/68/EG, till nationella transporter.

1.3 Dessutom innebär, enligt EESK, tillämpningen av direktivet en möjlighet att omvandla rekommendationerna från FN:s ekonomiska kommission för Europa (UNECE) och den mellanstatliga organisationen för internationell järnvägstrafik (Otif) till lagstiftning i medlemsstaterna, vilket får tydliga fördelar för inre marknaden.

1.4 EESK rekommenderar kraftigt att alla förfaranden som föreskrivs alltid ska ha operatörernas och allmänhetens säkerhet som främsta mål i samband med produktion, transport, försäljning och återvinning av utrustningen.

1.5 Kommittén vill understryka att säkerhetsfaktorn är en central beståndsdel i både föreliggande förordning och tillämpningen av direktiv 2008/68/EG.

1.6 Kommittén vill också påpeka behovet av utbildning, något som krävs för att erhålla personal som är kvalificerad och certifierad för riskhantering, och föreslår att man formulerar en tydlig ansvarsfördelning för de olika berörda parterna samt att man fastställer påföljder om säkerhetsföreskrifterna inte följs och eventuell skadeståndersättning som operatörerna kan begära genom riskförsäkring.

1.7 Kommittén understryker att kommissionen har gjort bra val när det gäller att ge förslaget en enhetlig lagstiftningsstruktur som innebär att

- de tekniska normerna samlas i ett dokument,
- de lagstiftningsåtgärder som vidtagits för att stärka inre marknaden införlivas genom en mer väldefinierad roll för de anmälda organen,
- EU:s lagstiftning utsträcks till länder utanför EU,
- kontrollen över marknaden stärks.

1.8 Vissa artiklar i förslaget skulle kunna utformas bättre, menar EESK, för att förbättra införlivandet i medlemsstaterna och för att undvika att bestämmelserna tolkas olika.

1.9 Kommittén anser att förbindelserna med tredjeland borde stärkas, särskilt med länder som gränsar till gemenskapen och dess "enklaver", i syfte att upprätta avtal med sådana länder vilkas tryckbärande anordningar transiteras via EU:s territorium så att de krav som fastställs i direktivet uppfylls.

1.10 Kommittén är övertygad om att särskilda regler för spårbarhet i samband med montering, underhåll och kontroll av transportabla tryckbärande anordningar skulle göra det möjligt att skapa en bättre ansvarskultur och större klarhet i händelse av tvister orsakade av skador på operatörer, personer eller egendom. De anmälda organen bör, även i händelse av olycka, ha ansvar gentemot operatörerna och tredje man för undersökningar och analys av det som inträffat.

1.11 Kommittén rekommenderar att man utarbetar nya riktlinjer på grundval av de två nya rättsakterna för att uppdatera de riktlinjer som föreskrevs i direktiv 1999/36/EG, vilka bör upphävas.

2. Bakgrund

2.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) är djupt övertygad om att en förbättrad säkerhet avseende transportabla tryckbärande anordningar under transport av farligt gods på väg, järnväg och inre vattenvägar och åtgärder som garanterar den fria rörligheten för sådan utrustning inom gemenskapen är av grundläggande betydelse för fullbordandet av unionens inre marknad och för skyddet av industrin, den internationella handeln, konsumenten, miljön och allmänheten.

2.2 Kommittén instämmer helt i att det behövs

- en certifiering och bedömning av att nya transportabla tryckbärande anordningar överensstämmer med tillämpliga krav,
- regelbundna inspektioner för att kontrollera överensstämmelsen,
- regelbundna inspektioner av befintliga transportabla tryckbärande anordningar,
- en märkning utfärdad av anmälda organ som visar att anordningarna överensstämmer med tillämpliga krav,
- effektivare system för marknadsövervakning, som EESK har efterlyst i sitt yttrande ⁽¹⁾ om den nya lagstiftningsram som fastställs i förordning (EG) nr 765/2008 och beslut nr 768/2008/EG.

2.3 FN utarbetar regelbundet detaljerade rekommendationer, som visserligen inte är rättsligt bindande, om nya ISO-normer som skrivs in i den så kallade *Orange Book*, vilket säkerställer internationellt erkännande av de frivilliga ISO-normerna för sektorn och gör det möjligt att beakta den tekniska utvecklingen, nya material samt transportkrav i syfte att säkerställa skyddet av personer, egendom och miljö.

2.4 FN:s expertkommitté beslutade nyligen att i ett särskilt kapitel införa hänvisningar till ett stort antal ISO-normer, vilket ger laga kraft åt FN-märkningen.

⁽¹⁾ EUT C 120, 16.5.2008, s. 1.

2.5 Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (UNECE) har framfört sin ståndpunkt på följande områden:

- Europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på väg (ADR) ⁽²⁾.
- Regelverket för järnvägsbefordran av farligt gods (RID) ⁽³⁾, ett dokument som återfinns i direktiven 94/55/EG och 96/49/EG.
- Europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på inre vattenvägar (ADN) ⁽⁴⁾.

2.6 Inom ramen för dessa avtal inledde UNECE den 18 augusti 2009 den 16:e översynen av rekommendationerna om transport av farligt gods.

2.7 Översynen omfattar följande:

- Klassificering och definition av de enskilda klasserna.
- Förteckningen över de viktigaste farliga varorna.
- Allmänna förpackningskrav.
- Provningsförfaranden.
- Märkning, etikettering, kontroll och godkännande av förpackningar och flyttbara tankar.
- Leveransförfaranden.

2.8 Översynen syftar till en förenkling av transport, hantering och kontroll, minskade formaliteter och allmänt färre hinder för den internationella transporten av gods som klassificeras som "farligt". Man får emellertid aldrig försumma frågan om säkerhetsnormer och system till skydd för operatörer och allmänhet.

2.9 Den 24 september 2008 antog Europaparlamentet och rådet direktiv 2008/68/EG om transport av farligt gods på väg, järnväg och inre vattenvägar. EESK uttalade sig positivt om detta direktiv ⁽⁵⁾. Genom direktivet upphävdes direktiven 94/55/EG, 96/49/EG, 96/35/EG och 2000/18/EG ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Slöts den 30 september 1957 i Genève. Den 31 mars 2009 hade 45 stater ratificerat ADR: Albanien, Tyskland, Andorra, Österrike, Azerbajdzjan, Vitryssland, Belgien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Cypern, Kroatien, Danmark, Spanien, Estland, Makedonien, Ryssland, Finland, Frankrike, Grekland, Ungern, Irland, Italien, Kazakstan, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Malta, Marocko, Moldavien, Montenegro, Norge, Nederländerna, Polen, Portugal, Tjeckien, Rumänien, Storbritannien, Serbien, Slovakien, Slovenien, Sverige, Schweiz, Tunisien och Ukraina.

⁽³⁾ RID-bestämmelserna återfinns i bilaga C i fördraget om internationell järnvägstrafik (Cotif) som antogs den 3 juni 1999 i Vilnius.

⁽⁴⁾ Den europeiska överenskommelsen slöts den 26 maj 2000 i Genève och har därefter ändrats.

⁽⁵⁾ EUT C 256, 27.10.2007, s. 44.

⁽⁶⁾ Direktiv 2000/18/EG (EGT L 118, 19.5.2000, s. 41-43).

2.10 Med direktiv 2008/68/EG inleddes en förenkling av regelramen genom att "samtliga tre transportslag omfattas av en och samma rättsakt och genom att man skapar en möjlighet att bara hänvisa till internationella avtal och överenskommelser om transport av farligt gods i bilagorna till direktivet" (7).

2.11 För närvarande behandlas området på EU-nivå inte bara i direktiv 2008/68/EG, som innehåller ADR, RID och ADN (8), utan också i direktiv 1999/36/EG om transportabla tryckbärande anordningar, som kommittén har yttrat sig om (9), och av en förordning inom ramen för den nya strategin som ändrats flera gånger (10) för anpassning av bilagorna till den tekniska utvecklingen.

2.12 Det är viktigt att uppfylla standardiseringskraven för transportabla tryckbärande anordningar. Man måste alltså för att garantera kvalitet och säkerhet använda en standardisering som stödjer och omfattar bestämmelserna. Även tillbehör bör beaktas i enlighet med ADR, RID och ADN.

2.13 Den 9 september 2005 offentliggjorde kommissionen en rapport om medlemsstaternas tillämpning av direktiv 99/36/EG (11) där följande anges: "De flesta av medlemsstaterna tillåter alltså inte att godkända organ genomför bedömningar av nya transportabla tryckbärande anordningars överensstämmelse så att de skall få släppas ut på den nationella marknaden." Man har alltså beslutat att inte föra in den möjlighet som fastställs i artikel 4. Det kan påpekas att användningen av godkända organ är frivillig, medan användningen av anmälda organ är obligatorisk.

2.14 Dessutom flyttade kommissionen själv fram datumet för genomförandet av direktiv 99/36/EG till den 1 juli 2005 för tryckfat, gasflaskpaket och tankar eftersom man ansåg att det inte fanns "detaljerade tekniska bestämmelser" och inte heller "tillräckliga hänvisningar till tillämpliga europeiska standarder" i bilagorna till rådets direktiv 94/55/EG (om transport av farligt gods på väg) och rådets direktiv 96/49/EG (om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om transport av farligt gods på järnväg), enligt kommitténs yttrande om transport av farligt gods (12).

2.15 Genomförandet av direktiv 99/36/EG har väckt många frågor inom näringslivet och bland organ som har till uppgift att

kontrollera produkternas överensstämmelse, användare, branschorganisationer och de standardiseringskommittéer som ansvarar för att utarbeta de grundläggande kraven.

2.16 Kommittén upprepar sin tidigare ståndpunkt att "det är svårt att tala om att skapa så säkra förhållanden som möjligt vid transport av farligt gods om inte alla typer av inlandstransporter (på väg, järnväg och inre vattenvägar) omfattas av en enhetlig gemenskapslagstiftning" (13) som överensstämmer med internationella regler.

3. Kommissionens förslag

3.1 Förslaget till direktiv, som även ska omfatta Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), bör uppfylla följande fyra huvudmål:

- Direktivet 1999/36/EG och direktiven 76/767/EEG, 84/525/EEG, 84/526/EEG och 84/527/EEG om tryckbehållare ska upphöra att gälla.
- I så stor utsträckning som möjligt förenkla bestämmelserna, optimera dem och harmonisera dem med nu gällande internationell lagstiftning.
- Uppdatera bestämmelserna för att trygga fri rörlighet för och användning av transportabla tryckbärande anordningar i fråga om marknadsföring av produkter på EU:s inre marknad, genom att ändra förordning nr 765/2008/EG och beslut nr 768/2008/EG.
- Undanröja motstridigheter mellan det befintliga direktivet om transportabla tryckbärande anordningar (1999/36/EG) och internationella regler för transport av farligt gods, och förenkla befintliga bestämmelser, i synnerhet förfarandena för bedömning av överensstämmelse.

3.2 Kommissionen vill i direktivförslaget klart och på ett sätt som präglas av öppenhet definiera de skyldigheter som olika ekonomiska aktörer och operatörer med ansvar för det dagliga underhållet har i fråga om transportabla tryckbärande anordningar, däribland de skyldigheter som ägare och operatörer har, i syfte att öka transportsäkerheten och garantera fri rörlighet för transportabla tryckbärande anordningar.

3.3 I förslaget fastställs krav och ansvar för de myndigheter som har till uppgift att bedöma, anmäla och övervaka anmälda organ och kontrollorgan, på det sätt som föreskrivs för ömsesidigt erkännande av anmälda organ.

(7) EUT C 256, 27.10.2007, s. 44.

(8) Se fotnoterna 2, 3 och 4.

(9) Se EESK:s yttrande av den 10 juli 1997 (EGT C 296, 29.9.1997, s. 6).

(10) Genom kommissionens direktiv 2001/2/EG av den 4 januari 2001 (EGT L 5, 10.1.2001, s. 4) och kommissionens direktiv 2002/50/EG av den 6 juni 2002 (EGT L 149, 7.6.2002, s. 28).

(11) KOM(2005) 415 slutlig, 9.9.2005.

(12) Beslut 2003/525/EG (EUT L 183, 22.7.2003, s. 45).

(13) Se fotnot 7.

3.4 Kommissionen förbehåller sig rätten att anpassa bilagorna till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen enligt det föreskrivande förfarandet med kontroll (kommittéförfarandet) ⁽¹⁴⁾.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Kommittén ställer sig bakom förslaget mål vad avser säkerhet, operatörernas och de offentliga myndigheternas skyldigheter och ansvar, väldefinierade kontrollförfaranden, krav för utsläppande på marknaden, tillhandahållande och användning av transportabla tryckbara anordningar inom den gemensamma ram för saluföring av produkter som fastställs genom beslut 768/2008/EG och systemet för marknadsövervakning som fastställs i förordning (EG) nr 765/2008.

4.1.1 Kommittén anser att operatörerna har en nyckelroll i alla förfaranden som avser transportabla tryckbara anordningar (bedömning av överensstämmelse, produktion, transport, tekniskt underhåll och återvinning) och önskar därför att de åtgärder som krävs för att genomföra detta direktiv beaktar dessa viktiga funktioner. Man bör också fastställa regelbundna och lämpliga utbildningsinsatser för personalen, inriktade på sund riskhantering. En riskförsäkring för berörda operatörer kunde vara lämplig.

4.2 Kommittén har haft tillfälle att understryka att "fri rörlighet för varor är en viktig drivkraft för den europeiska marknadens konkurrenskraft och ekonomiska och sociala utveckling. Att villkoren för saluföring av säkra produkter med hög kvalitet förstärks och blir modernare är en avgörande faktor för konsumenterna, företagen och Europamedborgarna" ⁽¹⁵⁾.

4.3 EESK anser att de nya bestämmelserna bör anpassas till den internationella lagstiftningen, med möjlighet att infoga hänvisningar till relevanta internationella konventioner och överenskommelser, för att fullfölja den vilja man säger sig ha att förenkla regler och tekniska bestämmelser ⁽¹⁶⁾.

4.4 Kommittén noterar att kommissionen genomfört ett brett samråd med medlemsstaterna och andra berörda parter, men EESK hade föredragit en konsekvensanalys av det nya direktivet, bl.a. med tanke på komplexiteten i reglerna och de tekniska bestämmelserna.

4.5 Frågor har väckts när det gäller möjligheterna att inte tillämpa direktivets bestämmelser vad avser utrustning som endast används för transport av farligt gods mellan EES-länder och tredjeländer. Kommittén anser för övrigt att förbindelserna med tredjeländer borde stärkas, särskilt länder som gränsar till gemenskapen och dess "enklaver".

4.6 EESK anser att man måste utfärda precisa bestämmelser om spårbarheten för transportabla tryckbara anordningar för att underlätta fastställandet av ansvar. Den tragiska olyckan som nyligen inträffade då en behållare exploderade på stationen i Viareggio visar tydligt på de begränsade möjligheterna när det gäller att fastställa var ansvaret ligger.

4.7 Kommittén undrar också över frånvaron av bestämmelser rörande påföljder om direktivets krav inte efterlevs, särskilt i fråga om säkerhet och i synnerhet med beaktande av behovet av att skydda operatörernas och allmänhetens säkerhet.

4.8 När det gäller användningen av det föreskrivande förfarandet med kontroll, som ingår i kommittéförfarandet, har EESK tidigare påpekat vikten av att "kommittéförfarandet blir så tydligt och begripligt som möjligt för personer som bor i EU, och särskilt för dem som direkt berörs av dessa rättsakter", och har påmint om att "man helt och fullt bör tillämpa artikel 8 A i Lissabonfördraget, i vilken det föreskrivs att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt och att medborgarna och det civila samhället ska garanteras fullständig tillgång till information" ⁽¹⁷⁾.

5. Särskilda kommentarer

5.1 I fråga om artikel 2.14 undrar EESK varför förslaget understryker skillnaden: "mot betalning eller gratis" om det handlar om särskilda fall som inte faller inom de anmälda organens behörighetsområde.

5.2 I fråga om artikel 6.6 menar EESK att det finns skäl att föreskriva vem som ska tillställas dokumentationen för de år som kvarstår fram till de föreskrivna 20 åren om importören upphör med verksamheten. Eftersom detta fall regleras i bilagorna till direktiv 2008/68/EG, punkt 1.8.7.1.6, vore det lämpligt med en uttrycklig hänvisning i förslaget.

5.3 I fråga om artikel 18.5 anser EESK att man, även om det finns behov av att skydda känslig information, bör ha möjlighet att offentliggöra åtgärder för att undvika fel och utelämnanden.

5.4 I artikel 29 vore det enligt kommittén lämpligt att mer noggrant ange de krav, de skyldigheter och det ansvar som de anmälda organen har för att säkerställa enhetlighet och korrekthet i förfarandena på ett så känsligt område som transportabla tryckbara anordningar.

5.5 EESK skulle gärna se att man i direktivet tydligare angav vem som har ansvaret i medlemsstaterna för att bedöma de transportabla tryckbara anordningarnas effektivitet och om de bör tas ur bruk. Detta för att framför allt undvika personskador. Detta regleras redan i direktiv 2008/68/EG, men det vore lämpligt med ett klargörande också i föreliggande förslag.

⁽¹⁴⁾ Beslut 1999/468/EG (EGT L 184, 17.7.1999, s. 23).

⁽¹⁵⁾ EUT C 120, 16.5.2008, s. 1.

⁽¹⁶⁾ Man kan notera att USA inte accepterar FN-märkta tryckbehållare utan endast sådana som godkänts av det amerikanska organet DOT.

⁽¹⁷⁾ EUT C 224, 30.8.2008, s. 35.

5.6 EESK understryker att det vid sidan av transportabla tryckbärande anordningar också finns annan utrustning som i olika situationer blir tryckbärande. Sådan utrustning bör också beaktas. Det vore lämpligt att också föreskriva säkerhetsnormer för medellång (se direktiv 2008/68/EG) eller långsiktig lagring.

5.7 Kommittén anser att man borde föreskriva hur man ska lösa

eventuella tvister (domstolar, skiljedomstolar osv.) mellan ägare, importörer, företrädare och operatörer.

5.8 Slutligen rekommenderar EESK att man gemensamt utarbetar klargörande riktlinjer för både det nya direktivförslaget och direktiv 2008/68/EG, på samma sätt som man gjorde för det direktiv som ska upphävas, direktiv 1999/36/EG.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om administrativt samarbete och kampen mot skatteundragande i fråga om mervärdesskatt" (omarbetning)

KOM(2009) 427 slutlig – 2009/0118 (CNS)
(2010/C 347/11)

Föredragande: **Umberto BURANI**

Den 23 september 2009 beslutade rådet att i enlighet med artikel 93 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Förslag till rådets förordning om administrativt samarbete och kampen mot skatteundragande i fråga om mervärdesskatt" (omarbetning)

KOM(2009) 427 slutlig – 2009/0118 (CNS).

Facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 februari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 203 röster för, 1 röst emot och 5 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Rådets förordning (EG) nr 1798/2003 om administrativt samarbete i fråga om mervärdesskatt trädde i kraft den 1 januari 2004. Kommissionen ska vart tredje år lägga fram en rapport om hur den fungerar. Tillsammans med rapporten från augusti 2009 lades ett **nytt förslag till förordning** (omarbetning) fram. Med förslaget inför kommissionen ett antal ändringar i den rättsliga ramen till den gällande förordningen med utgångspunkt i erfarenheterna från de första åren. Det uttalade **huvudsyftet** är att ge medlemsstaterna ett effektivare **instrument i kampen mot bedrägerier** med hjälp av ett bättre administrativt samarbete.

1.2 Kommissionens rapport är till stor hjälp vid tolkningen av förslaget: **Tillämpningen av förordningen är otillfredsställande** av en rad skäl. Kort sagt, **"är det administrativa samarbetet mellan medlemsstater på området för mervärdesskatt ännu inte tillräckligt intensivt för att klara gemenskapsinternt momsundragande och gemenskapsinternt momsbedrägeri"**. Så uttryckte sig revisionsrätten, och kommissionen har ordagrant återgett uttalandet i sin rapport.

1.3 EESK noterar att **motståndet mot förändringar** har fått negativa effekter på medlemsstaternas och EU:s finanser. Det finns visserligen praktiska motiv, men det grundläggande skälet ligger i den **outtalade viljan att skydda de egna intressena** framför det gemensamma bästa.

1.4 På det praktiska planet finns objektivt sett olika syn på hur man ska säkerställa att de gränsöverskridande transaktionerna ska utföras korrekt. Å enda sidan vore ett verkligt **administrativt samarbete att föredra**, å den andra finns en tendens att **prioritera kampen mot bedrägerier**. För var och en av de båda aspekterna förfogar kommissionen över två rådgivande organ: expertgruppen för en strategi för bekämpning av skattebedrägeri (ATFS) ⁽¹⁾ och den ständiga kommittén för administrativt samarbete (SCAC) ⁽²⁾ (se även punkt 2.3). En sammanslagning av dessa, eller en gemensam och samordnad struktur, skulle kanske kunna bidra till att mildra den slumrande konflikten mellan de båda intresseområdena.

1.5 Det främsta problemet är dock fortfarande **motståndet på politisk nivå**, som konkret visat sig i man ifrågasatt revisionsrättens kompetens vad gäller att kontrollera det korrekta genomförandet av förordningen. En medlemsstat har lagt fram frågan för EU-domstolen.

1.6 Med det nya förslaget införs en rad nyheter, som är alltför många för att tas upp i denna sammanfattande text. Här nedan nämns endast de viktigaste. **Medlemsstaterna är skyldiga att tillämpa alla delar av förordningen och enligt fastställda tidsramar**. Om texten antas kommer kommissionen att kunna ålägga sanktioner, vilket är absolut nödvändigt.

⁽¹⁾ Anti Tax Fraud Strategy Expert Group.

⁽²⁾ Standing Committee on Administrative Cooperation.

1.7 Inrättandet av **ett enda centralt kontaktkontor** i varje medlemsstat borde förenkla och rationalisera samarbetsystemet, **skyldigheten att lämna information** om en beskattningsbar person som bor på medlemsstatens territorium bekräftas, och möjligheten att **vägra genomföra en utredning** för en annan förvaltnings räkning begränsas till vissa bestämda fall. Dessa bestämmelser är särskilt viktiga för utredningar som rör **distansförsäljning**. EESK anser också att om bestämmelserna ska bli effektiva krävs ett allmänt införande av datasystem. Det vore därför klokt att kräva detta först 2015, efter övergångsperiodens slut.

1.8 I olika artiklar föreskrivs **automatiserade förfaranden**: automatiskt tillhandahållande på eget initiativ av information som är värdefull för andra myndigheter, krav på feedback på mottagen information, automatiskt tillträde till databanker. Allt detta kräver **gemensamma förfaranden**, en uppgift som kommissionen bör ta sig an snarast.

1.9 Vi ställer oss frågande till bestämmelsen om **medverkan i utredningar av tjänstemän från andra berörda medlemsstater**, också utanför värdmedlemsstatens kontor. EESK anser inte att denna bestämmelse är lämplig, av det uppenbara skälet att konfidentiella och känsliga uppgifter måste skyddas.

1.10 **Inrättandet av en gemensam struktur för kampen mot mervärdesskatteundragande** (Eurofisc) är kanske den viktigaste nyheten. Denna mekanism är tänkt att ordna **snabba och multilaterala informationsutbyten**. EESK stöder initiativet förbehållslöst, men vill samtidigt peka på en fråga som vi länge insisterat på: kravet på förbindelser och **samarbete med andra organismer som är engagerade i kampen mot organiserad brottslighet och penningtvätt**.

2. Inledning

2.1 Rådets förordning (EG) nr 1798/2003 om administrativt samarbete i fråga om mervärdesskatt trädde i kraft den 1 januari 2004. Förordningen välkomnades av majoriteten av medlemsstaterna, som stödde kommissionens avsikt att **förbättra den rättsliga ramen för administrativt samarbete och tillhandahålla ett instrument i kampen mot bedrägerier** ⁽³⁾. Enligt artikel 45 skulle kommissionen vart tredje år till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport om tillämpningen av denna förordning. Det senaste svaret på detta krav är **rapporten av den 18 augusti 2009** ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Förordningen har behandlats i ett yttrande från EESK (EUT C 267, 27.10.2005, s. 45).

⁽⁴⁾ KOM(2009) 428 slutlig. – Rapporten kommenteras inte explicit i föreliggande EESK-yttrande. Däremot är kommissionens uppgifter och synpunkter till värdefull hjälp för att förstå innebörden av de åtgärder som föreslås i den nya förordningen.

2.2 Sedan dess har emellertid medvetenheten om problemen med skatteundragande på mervärdesskatteområdet blivit mer påtaglig. I "Meddelande från kommissionen om behovet av att utarbeta en samordnad strategi för att förbättra kampen mot skattebedrägeri" ⁽⁵⁾ av den 31 maj 2006 påpekades behovet av en **samordnad strategi** för att särskilt bekämpa s.k. karusellbedrägerier ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾. Ett senare meddelande ⁽⁸⁾ innehöll ett handlingsprogram på kort sikt.

2.3 Kommissionen har nu lagt fram ett förslag till **förordning som syftar till en omarbeting** ⁽⁹⁾ av den föregående. Förslaget är resultatet av diskussioner inom kommissionen, dels inom de egna avdelningarna, dels externa synpunkter: medlemsstaternas rapporter om hur förordningen från 2004 fungerar, deras svar på specifika frågeformulär, revisionsrättens särskilda rapport nr 8/2007, EP:s betänkande av den 2 september 2008 (2008/2033(INI)). Till dessa kommer bidraget från expertgruppen för strategin mot skattebedrägeri och från den ständiga kommittén för administrativt samarbete.

3. Allmänna kommentarer

3.1 Ovannämnda rapport KOM(2009) 428 slutlig ger värdefull hjälp vid tolkningen av den nya förordningen. I rapporten uttrycker kommissionen sin **otillfredsställelse** med genomförandet av den gällande förordningen, vilket kan summeras i uttalandet från revisionsrätten, som också återges av kommissionen. Enligt revisionsrätten "är det administrativa samarbetet mellan medlemsstater på området för mervärdesskatt ännu inte tillräckligt intensivt för att klara gemenskapsinternt momsundragande och gemenskapsinternt momsbedrägeri". Kommissionen har gjort sitt bästa för att förbättra bestämmelserna och göra dem lättare att tillämpa, men **det grundläggande skälet till misslyckandet är motståndet mot förändringar** inom vissa, eller kanske många, nationella förvaltningar. Vid sidan av de uppenbara organisatoriska och tekniska svårigheterna ska man inte bortse från att viljan att samarbeta fullt ut fortfarande hämmas av skyddet av egenintressena, vare sig de är verkliga eller förmodade. Europatanken har inte på något annat område så svårt att slå igenom som på skatteområdet.

⁽⁵⁾ KOM(2006) 254 slutlig.

⁽⁶⁾ I vissa fall har denna typ av bedrägerier utvecklats till gemenskapsinternt bedrägeri via skenföretag, KOM(2009) 511 slutlig, s. 3.

⁽⁷⁾ Också detta meddelade kommenterades av EESK i yttrandet om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om behovet av att utarbeta en samordnad strategi för att förbättra kampen mot skattebedrägeri" (EUT C 161, 13.7.2007, s. 8).

⁽⁸⁾ KOM(2008) 807 slutlig.

⁽⁹⁾ KOM(2009) 427 slutlig.

3.2 Ett gott **administrativt samarbete** är den grundläggande förutsättningen för väl fungerande gränsöverskridande transaktioner och ligger säkert i de nationella förvaltningarnas och medborgarnas intresse. Begreppet "väl fungerande" innebär att transaktionerna i fråga också sker under iakttagande av skattereglerna. De båda begreppen är sammanlänkade: **det administrativa samarbetet och kampen mot skatteundandragande bildar en helhet**. Kommissionen utvecklar detta praktiskt genom att föreslå inrättandet av en **gemensam struktur** (Eurofisc).

3.3 Kommissionen förfogar över två rådgivande organ, som ger den bidrag från sakkunniga på alla högsta nivå: expertgruppen för strategin mot skattebedrägeri och den ständiga kommittén för administrativt samarbete (se punkt 2.3). En sammanslagning till ett **enda organ** (eller två grupper som samordnas av ett enda beslutsorgan) skulle kanske kunna bidra till att mildra den slumrande "**intressekonflikten**" mellan dessa båda intresseområden, **det administrativa och det skattemässiga**. Reglerna för kampen mot skatteundandragande är inte alltid helt förenliga med en förenkling av de administrativa förfarandena och vice versa. Motståndet mot förändringar har att göra med **olika krav vad gäller samma problem**, eller åtminstone delvis.

3.4 Det verkar emellertid som **de största problemen återfinns på politisk nivå**. I den rapport som nämns i punkt 2.1 konstateras att kommissionen på grundval av svaren i frågeformulären (se punkt 2.3) erbjöd medlemsstaterna möjligheten att "ge sina synpunkter på hur det administrativa samarbetet i fråga om mervärdesskatt fungerar". Det är förvånande att **det bara var "två medlemsstater som visade ett intresse för en öppen diskussion med kommissionen..."**. Det finns ytterligare en viktig detalj: En medlemsstat ifrågasatte revisionsrättens kompetens vad gäller att utföra en *revision* av genomförandet av förordningen om administrativt samarbete och fallet behandlas för närvarande av domstolen. Dessa uppgifter talar för sig själv, och ger föga utrymme för optimism inför framtiden.

3.5 Ytterligare en politisk aspekt rör det **administrativa samarbetet mellan skattemyndigheterna och de myndigheter som bekämpar tvätt av pengar** från organiserad brottslighet och terrorism. Detta är ett krav som EESK sedan länge har insisterat på och som för ögonblicket inte tycks ha väckt gehör⁽¹⁰⁾.

4. Särskilda kommentarer

4.1 De viktigaste ändringarna i den nya förordningen gäller medlemsstaternas ökade ansvar för samarbete, en precisering av

de uppgifter som ska tillhandahållas och tas emot samt avgränsad tillgång till information. Dessutom stakar man ut principerna för en rättslig ram för kvaliteten på uppgifterna och preciserar medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla korrekt information i tid. Slutligen upprättas den rättsliga grunden för en struktur för administrativt samarbete som i första hand ska bekämpa bedrägerier (Eurofisc).

4.1.1 EESK **välkomnar och stöder** kommissionens förslag. Den nya förordningen utgör ett **avgörande steg framåt** inom lagstiftningen på detta område. Om medlemsstaterna så vill kommer genomförandet av förordningen att leda till en större ordning i de offentliga finanserna, både med avseende på förenklade förfaranden och bedrägeribekämpning.

4.2 Här nedan lägger EESK fram några **kommentarer till de viktigaste innovativa förslagen** i förordningen. Kommentarererna bottenar till viss del i en vilja till samarbete, men de är också frukten av en objektiv bedömning av de problem som fortfarande ligger till hinder för ett gott administrativt samarbete.

4.3 I **artikel 1.1** anges uttryckligen att ett av målen med den omarbetade förordningen är att "bekämpa mervärdesskattebedrägeri", och i **artikel 1.2** fastställs de **villkor** som medlemsstaterna måste iakttä för att uppfylla skyldigheten att "skydda sina inkomster från mervärdesskatt i *samtliga medlemsstater*". Lydelsen i den nuvarande förordningen är försiktig och mindre precis. Där **fastställs** endast "regler och förfaranden för utbyte av viss information".

4.3.1 Detta är en mycket viktig nyhet: Skyldigheten att verka för samarbete betyder att medlemsstaterna **måste tillämpa alla delar av förordningen och enligt fastställda tidsramar**. EESK välkomnar naturligtvis detta, men undrar om medlemsstaterna verkligen kan eller vill anta de nya bestämmelserna eftersom de som nu gäller präglas av förseningar och undantag. Bestämmelsernas tvingande karaktär innebär att **kommissionen får befogenhet** att ålägga sanktioner, och att **revisionsrätten** får utföra en revision av huruvida bestämmelserna genomförs på korrekt sätt, något som inte alla ställer sig bakom. I rapporten i punkt 2.1 nämner kommissionen Tyskland, som bestred ett **överträdelseärende** och ifrågasatte revisionsrättens befogenhet att utföra revisioner. **Domstolens beslut** om det besvär som är under behandling kommer att få **avgörande betydelse** för det framtida samarbetet på mervärdesskatteområdet.

⁽¹⁰⁾ Se EESK:s yttrande om "God förvaltning i skattefrågor".

4.3.2 Artikelns nya formulering antyder således att man också på skatteområdet märker **de olika tendenserna inom EU-politiken**. Tolkningen av fördragen ur olika perspektiv gör ofta att kommissionen försvarar behörigheter och befogenheter och att medlemsstaterna vill behålla sina nationella befogenheter. EESK anser inte att vi bör ta ställning, men vi uttrycker en förhoppning om att antagandet av det nya fördraget ska skapa ett nytt Europa där medlemsstaterna med övertygelse håller fast vid de principer det bygger på.

4.4 I **artikel 4** åläggs varje medlemsstat att inrätta ett **enda centralt kontaktkontor**, som ska ansvara för kontakterna med övriga medlemsstater. EESK gläds över detta beslut, men erinrar om att **ett centralt kontor bara kan fungera väl om de omgivande strukturerna i medlemsstaterna är effektiva**, ett villkor som för närvarande inte uppfylls överallt.

4.5 I **artikel 7** (f.d. artikel 5) bekräftas **kravet att en medlemsstat ska överlämna information** om en beskattningsbar person som bor på dess territorium, om informationen begärs av en annan medlemsstat. I vissa fall ⁽¹¹⁾ kan den tillfrågade myndigheten **vägra genomföra utredningar**, men endast om den redan har överlämnat information till den begärande myndigheten mindre än två år tidigare. Myndigheten är dock fortfarande skyldig att lämna upplysningar om de transaktioner som den beskattningsbara personen utfört under de sista två åren.

4.5.1 De nya bestämmelserna är särskilt viktiga vad gäller **distansförsäljning** och syftar till en korrekt politik för administrativt samarbete. Redan i sin nuvarande form har beklagligtvis endast en del av bestämmelserna införts, framför allt för att det fortfarande saknas datasystem. EESK anser det därför lämpligt att låta dessa regler omfattas av den **övergångsperiod** som planeras för andra bestämmelser och låta dem **bli tvingande först 2015**, då rådets förordning (EG) nr 143/2008 ⁽¹²⁾ träder i kraft.

4.6 I **artikel 15** förklaras betydelsen av "automatiskt informationsutbyte" som redan återfinns i artikel 17 i den nuvarande förordningen. Varje medlemsstat måste automatiskt och **på eget**

⁽¹¹⁾ De fall då begäran kan avvisas räknas upp i (den nya) bilagan till förordningen och rör en rad tjänster, däribland distansförsäljning, tjänster med anknytning till fast egendom och materiell lös egendom, verksamheter som har samband med transport samt telekommunikationstjänster, radio- och televisionstjänster.

⁽¹²⁾ Rådets förordning (EG) nr 143/2008 av den 12 februari 2008 om ändring av förordning (EG) nr 1798/2003 i fråga om införande av arrangemang för administrativt samarbete och informationsutbyte vad gäller bestämmelserna i fråga om platsen för tillhandahållande av tjänster, de särskilda ordningarna och förfarandet för återbetalning av mervärdesskatt (EUT L 44, 20.2.2008, s. 1).

initiativ meddela information som kan vara av nytta för en annan medlemsstat för att skydda de egna skatteintäkterna. Förtydligandet är viktigt: Om och när denna artikel tillämpas systematiskt kommer det spontana överlämnandet av information som intresserar de andra förvaltningarna att vara ett bevis på att begreppet administrativt samarbete har anammats fullt ut.

4.7 **Artikel 17** knyter an till artikel 15 eftersom det där stipuleras att de myndigheter som tar emot informationen måste göra en återkoppling till de myndigheter som har tillhandahållit den. Samarbetet handlar inte bara om att ge information, utan också att underrätta den som har tillhandahållit den om **resultaten av de åtgärder** som följde på informationen.

4.8 I **artikel 18** (f.d. artikel 22) specificeras vilken information som varje medlemsstat måste föra in i sin egen databas. EESK anser att dessa bestämmelser kommer att få **dubbla fördelar**: Å ena sidan kommer de att bidra till ett bättre fungerande VIES-system för informationsutbyte ⁽¹³⁾, å den andra sidan kommer de att göra medlemsstaterna uppmärksamma på tillämpningen av direktiv 2006/112/EG vad gäller tilldelning, ändring och avregistrering av momsregistreringsnummer. Vikten av en korrekt tillämpning av bestämmelserna framgår av det faktum att en stor del av bedrägerierna bygger just på momsregistreringsnumren. Också användarna kommer att ha stor nytta av dessa bestämmelser, framför allt tack vare de nyheter vad gäller **minimistandarder för uppgifterna i databaserna** som införs genom **artiklarna 23 och 24**.

4.9 Vi ställer oss frågande till **artikel 22**, där det fastställs att varje medlemsstat ska bevilja de behöriga myndigheterna i alla övriga medlemsstater **automatiskt tillträde till de egna databaserna**. EESK påpekar att även om **det krävs ett förhandstillstånd från den tillfrågade myndigheten** ⁽¹⁴⁾ leder ett direkt tillträde till språkproblem och problem vad gäller korrekt tolkning och användning av informationen. Kommissionen själv är medveten om problemet: I skäl 23 står att "det bör inrättas **gemensamma förfaranden** för att säkerställa **jämförbarhet ... hos informationen**" och samma mening upprepas i ett annat sammanhang i skäl 27. EESK anser att bestämmelser om automatiskt tillträde ska **skjutas på framtiden** när gemensamma administrativa och elektroniska förfaranden har införts av samtliga medlemsstater.

⁽¹³⁾ VIES: VAT Information Exchange System.

⁽¹⁴⁾ I artikel 7 anges att "den tillfrågade myndigheten ska på *anmodan* av den begärande myndigheten *överlämna* den information som...".

4.10 I **artikel 29**, som gäller **medverkan i administrativa utredningar av tjänstemän från andra berörda medlemsstater**, stipuleras i **punkt 1** att dessa tjänstemän får närvara på kontoren eller **"på den plats ... där den administrativa myndigheten ... utför sina uppgifter"** (vilket i praktiken innebär på kontoren för de beskattningsbara personer som har utretts). Samtidigt **stryks i punkt 2** dels bestämmelsen om att den tillfrågade medlemsstaten får **fastställa formerna för medverkan i utredningarna** av tjänstemän från den begärande medlemsstaten, dels **bekräftas** att trots att tjänstemän från den begärande medlemsstaten inte utövar "de kontrollbefogenheter som tillkommer tjänstemännen vid den tillfrågade myndigheten" kan de dock "få **tillträde till samma lokaler och tillgång till samma handlingar** som dessa tjänstemän...".

4.10.1 Denna rad av befogenheter och behörigheter är **varken förnuftig eller motiverad**. EESK begär att bestämmelsen ses över och diskuteras ingående. Närvaron av en tjänsteman från en annan medlemsstat på en beskattningsbar persons kontor kan innebära att **denne kommer över "en affärshemlighet, företags-hemlighet, yrkeshemlighet eller information vars röjande skulle strida mot allmän ordning"**. Den sista meningen är direkt tagen från artikel 56.4, där de fastställs i vilka fall **information får nekas**. Man kan i än mindre grad acceptera att en tjänsteman från en annan medlemsstat **får kännedom om** denna information på grund av att han eller hon befinner sig på den beskattningsbara personens kontor.

4.11 **Artiklarna 34–39** gäller en nyhet: inrättande av en **gemensam struktur för kampen mot skatteundandragande och skatteflykt**. Denna struktur, som i rapporten ⁽¹⁵⁾ benämns "Eurofisc", skulle ha den viktiga uppgiften att ombesörja **snabba och multilaterala informationsutbyten**, med insamling och spridning av värdefull information inom ramen för det administrativa samarbetet. De olika artiklarna behandlar olika aspekter av det nya organets funktion. Det är för övrigt inte klart om det ska handla om en centraliserad eller decentraliserad struktur.

4.11.1 EESK ser positivt på att det inrättas ett organ som ska centralisera och sprida information. När organet ska börja fungera kommer det emellertid att bli nödvändigt att **se över de delar i förordningen** som kan behöva jämkas samman med eller anpassas till den nuvarande ordningen för bilateralt samarbete.

4.11.2 Det finns för övrigt en annan aspekt som rör inrättandet av Eurofisc, men som inte behandlas i någon punkt i förordningen eller i motiveringen: **samarbetet och förbindelserna med andra organ som är engagerade i kampen mot organiserad brottslighet och penningtvätt**. I många fall, åtminstone i de allvarligaste, är skatteundandragande inte ett separat brott utan det är

kopplat till smuggling av förfalskade varor, narkotikahandel, handel med krigsmaterial och alla typer av verksamhet som utförs och kontrolleras av den kriminaliserade brottsligheten och terrorismen. Varken i reglerna eller i praktiken finns ett **strukturerat samarbete mellan organ som hanterar olika aspekter av en och samma företeelse, eller av olika företeelser som hänför sig till samma organisationer**. Det leder till dubbelarbete, ineffektivitet och inte sällan till befogenhetskonflikter.

4.11.3 I ett annat yttrande, om god förvaltning i skattefrågor ⁽¹⁶⁾, behandlar EESK mer utförligt aspekter som rör samarbetet mellan skattemyndigheter och polismyndigheter som bekämpar brottslighet och terrorism. Det går i korthet ut på att det behövs en bättre **samordning mellan skattdirektiven och penningtvätdirektiven**. Det är oacceptabelt att det finns olika organ, t.ex. myndigheter för direkt och indirekt beskattning, tull, polis, säkerhetspolis, som alla har samma eller liknande syfte, men som inte har någon kontakt eller några samarbetsavtal.

4.11.4 Kommittén är medveten om de praktiska och administrativa problemen med en sådan åtgärd, och inser att det krävs lång tid att genomföra den i praktiken. Vi påpekar dock att det största hindret otvivelaktigt är att det för närvarande saknas **politisk vilja** i medlemsstaterna. Kommissionen borde för övrigt agera drivkraft och inkludera administrativt samarbete mellan utredningsorgan i sina program på medellång och lång sikt.

4.12 I förslaget till förordning nämns inte det datum då den ska träda i kraft, man uppger bara att den ska börja gälla den tjugonde dagen från offentliggörandet i EUT. I **artikel 45** fastslås dock att en rad **förfaranden som bygger på elektroniskt samarbete ska börja tillämpas från och med den 1 januari 2015**. Datumet är realistiskt, förutsatt att samtliga medlemsstater vill, och kan, åta sig att respektera det.

4.13 I **artikel 51** föreskrivs att varje medlemsstat ska utföra en **internrevision** av hur samarbetsbestämmelserna fungerar. Det är säkerligen en nödvändig åtgärd, kanske föranledd av erfarenheterna från externa revisioner (se punkterna 3.4 och 4.3.1). Domstolen har ännu inte avgivit något utslag i dessa ärenden. EESK ifrågasätter för övrigt om **en åtgärd som överlåter åt medlemsstaterna att kontrollera sig själva verkligen är effektiv**.

⁽¹⁵⁾ KOM(2009) 428 slutlig, punkt 2.1.

⁽¹⁶⁾ Meddelande från kommissionen till om god förvaltning i skattefrågor, KOM(2009) 201 slutlig.

4.14 **Artikel 56** ändras inte (f.d. artikel 40). Där ges medlemsstaterna möjlighet att **inte lämna information** och att inte genomföra utredningar när de hindras av sin egen lagstiftning, eller om det rör sig om information som skyddas av **företags-hemlighet eller yrkeshemlighet**. En punkt läggs dock till där det preciseras att **denna möjlighet inte ges i de fall som skyddas**

av banksekretess. Detta ämne borde behandlas inom ramen för den bredare frågan om ett slopande av banksekretessen och om reglerna mot penningtvätt. Det är dock tveksamt om information som innehas av en person "som agerar i egenskap av ombud eller förvaltare" faller under banksekretessen eller yrkeshemligheten. EESK anser att detta kräver ett förtydligande.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/71/EG om de prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel och av direktiv 2004/109/EG om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad”

KOM(2009) 491 slutlig – 2009/0132 (COD)

(2010/C 347/12)

Huvudföredragande: **Angelo GRASSO**

Den 14 oktober 2009 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/71/EG om de prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel och av direktiv 2004/109/EG om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad”

KOM(2009) 491 slutlig – 2009/0132 (COD).

Den 3 november 2009 gav Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs presidium facksektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning i uppdrag att utarbeta ett yttrande i ärendet.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 18 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 156 röster för, 1 röst emot och 4 nedlagda röster:

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Förslaget till direktiv syftar till att i den nuvarande gemenskapslagstiftningen införliva två principer som kommittén ställer sig bakom i huvudsak: a) Kvaliteten på informationen är avgörande för förmågan att effektivt stödja operatörernas investeringsval, särskilt de icke-professionella investerarnas, b) En ökad ekonomisk medvetenhet i informationshanteringen kan uppnås genom att man eliminerar överlappande information och därmed kostnaden för att ta fram den.

1.2 Det innebär faktiska svårigheter att konkret tillämpa dessa båda principer eftersom kvalitetsmätning i sig är svår och ännu svårare när det handlar om information. Dessutom ska man betänka att de specifika mekanismerna för informationsspridning på finansmarknaderna (som kan betecknas som ”osmotisk”) och deras övergripande effekter på de olika ekonomiska aktörer som berörs av en investering (s.k. signaleffekt) gör att det ibland uppstår omfattande diskrepanser mellan kostnaderna för att ta fram informationen och de fördelar (bl.a. ekonomiska) som den ger.

1.3 Man borde därför hitta en gemensam lösning på de problem som rör kvaliteten på och kostnaden för informationen. Man ska samtidigt beakta att det bästa sättet att få en emittent av värdepapper att producera kvalitativ information är att denne kan räkna med ekonomiska fördelar som motsvarar minst kostnaderna för att ta fram informationen. Vid den ekonomiska

bedömningen av informationen ska man beakta att kostnaden för att anskaffa medel minskar om informationen präglas av insyn. Om den inte gör det kommer kostnaden för finansieringen att stiga (s.k. premie för informationsrisk). EESK hoppas därför att man råder bot på informationsasymmetrin för att minska kostnaderna för finansieringen och premien för informationsrisken och på så sätt öka de europeiska företagens konkurrenskraft vid anskaffandet av medel.

1.4 En stor del (ca 3/4) av skillnaden mellan kostnaderna för och nyttan med informationen har att göra med de strukturella mekanismer med vars hjälp informationen sprids till operatörerna på marknaden, medan endast en mindre del (ca 1/4) beror på uppgifter som emittenten inte meddelat. Förslaget till direktiv innehåller lösningar som ska minska den första delen av informationsrisken och ska därför välkomnas. EESK vill endast understryka kravet på att den avsevärda kostnadsbesparing som detta skulle ge inte får ske på bekostnad av kvaliteten på den information som lämnas ut. Åtgärden skulle i så fall bli kontraproduktiv.

1.5 I förslaget tas också upp en fortfarande olöst aspekt av problemet. Kravet på att göra informationen tillgänglig för investerare som inte är specialiserade står i strid med kravet på att förse dem med alla uppgifter som behövs för valet av investeringar, vilket gör att man måste gå in på tekniska detaljer. En lösning som EESK hoppas på är att skapa en marknad av ”informationsmellanhänder” vid sidan av marknaden för mer traditionella kapital- och riskmellanhänder (banker, förvaltningsbolag, mellanhänder

som är specialiserade på derivat etc.). Mot bakgrund av erfarenheter från andra länder och situationer föreslår kommittén att man (också i samband med placeringen och som tillägg till förslagen i dokumentet) genom specifik lagstiftning inför särskilda rättsliga fullmaktsinstitut (kan jämföras med fullmaktsröstning) och att de som förmedlar finansiell information erkänns som en särskild yrkeskategori (jämförbar med "family office").

2. Lagstiftningens utveckling och ämnets relevans

2.1 Kommissionen fäster stor vikt vid insynen i informationen på finansmarknaderna, vilket framgår av det ständiga flödet av lagstiftningsåtgärder. Med förslaget KOM(2000) 126 inleddes ett tio år långt arbete för att säkerställa en tydlig och öppen lagstiftning inom EU som rör kodifikationen av förfarandet för upptagande av värdepapper till officiell notering och den information som ska offentliggöras. Med det aktuella förslaget till direktiv går denna process nu in i en ny fas vars syfte är förbättrad tillämpning av reglerna för insyn i informationen genom begränsning och förenkling av några regler som rör prospektens offentliggörande.

2.2 Under decenniet 2000–2010 har gemenskapens regelverk gradvis skiftat fokus.

2.2.1 I direktiv 2001/34/EG fokuserades främst på den mängd uppgifter som emittenterna av värdepapper är skyldiga att överlämna till investerarna eftersom man antog att effektiviteten i finansmarknadernas kapitalplacering hade direkt koppling till dessa. Denna ansats stöddes i princip av EESK i det yttrande som antogs den 29 november 2000 (föredragande: Jochen Lehnhoff, 112 röster för, inga motröster eller nedlagda röster). Där underströks dock kravet på att informationen till investerarna ska vara enkel och tydlig.

2.2.2 Under 2003 flyttades intresset mot operatörernas användning av uppgifterna, med lagstiftning som kompletterade den ursprungliga texten i direktiv 2001/34/EG. Direktiv 2003/6/EG reglerade den s.k. insiderhandeln, särskilt den som skulle kunna rubba balansen på finansmarknaderna och följaktligen minska konsumenternas förtroende. Man ska emellertid komma ihåg att detta direktiv handlar om emittenterna och tillsynsmyndigheterna och fäster mindre vikt vid hur användningen av informationen påverkar investerarnas beteende. I linje med detta synsätt handlade direktiv 2003/71/EG om att fastställa kriterier för upprättandet av de prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel.

2.2.3 Genom direktiv 2004/109/EG ändrades direktiv 2001/34/EG och man fokuserade på de tekniska formerna för informationen till investerarna från emittenter vars värdepapper erbjuds till försäljning i syfte att harmonisera och integrera de europeiska finansmarknaderna och de finansjänster som erbjuds där. I det yttrande från EESK som föregick detta direktiv och som

antogs den 10 december 2003 (föredragande: Pierre Simon, 110 röster för, 1 nedlagd röst) välkomnades de tekniska förslagen i texten, men underströks samtidigt att alltför strikta bestämmelser kan leda till orimligt höga kostnader för att sammanställa de obligatoriska uppgifterna och kan, särskilt för små emittenter, göra full insyn i informationen kraftigt ekonomiskt avskräckande.

2.2.4 Under 2005 däremot inriktades den kompletterande lagstiftningen på de s.k. regleringsmyndigheterna för informationen på marknaderna genom insatser som rörde organisationen inom kommittéerna för finansiella tjänster. Avsikten var att ge de europeiska lagstiftarna och regleringsmyndigheterna möjlighet att effektivare och snabbare reagera på utvecklingen på finansmarknaderna (särskilt den som orsakas av de tekniska förändringarna). EESK avgav den 31 mars 2004 ett positivt yttrande om detta initiativ från kommissionen (föredragande: Lucia Fusco, 95 röster för, 2 nedlagda röster).

2.3 Det främsta syftet med föreliggande direktivförslag är att förbättra tillämpningen av de båda direktiven 2003/71/EG och 2004/109/EG med hjälp av ett antal förenklingar för att få den finansiella informationen att ligga mer i linje med kraven från "icke-professionella" investerare och för att göra emittenter som är etablerade i EU effektivare och mer internationellt konkurrenskraftiga. Till skillnad från de initiativ som hittills genomförts vill man med detta direktiv således inrikta sig på den finansiella informationens kvalitet.

2.4 EESK anser att produktion av "mycket" information inte alltid är liktydigt med "god" information. Detta skapar också problem vad gäller informationens ekonomiska aspekter, eftersom man antar att kostnaderna för den finansiella informationen snarare hör ihop med den mängd prospekt som ska upprättas än kvaliteten på innehållet. Detta förslag till direktiv skulle kunna leda till en besparing på över 300 miljoner euro per år genom åtgärder inom alla mekanismer som skapar dubbelarbete inom informationsspridningens olika etapper.

2.5 Behovet av marknader som kan skapa den rätta balansen mellan kvantitet och kvalitet på informationen till överkomliga kostnader för investerarna är en fråga som väckt stort intresse. Empiriska studier som nyligen genomförts vid universitetet Ca' Foscari i Venedig har visat hur risken för dålig information ("informationsrisk") har stått för ca 37 % av volatiliteten på de europeiska aktiemarknaderna under de senaste 15 åren, utan större skillnader mellan olika branscher. Av samma studier framgår förvansvärt nog att över 3/4 av informationsrisken kan hänföras till mekanismerna för informationsspridning som operatörerna på marknaden använder, medan den återstående fjärdedelen beror på emittenternas förvanskningar under informationsprocessen. Detta faktum är tätt förknippat med den finansiella informationens kostnadsstruktur som kännetecknas av höga produktionskostnader och låga kostnader för spridningen till tredje part; en direkt följd av att ingen kan hindras från att använda informationen. Detta är en företeelse som i sig uppmuntrar till sänkt kvalitet på informationen och spridningsmekanismerna som kompenserar av en ökad mängd, ofta överlappande, information.

2.6 EESK välkomnar därför alla försök att reglera de ekonomiska processer som hör ihop med produktion och spridning av information så att de effektivt kan bidra till att höja kvaliteten på informationen på finansmarknaderna. Det skulle underlätta investerarnas val av investeringar och därmed skulle också kostnaden för att anskaffa kapital minska för emittenter av värdepapper som upptas till handel.

3. De viktigaste bestämmelserna i förslaget till direktiv

3.1 Direktivförslaget består av fem artiklar. De två första gäller ändringar av texten i direktiv 2003/71/EG (artikel 1 i förslaget, mer omfattande ingrepp) respektive direktiv 2004/109/EG (artikel 2 i förslaget, mindre omfattande ingrepp). De övriga tre artiklarna är stödande artiklar som reglerar införlivandet (artikel 3), ikraftträdandet (artikel 4) och adressaterna (artikel 5).

3.2 *Analys och kommentarer till innehållet i artikel 1 i föreliggande förslag till direktiv 2003/71/EG*

3.2.1 Förslag till ändring av artikel 1.2 h och j och artikel 3.2 e. Tillägg av punkt 4 i artikel 1.

3.2.1.1 I den nya lydelsen preciseras främst att gränserna för tillämpningen av direktivet gäller samtliga placeringar som gjorts inom EU:s territorium. Preciseringsen är viktig framför allt för att undvika att direktivet kringgås genom att en ekonomiskt sett enstaka transaktion delas upp i flera juridiskt sett fristående transaktioner som faller under specifika rättsliga regelverk. EESK betonar att denna precisering är nödvändig bland annat för att förebygga eventuella avvikelser i informationsspridningen inom olika geografiska områden och de ökade kostnader som detta skulle kunna medföra, vilket skulle få mycket omfattande konsekvenser för mindre transaktioner.

3.2.1.2 Därefter anges nya gränser för direktivets tillämpning som en anpassning till den aktuella situationen på finansmarknaderna. För att undvika att gränserna blir föråldrade föreslås att man låter kommissionen få möjlighet att anpassa dem till de rådande villkoren, som är nödvändiga för informationspridning på finansmarknaderna. EESK stöder kravet på gränser som är lättare att anpassa till marknadsvillkoren, men föreslår att de ändringar som kommissionen gör ska bygga på förslag från kontroll- och övervakningsmyndigheter för marknaden och finansiella mellanhänder, eftersom deras verksamhet gör att de är mer lämpade för den kontinuerliga övervakningen av de faktiska kraven på marknaderna.

3.2.2 Förslag till ändring av artikel 2.1 e och m led ii

3.2.2.1 I förslaget efterlyses en anpassning av definitionen av "kvalificerade investerare" till den definition som redan finns i MiFID-direktivet. EESK är positiv till detta förslag eftersom det bidrar till att göra EU-lagstiftningen enhetlig.

3.2.2.2 I förslaget fastställs kriterierna för definitionen av det geografiska tillämpningsområdet för finansiella (icke-aktierelaterade) instrument vars nominella värde understiger 1 000 euro genom att det begränsas till de medlemsstater där emittenten har sitt säte eller där skuldebrevet ska upptas till handel på en reglerad marknad eller där skuldebrevet erbjuds allmänheten. EESK är positiv till förslagets avsikt att förenkla förfarandena genom att förhindra kostnadsökningar som beror på att flera prospekt upprättas samtidigt. I sammanhanget påpekas att värdepapperens marknadsvärde är något helt annat än deras nominella värde, som ofta har en rent rättslig funktion som ska fastställa de olika deltagarnas andel i ett initiativ. Följaktligen är det inte alla värdepapper som har ett nominellt värde och inom några rättssystem är det möjligt att emittera värdepapper utan nominellt värde, särskilt när det handlar om icke-aktierelaterade värdepapper. EESK föreslår därför en ändring i förslaget: "Nominellt värde" ersätts med "marknadsvärde" (eller placeringsvärde) när det gäller aktierelaterade värdepapper och med "underliggande värde" när det handlar om icke-aktierelaterade värdepapper.

3.2.3 Förslag till ändring av artikel 3.2

3.2.3.1 Förslaget ger de mellanhänder som ansvarar för placeringen möjlighet att anpassa emittentens ursprungliga prospekt om det överensstämmer med europeisk lagstiftning, för att på så sätt undvika kostnader för att sammanställa ytterligare dokumentation. EESK stöder i princip detta förslag och resonemangen bakom det, men vill ha klarare besked om hur den nya bestämmelsen ska tillämpas när en mellanhand har säte i ett tredjeland och gör en placering i ett annat land än emittentens.

3.2.3.2 EESK undrar också om de möjligheter för finansiella mellanhänder ("retail cascade") som anges i föregående punkt 3.2.3.1 kan stå i strid med det faktum att den finansiella informationen snabbt blir föråldrad. Vi föreslår därför att de kontroll- och tillsynsmyndigheter på marknaderna som emittenten (eller mellanhanden) hänvisar till fastställer en tidsgräns för prospektets giltighet när det offentliggörs. När denna tidsgräns har löpt ut ska prospektet obligatoriskt uppdateras om den specifika transaktion för vilken prospektet offentliggjordes fortfarande pågår.

3.2.4 Förslag till ändring av artikel 4.1 e

3.2.4.1 Här föreslås att undantaget i den nu gällande texten ska utökas till att omfatta också aktier riktade till anställda i företag som inte är börsnoterade på en reglerad marknad (alltså också företag som är börsnoterade på marknader utanför EU). Avsikten med detta förslag är att förhindra att olika företagskategorier (börsnoterade i EU kontra icke-börsnoterade och noterade utanför EU) behandlas olika samt att hålla nere kostnader för placeringar som är förbehållna personer som i egenskap av anställda redan informerats om investeringsrisken.

3.2.4.2 EESK stöder strävan att sänka kostnaderna, men betonar att transaktioner som rör värdepapper avsedda för anställda i sig skulle kunna utgöra viktig information för investerare på den "sekundära marknaden", särskilt när det handlar om internationella grupper. EESK hoppas därför att ett utökat undantag åtföljs av en översyn av bestämmelserna om insyn på marknaderna. EESK skulle kunna förslå ändringar i insynsdirektivet i ett särskilt initiativyttrande.

3.2.5 Förslag till ändring av artiklarna 5.2, 6.2 och 7

3.2.5.1 I förslaget till direktiv föreslås att man fäster större vikt vid prospektsammanfattningen därför att särskilt "icke-professionella" investerare anser den så viktig. Felaktigheter i projektsammanfattningen skulle kunna leda till att den som upprättat den blir rättsligt ansvarig. I förslaget preciseras dock att antalet ord i dokumentet inte är en bra indikator på dokumentets informationsvärde som i stället ligger i "nyckelinformationen".

3.2.5.2 EESK håller med om att ordantalet inte kan vara en lämplig indikator på prospektsammanfattningens informationsvärde, men anser dock att direktivförslaget borde vara tydligare när det gäller att ange kriterier för vilken information som är viktigast. Eftersom investerarna måste bedöma en investering på grundval av förhållandet mellan förväntade risker och avkastning, bör nyckelinformationen vara den som har störst inverkan på investeringens riskprofil, något som i sig är svårt att fastställa. Vi föreslår därför att nyckelinformationen fastställs på basis av dess potentiella inverkan, som ska mätas med hjälp av standardindikatorer som redan föreslagits i andra gemenskapsbestämmelser, t.ex. "value-at-risk". En alternativ men förenklad teknisk lösning, som EESK stöder, vore att göra det obligatoriskt att ange "value-at-risk" i prospektsammanfattningen.

3.2.6 Förslag till ändring av artikel 7.2

Det aktuella förslaget till ändring syftar till att kostnaderna för att upprätta prospektet ska stå i proportion till emissionens storlek också i fråga om nyemissioner. Det är ju känt att kostnaderna för

att upprätta prospektet inte helt motsvarar den finansiella transaktionens storlek och att kostnaderna för mindre transaktioner blir oproportionerligt höga. I fråga om nyemissioner däremot motiveras de sänkta kraven med antagandet att "befintliga aktieägare redan har fattat det ursprungliga beslutet att investera i företaget och torde känna väl till det".

EESK stöder kravet på att minska effekten av de fasta prospektkostnaderna på den finansiella transaktionens storlek eftersom det handlar om ett objektivi mätbart kriterium. Däremot anser vi att motiveringen till de minskade kraven vad gäller nyemissioner är restriktiv eftersom dessa emissioner ofta förhandlas med personer som, eftersom de inte tillhör det emitterande företagens aktieägare, skulle kunna få otillräcklig information. Som framgått ovan skulle införandet av ett obligatoriskt angivande av "value-at-risk" i båda fallen göra det möjligt att hålla nere kostnaderna för prospektsammanställningen utan att nämnvärt påverka informationsvärdet i prospektsammanfattningen.

3.2.7 Förslag till ändring av artikel 8

I ändringen till artikel 8 föreslås att man för att minska de totala kostnaderna för transaktionen ska utelämna information om garanten för emissionen när denna är en medlemsstat. EESK välkomnar i princip detta förslag, men föreslår att prospektet åtminstone ska uppge garantens senaste rating eftersom denna uppgift varierar mellan medlemsstater med samma valuta för värdepappren och eftersom garantin skulle kunna härröra från statliga organ som är finansiellt oberoende och eventuellt från offentliga företag som upprättats speciellt för detta ändamål.

3.2.8 Förslag till ändring av artikel 9 och 14.4

Med förslaget vill man förlänga prospektets giltighet till 24 månader (mot för närvarande 12 månader). EESK upprepar sin ovanstående ståndpunkt, nämligen att informationens art inte medger en strikt kodifiering av dess giltighet. Vi föreslår därför att man behåller den nuvarande perioden på 12 månader och ger tillsynsorganen för finansmarknaderna möjlighet att förlänga den med ytterligare 12 månader efter en motiverad begäran från emittenten.

3.2.9 Förslag till ändring av artiklarna 10, 11.1, 12.2 och 14.4

3.2.9.1 EESK stöder förslaget att stryka artikel 10 i direktivet eftersom det gällande kravet att offentliggöra all information som redan offentliggjorts under de senaste 12 månaderna medför onödiga kostnader för emittenten utan någon som helst fördel för investeraren. Med moderna informationsverktyg kan denne lätt få tillgång till tidigare prospekt, särskilt mot bakgrund av ändringen till den efterföljande artikel 14, där det föreslås att kravet på offentliggörande på webben ska förlängas inom den vanliga tidsgränsen.

3.2.9.2 De föreslagna ändringarna till artiklarna 11 och 12 är en följd av att artikel 10 stryks och föranleder därför inga invändningar bortsett från argumenten i föregående punkt.

3.2.10 Förslag till ändring av artikel 16

3.2.10.1 Förslaget syftar framför allt till att precisera den tidpunkt vid vilken kravet på information upphör, särskilt vad gäller eventuella skillnader mellan tidpunkten då erbjudandet upphör och handeln inleds. I förslaget föreslås att man väljer den tidpunkt som infaller först. EESK anser att förslaget bör kompletteras med kravet på att de mellanhänder som ansvarar för placeringen ska offentliggöra volymen på de värdepapper som ska upptas till handel under perioden mellan erbjudandets upphörande och då handeln inleds. Uppgifterna om hur många transaktioner som utförts under denna period (en praxis som tidigare kallades "grå marknad") måste certifieras av en tillsyns- och kontrollmyndighet och innehålla samtliga uppgifter om de transaktioner som ägt rum mellan de mellanhänder som deltar i placeringen.

3.2.10.2 I förslaget fastställs därefter en enhetlig tidsram för investerarnas rätt att återkalla godkännandet som är lika med två

arbetsdagar efter det att tilläggsinformationen har offentliggjorts. EESK stöder förslaget att harmonisera tidsramarna för utövande av rätten till återkallande, men föreslår att man inför ett krav på att meddela de investerare som redan godkänt tilläggsprospektet genom en e-postadress som uppges för detta specifika ändamål.

3.2.11 Förslag till ändring av artikel 18

Den ändring som föreslås till artikel 18 i det nu gällande direktivet är ytterst teknisk och möjliggör ett snabbare delgivande av godkännandeintyg för upprättade prospekt. Detta gör det möjligt att sänka de kostnader och risker som är förbundna med tekniska fel vid prospektens offentliggörande, särskilt i länder där "europapasset" inte fungerar fullt ut. Kommittén är positiv till ändringen.

3.3 Analys och kommentarer till innehållet i artikel 2 i föreliggande förslag om ändring av direktiv 2004/109/EG

De ändringar som föreslås i artikel 2 syftar till att samordna innehållet i föregående punkter med texten till direktivförslaget. EESK stöder ändringarna med förbehåll för ovanstående kommentarer.

Bryssel den 18 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Översyn av miljöpolitiken 2008”

KOM(2009) 304 slutlig

(2010/C 347/13)

Föredragande: **Daniel RETUREAU**

Den 24 juni 2009 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Översyn av miljöpolitiken 2008”

KOM(2009) 304 slutlig.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 28 januari 2010.

Vid sin 460:e plenarsession den 17–18 februari 2010 (sammanträdet den 17 februari) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 118 röster för, 4 röster emot och 10 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser sammanfattningsvis att EU-institutionerna och medlemsstaterna har tagit frågan om klimatförändringarna och hållbar utveckling på största allvar. Mycket återstår dock att göra när det gäller att anta gemensamma ståndpunkter och arbeta för kvantifierade och allt ambitiösare åtaganden på internationell nivå, se över politiken för stöd till AVS-länderna och, på ett allmännare plan, till utvecklingsländerna. Samma sak bör gälla de viktigaste handelspartnerna, främst USA.

1.2 Det bör finnas miniminormer för produkters totala ekologiska fotavtryck. EU:s politik bör även fortsättningsvis bygga på en kombination av lagstiftning och frivilliga instrument och initiativ, i syfte att förändra beteenden och öka medvetenheten om de nya problem som mänskligheten hädanefter måste hantera. Informations- och utbildningsaspekterna bör få en mer framträdande roll inom det civila samhället.

1.3 Den samordnade klimat- och energipolitiken har börjat ge resultat. Denna bör utvidgas till att omfatta andra växthusgaser och sektorer (främst alla former av transporter), och det internationella samarbetet bör främjas.

1.4 Lagstiftning som exempelvis Reach eller bestämmelserna om miljöansvar kommer även i fortsättningen att spela en viktig roll i kombination med initiativ från näringslivet, medborgarna och konsumenterna.

1.5 Åtskilliga direktiv som antagits under de senaste åren kräver en noggrann uppföljning i syfte att se till att de införlivas korrekt och att den nationella lagstiftning som införts är effektiv, i synnerhet när det gäller övervakning av tillämpningen.

1.6 Rapporten är mycket omfattande och användbar, men i hur stor omfattning tar medborgarna del av den?

2. Huvudpunkter i kommissionens dokument

2.1 2008 var året då EU-medborgarna på ett helt nytt sätt blev medvetna om den globala klimatkrisen, som sedan dess har blivit en mycket viktig politisk prioritering för allmänheten.

2.2 Det är mot denna bakgrund tydligt att vi behöver gå över till en koldioxidsnål ekonomi och satsa på resursbesparingar. Ytterligare insatser planeras för att hantera dessa utmaningar.

2.3 Ekonomin påverkades i mycket stor utsträckning av en kris utan motstycke. Finanskrisen har lett till kraftigt minskade investeringar i den reella ekonomin, omfattande arbetslöshet och en enorm ökning av de offentliga budgetunderskotten på grund av offentliga lån och förvärv av andelar i banker och kreditinstitut.

2.4 Kommissionens rapport består i ett meddelande till rådet och Europaparlamentet. EESK rådfrågas inte formellt om de regelbundna lägesrapporterna men begär i allmänhet att få dessa för att kunna följa det konkreta genomförandet av lagstiftningen och gemenskapens riktlinjer.

2.5 Positivt är att årsrapporten om miljöpolitiken 2008 innehåller en sammanfattning av gemenskapsinitiativen och av hur verkningsfulla de har varit, särskilt när det gäller de åtaganden för minskade utsläpp av växthusgaser som gjordes i Kyoto och de nya åtaganden som förväntades av klimatkonferensen i Köpenhamn i december. Kommittén har antagit ett yttrande i denna fråga ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ EUT C 128, 18.5.2010, s. 116.

2.6 Enligt kommissionen, och utifrån de beräkningar som gjorts, har EU goda förutsättningar att nå de mål för utsläppsminskningar som fastställts i Kyotoprotokollet om bekämpning av klimatförändringar. EU och dess medlemsstater, åtminstone flertalet, är på god väg att lyckas leva upp till sina åtaganden om utsläppsminskningar. Det verkar till och med som om målen kommer att uppnås med råge tack vare insatser från enskilda medlemsstater som undersöker möjligheten att vidta ytterligare åtgärder.

2.7 Rapporten tar upp de olika områden som omfattas av EU:s miljöpolitik, men kommissionens dokument är endast en sammanfattning av den fullständiga rapporten, som är en tjock volym på över 200 sidor som bifogas dokumentet.

2.8 Med utgångspunkt i fullständiga uppgifter från 2006 lag utsläppen av växthusgaser i EU-15 i juni 2008 2,7 % under nivåerna för referensåret (1990), med en ekonomisk tillväxt på cirka 40 % under samma period. Genom nuvarande strategier och åtgärder bör en sammanlagd minskning på 3,6 % kunna uppnås under 2010 jämfört med referensåret, dvs. halvvägs genom perioden 2008–2012, under vilken EU har åtagit sig att minska sina utsläpp med 8 %. En minskning med ytterligare 3 %, vilket skulle leda till en total minskning på 6,6 %, ska uppnås genom förvärv av utsläppskrediter från projekt för utsläppsminskningar i tredjeländer inom ramen för Kyotomekanismerna. Kolsänkorna förväntas bidra med en minskning på ytterligare 1,4 %.

2.9 Sammantaget räcker detta för att uppnå Kyotomålet och till och med gå längre, eftersom medlemsstaterna ännu inte har räknat in de tak för fördelning av utsläppsrätter som fastställts för handelsperioden 2008–2012 för gemenskapens utsläppskvoter. Därigenom väntas utsläppen minska med ytterligare 3,3 % jämfört med referensåret.

3. Synpunkter

3.1 Kommissionens beräkningar i rapporten för 2008 baseras på fullständiga uppgifter som är relativt gamla samt på ofullständiga uppgifter från 2006 och framåt. Dessa var emellertid de enda uppgifter som fanns tillgängliga 2008, och kommissionen har tagit hänsyn till alla relevanta resultat som samlats in före publiceringen av rapporten. Trots det nedslående resultatet av klimatkonferensen i Köpenhamn anser kommittén att EU måste uppfylla det egna målet om minskning av utsläpp till år 2012, och EU bör även fortsätta att sträva mot de ytterligare minskningar fram till år 2020 som man enats om.

3.2 Åtskilliga direktiv som antagits under de senaste åren kräver en noggrann uppföljning i syfte att se till att de införlivas korrekt och att den nationella lagstiftning som införts är effektiv, i synnerhet när det gäller övervakning av tillämpningen. Vissa medlemsstater har inte lyckats uppnå de mål som fastställts för dem. I rapporten framgår det tydligt vilka problem och hinder som ännu kvarstår samt vilka framsteg som gjorts. Rapporten är fullständig och detaljerad och aviserar nya indikatorer som visar olika produktors och verksamheters totala ekologiska fotavtryck.

EESK hoppas att den kommer att få stor spridning och att kommande rapporter verkligen når ut till allmänheten och uppmuntar till förändringar i beteenden när det gäller produktion, distribution och konsumtion.

3.3 Kommittén anser inte att argumentet att krisen i sig skulle innebära en möjlighet att förändra våra produktions- och konsumtionsmönster till mer hållbara lösningar är helt övertygande. Allt fler familjer har sett sin köpkraft minska kraftigt på grund av arbetslöshet och nedläggning av företag, som i vissa fall har flyttat sin produktion till tredjeländer. Sysselsättning och bostäder, särskilt för ungdomar, är fortfarande frågor som bör prioriteras på kort sikt och som vi måste hitta positiva lösningar på.

3.4 Antalet otrygga tidsbegränsade deltidsanställningar ökar, vilket skapar en instabilitet som inte främjar några förändringar i hushållens konsumtionsmönster eller hos företagen. Företagen flyttar ibland hellre ut sin mest förorenande produktion utanför EU än att investera i andra produktionsmodeller, i synnerhet som kreditillgången särskilt för små och medelstora företag har minskat.

3.5 Rapporten berör endast kortfattat frågan om krisens konsekvenser, där man ännu har långt kvar till att hitta en lösning som gynnar miljön. Krisen har också slagit hårt mot länderna utanför EU, i synnerhet utvecklingsländerna. Det är svårt att i nuläget ta fram en effektiv politik för att hjälpa dessa länder, samtidigt som det offentliga utvecklingsbiståndet och andra biståndsanslag snabbt minskar. Det är absolut nödvändigt att det sker en snabb och konsekvent förändring av vårt beteende för att hjälpa dessa länder som inte har vare sig de resurser eller den teknik som krävs för att bekämpa klimatförändringarna.

3.6 Att bara fortsätta som vanligt med samma ekonomiska system kommer inte att leda till några framsteg i riktning mot en säkrare och bättre miljö. Signalerna från finansmarknaderna och näringslivet inger dock inga större förhoppningar. Det krävs en politisk beslutsamhet och ett starkare engagemang från EU-medborgarna samt en objektivare rapportering från media, som inte i onödan bör måla upp katastrofscenarier.

3.7 För de nya industriländerna (Kina, Brasilien, Indien etc.) framstår fortfarande de gamla konsumtionsmönstren från industriländerna med marknadsekonomier som ett åtråvärt mål, och både myndigheterna och medborgarna i dessa länder har svårt att förstå de utsläppsgrensar och de förändringar i livsstil och konsumtionsmönster som man vill ålägga dem. De ser kraven som ställs i kampen mot klimatförändringarna som en historiens orättvisa mot dem, just vid en tidpunkt då de försöker ta sin befolkning ur fattigdomen och främja utbildning och sjukvård tack vare industrialiseringen av de multinationella företagens underleverantörer.

3.7.1 Deras begäran om hjälp och tekniköverföring måste tas på största allvar om man vill fortsätta på den väg som röjts genom klimatavtalen.

3.8 Frågan om transporter av varor kors och tvärs i världen i fragmenterade produktionskedjor och till konsumenter som befinner sig långt ifrån varandra bör diskuteras och lämpliga åtgärder utarbetas. Återinternaliseringen av de faktiska miljö- och klimatkostnaderna belastar i dag konsumenterna i form av kostnader och föroreningar. Kommittén stöder därför arbetet med att revidera Marpolkonventionen och begränsa fartygsföroreningar. Man bör emellertid också införa övergripande bestämmelser för finansmarknaderna och för en bättre transportlogistik samt för att främja hållbar produktion.

3.9 Kommittén anser liksom kommissionen att länderna bör utnyttja sina planer för ekonomisk återhämtning för att uppnå en bättre energieffektivitet, genom att satsa på miljövänlig infrastruktur och främja miljöinnovation.

3.10 En stark miljöpolitik kan bidra till en "grönare" återhämtning med minskad klimatpåverkan och en omvärdering av konsumtionsmönstren hos företag och hushåll.

3.11 Den snabba förlusten av biologisk mångfald i världen (utrotning av många djur- och växtarter, varav vissa, som fåglar och bin, har drabbats mycket hårt samtidigt som de är livsviktiga för jordbruket) kräver att åtgärder vidtas för att bromsa förlusten av arter. Framför allt gäller detta

— skogsbruket och ett stopp för kalhuggning i ur- och regnskog,

— jordbruksmetoder (det är klarlagt att de växtskyddsprodukter som i dag används påverkar hälsan hos bin samt fåglarnas föda).

3.12 Kommittén ställer sig positiv till att man tar fram nya indikatorer som tar hänsyn till den biologiska mångfalden och klimatet. Eurostat har tagit initiativ till detta för de prioriterade områdena i det sjätte miljöhandlingsprogrammet.

3.13 Koldioxid är inte den enda växthusgasen, och man måste vara mycket uppmärksam på NO_x (kväveoxider) samt allt som kan påverka ozonlagret och orsaka global uppvärmning.

3.14 Kommittén vill betona vikten av att medborgarna blir medvetna om problemen och aktivt bidrar till att lösa dem, med fokus på god praxis när det gäller konsumtion av varor samt begränsning och källsortering av hushållsavfall. Det är lika viktigt att företagen får upp ögonen för problemen och gör kampen mot klimatförändringar till en del av sina åtaganden inom ramen för sitt sociala ansvar.

3.15 De flesta program och bestämmelser som nämns i rapporten har tidigare behandlats i EESK:s yttranden ⁽²⁾. EESK har också inrättat en permanent observationsgrupp för hållbar utveckling för att mer effektivt kunna bidra till strategierna för att bekämpa klimatförändringarna, följa upp gemenskapens politik och lagstiftning på området och kontrollera effektiviteten av dessa.

Bryssel den 17 februari 2010

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Mario SEPI

(2) EESK:s yttranden: EUT C 128, 18.5.2010, s. 122; EUT C 318, 23.12.2009, s. 97; EUT C 317, 23.12.2009, s. 75; EUT C 318, 23.12.2009, s. 92; EUT C 306, 16.12.2009, s. 42; EUT C 277, 17.11.2009, s. 67; EUT C 277, 17.11.2009, s. 62; EUT C 318, 23.12.2009, s. 88; EUT C 218, 11.9.2009, s. 55; EUT C 218, 11.9.2009, s. 50; EUT C 218, 11.9.2009, s. 46; EUT C 175, 28.7.2009, s. 34; EUT C 218, 11.9.2009, s. 59; EUT C 306, 16.12.2009, s. 39; EUT C 204, 9.8.2008, s. 66.

PRENUMERATIONSPRISER 2010 (exkl. moms, inkl. frakt och porto)

<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	1 100 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, pappersversion + årsutgåva på cd-rom	22 officiella EU-språk	1 200 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L-serien, endast pappersversion	22 officiella EU-språk	770 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , L- och C-serierna, månatlig (kumulativ) utgåva på cd-rom	22 officiella EU-språk	400 euro per år
Tillägg till <i>Europeiska unionens officiella tidning</i> (S-serien), meddelanden och offentliga kontrakt, cd-rom, 2 nummer per vecka	flerspråkig: 23 officiella EU-språk	300 euro per år
<i>Europeiska unionens officiella tidning</i> , C-serien – allmänna uttagningsprov	Antal språk beroende på uttagningsprov	50 euro per år

Europeiska unionens officiella tidning (EUT) ges ut på EU:s officiella språk, och det går att prenumerera på den i 22 olika språkversioner. Den består av två serier: L (lagstiftning) och C (meddelanden och upplysningar).

Varje språkversion kräver en separat prenumeration.

Enligt rådets förordning (EG) nr 920/2005 som offentliggjordes i EUT L 156 av den 18 juni 2005 är Europeiska unionens institutioner under en övergångsperiod inte skyldiga att avfatta och offentliggöra alla rättsakter på iriska. Den iriska utgåvan av EUT säljs därför separat.

En prenumeration på tillägget till EUT (S-serien: meddelanden och offentliga kontrakt) omfattar en flerspråkig cd-rom med alla de 23 officiella språkversionerna.

Prenumeranter på EUT kan på begäran få de olika bilagorna till tidningen. När en bilaga ges ut meddelas prenumeranterna detta genom ett "meddelande till läsarna" i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Cd-rom-format ersätts av dvd-format under 2010.

Försäljning och prenumeration

Prenumerationer på olika tidskrifter, såsom *Europeiska unionens officiella tidning*, kan beställas från någon av våra kommersiella distributörer. En lista över dessa finns på följande Internetadress:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sv.htm

Via EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) har du kostnadsfritt direkt tillgång till Europeiska unionens lagstiftning. På webbplatsen kan du söka i *Europeiska unionens officiella tidning* samt i fördrag, lagstiftning, rättspraxis och förberedande rättsakter.

Mer information om Europeiska unionen finns på <http://europa.eu>

